

UCHWAŁA NR XXXIV/240/18
RADY GMINY KUŹNICA
z dnia 27 września 2018 r.

**w sprawie uchwalenia „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kuźnica na lata
2018 - 2021 z perspektywą do 2025 r.”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 994, 1000, 1349 oraz 1432) i art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018 r. poz. 799, 1356, 1479, 1564, 1590, 1592, 1648 oraz 1722) Rada Gminy Kuźnica uchwala, co następuje:

- § 1. Uchwala się „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kuźnica na lata 2018 – 2021 z perspektywą do 2025 r.”
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Kuźnica.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY KUŹNICA
mgr inż. Janusz Bilmin

eko-precyzja

Załącznik do Uchwały nr XXXIV/240/18
Rady Gminy Kuźnica z dnia 27 września 2018 r.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kuźnica na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 r.

**Opracował:
Zakład Analiz Środowiskowych Eko-precyzja**

Kuźnica 2018

Spis treści:

1. Wykaz skrótów	4
2. Wstęp.....	5
2.1. Cel i zakres opracowania	5
2.2. Opis przyjętej metodyki	6
2.3. Charakterystyka gminy	6
2.3.1. Położenie	6
2.3.2. Demografia	8
2.3.3. Budowa geologiczna	9
2.3.4. Warunki klimatyczne ²	9
3. Założenia Programu Ochrony Środowiska	10
3.1. Dokumenty nadrzędne i cele	10
4. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	30
5. Ocena stanu środowiska	33
5.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza	33
5.1.1. Źródła zanieczyszczeń powietrza	33
Emisja przemysłowa	36
5.1.2. Jakość powietrza	37
5.1.3. Zagadnienia Horyzontalne.....	40
5.1.4. Analiza SWOT	41
5.2. Zagrożenia hałasem	43
5.2.1. Stan wyjściowy	43
5.2.2. Źródła hałasu	43
5.2.3. Zagadnienia Horyzontalne.....	46
5.2.4. Analiza SWOT	47
5.3. Promieniowanie elektromagnetyczne.....	48
5.3.1. Stan wyjściowy	48
5.3.2. Źródła promieniowania elektromagnetycznego.....	48
5.3.3. Zagadnienia Horyzontalne.....	49
5.3.4. Analiza SWOT	49
5.4. Gospodarowanie wodami	51
5.4.1. Stan wyjściowy - wody powierzchniowe	51
5.4.2. Jakość wód - wody powierzchniowe	52
5.4.3. Stan wyjściowy - wody podziemne.....	53
5.4.4. Jakość wód - wody podziemne.....	54
5.4.5. Zagadnienia Horyzontalne.....	55
5.4.6. Analiza SWOT	58
5.5. Gospodarka wodno-ściekowa	59
5.5.1. Sieć wodociągowa	59
5.5.2. Sieć kanalizacyjna	59
5.5.3. Zaopatrzenie w wodę	59

5.5.4. Zagadnienia Horyzontalne	60
5.5.5. Analiza SWOT	60
5.6. Zasoby geologiczne	62
5.6.1. Stan aktualny	62
5.6.2. Przepisy prawne	62
5.6.3. Zagadnienia Horyzontalne	63
5.6.4. Analiza SWOT	64
5.7. Gleby	65
5.7.1. Stan aktualny	65
5.7.2. Zagadnienia Horyzontalne	66
5.7.3. Analiza SWOT	67
5.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	68
5.8.1. Stan wyjściowy	68
5.8.2. Zagadnienia Horyzontalne	72
5.8.3. Analiza SWOT	72
5.9. Zasoby przyrodnicze	73
5.9.1. Formy ochrony przyrody	73
5.9.2. Lasy	75
5.9.3. Zagadnienia Horyzontalne	78
5.9.4. Analiza SWOT	79
5.10. Zagrożenia poważnymi awariami	80
5.10.1. Stan aktualny	80
5.10.2. Zagadnienia Horyzontalne	80
5.10.3. Analiza SWOT	81
6. Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie	82
6.1. Wyznaczone cele i zadania	82
7. System realizacji programu ochrony środowiska	102
7.1. Współpraca z interesariuszami	102
7.2. Sprawozdawczość	103
7.3. Monitoring realizacji programu	103
7.4. Źródła finansowania	104
7.4.1. Fundusze krajowe	104
7.4.2. Fundusze Unii Europejskiej	106

1. Wykaz skrótów

Tabela 1. Słownik skrótów.

Nazwa skrótu	Wyjaśnienie
WPGO	Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami
Analiza SWOT	Narzędzie służące do analizy strategicznej. Opiera się ona na określeniu silnych oraz słabych stron, a także wynikających z nich szans oraz zagrożeń.
GDDKiA	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GUS	Główny Urząd Statystyczny
JCW	Jednolita część wód
JCWP	Jednolita część wód powierzchniowych
JCWpd	Jednolita część wód podziemnych
JST	Jednostka samorządu terytorialnego
KPGO	Krajowy Plan Gospodarki Odpadami
PGWWP	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OZE	Odnawialne Źródła Energii
PEM	Pola elektromagnetyczne
PMŚ	Państwowy Monitoring Środowiska
POP	Program Ochrony Powietrza
POŚ	Program Ochrony Środowiska
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
RDLP	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RDW	Ramowa Dyrektywa Wodna
RZGW	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
UE	Unia Europejska
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WPOŚ	Wojewódzki Program Ochrony Środowiska
ZDR	Zakłady Dużego Ryzyka
ODR	Ośrodek Doradztwa Rolniczego
ZS	Zespół Szkół
ZDW	Zarząd Dróg Wojewódzkich
ZZR	Zakłady Zwiększonego Ryzyka
PGE	Polska Grupa energetyczna
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
PSP	Państwowa Straż Pożarna
WSSE	Wojewódzka Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna

2. Wstęp

2.1. Cel i zakres opracowania

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kuźnica na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 r.” jest podstawowym narzędziem prowadzenia polityki ochrony środowiska na terenie gminy. Według założeń, przedstawionych w niniejszym opracowaniu, sporządzenie programu doprowadzi do poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem, zapewni skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzy warunki dla wdrożenia wymagań obowiązującego w tym zakresie prawa.

Opracowanie jakim jest *Program Ochrony Środowiska* określa politykę środowiskową, a także wyznacza cele i zadania środowiskowe, które odnoszą się do aspektów środowiskowych, usystematyzowanych według priorytetów. Podczas tworzenia dokumentu, przyjęto założenie, iż powinien on spełniać rolę narzędzia pracy przyszłych użytkowników, ułatwiającego i przyspieszającego rozwiązywanie poszczególnych zagadnień. Niniejsze opracowanie zawiera między innymi rozpoznanie aktualnego stanu środowiska w gminie, przedstawia propozycje oraz opis zadań, które niezbędne są do kompleksowego rozwiązania problemów związanych z ochroną środowiska.

Przedmiotowy dokument wspomaga dążenie do uzyskania w gminie sukcesywnego ograniczenia degradacji środowiska, ochronę i rozwój jego walorów oraz racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska z uwzględnieniem konieczności jego ochrony. Stan docelowy w tym zakresie nakreśla *Program Ochrony Środowiska*, a ocenę efektów jego realizacji, zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska, dokonuje się okresowo, co 2 lata.

Struktura opracowania obejmuje omówienie kierunków ochrony środowiska w gminie w odniesieniu m.in. do gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, ochrony powierzchni ziemi i gleb, ochrony powietrza, ochrony przed hałasem, ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym, ochrony przyrody, edukacji ekologicznej. W opracowaniu znajduje się ich charakterystyka, ocena stanu aktualnego oraz określenie stanu docelowego. Identyfikacja potrzeb gminy w zakresie ochrony środowiska, w odniesieniu do obowiązujących przepisów prawnych, polega na sformułowaniu celów nadrzędnych oraz strategii ich realizacji. Na tej podstawie opracowywany jest plan operacyjny, przedstawiający listę przedsięwzięć jakie zostaną zrealizowane na terenie gminy do roku 2025.

2.2. Opis przyjętej metodyki

Obowiązek wykonania Programu Ochrony Środowiska wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. 2017, poz. 519 z późn. zm.)¹, a w szczególności:

Art. 17. 1. Organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w art. 14 ust. 1.

Art. 18. 1 i 2. Programy, o których mowa w art. 17 ust. 1, uchwała odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu albo rada gminy. Z wykonania programów organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.”

Obowiązek opiniowania Programu Ochrony Środowiska przez Starostwo Powiatowe wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. 2017, poz. 519 z późn. zm.), o którym mowa w art. 17 ust. 2 pkt 3:

Gminne Programy ochrony środowiska tworzone są w celu realizacji polityki ochrony środowiska na szczeblu gminnym.

2.3. Charakterystyka gminy

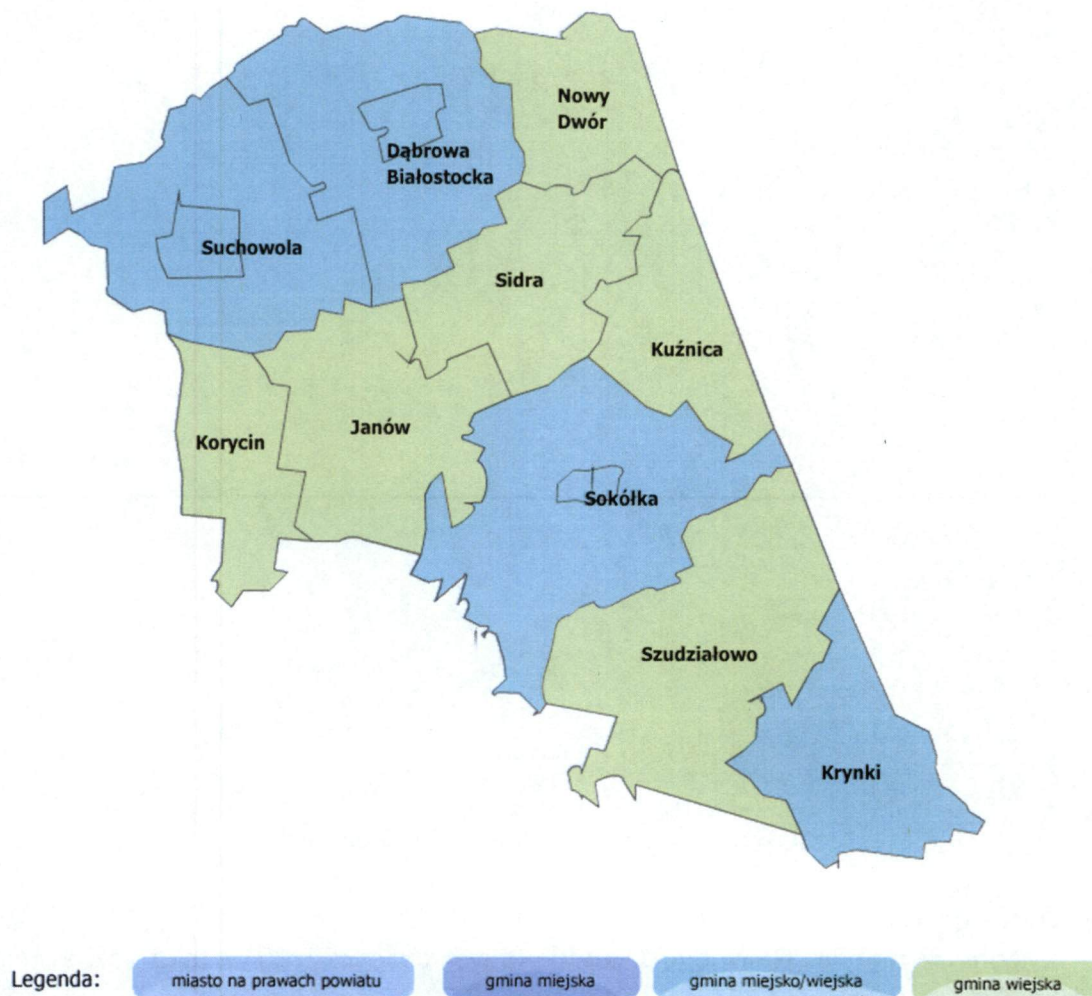
2.3.1. Położenie

Gmina Kuźnica jest gminą wiejską położoną we wschodniej części województwa podlaskiego, w powiecie sokólskim. Gmina od północnego zachodu graniczy z gminą Sidra, od południowego zachodu i południa z Gminą Sokółka, od północy z gminą Nowy Dwór, natomiast wschodnia część gminy stanowi granicę państwa z Białorusią.

---

¹ Z uwzględnieniem zapisów ustaw zmieniających, w tym Ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2014 r., poz. 1101).

Rysunek 1. Położenie Gminy Kuźnica na tle powiatu sokólskiego.

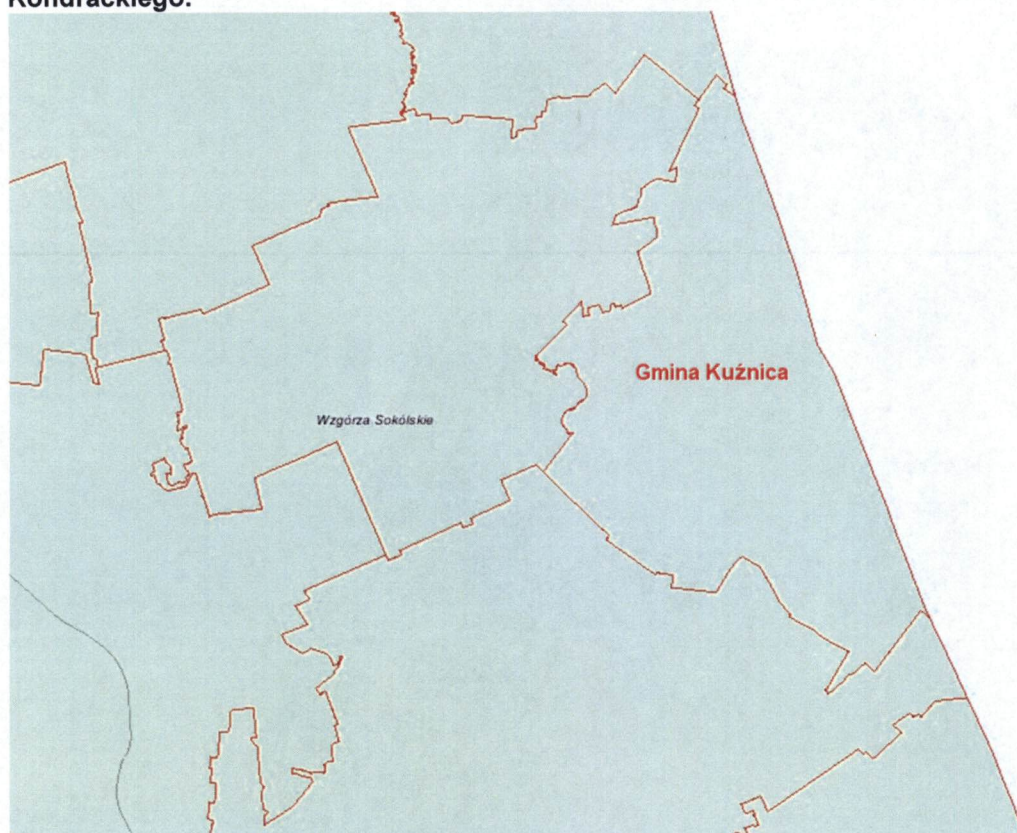
Źródło: www.administracja.mac.gov.pl

Gmina Kuźnica podzielona jest na 30 sołectw: Achrymowce, Białobłockie, Bilminy, Chreptowce, Cimanie, Czepiele, Czuprynowo, Długosielce, Klimówka, Kowale, Kowale-Kolonia, Kruglany, Kuścińce, Kuźnica, Litwinki, Łosośna Wielka, Łowczyki, Mieleszkowce Pawłowickie, Mieleszkowce Zalesiańskie, Milenkowce, Nowodziel, Parczowce, Popławce, Saczkowce, Starowlany, Tołcze, Wojnowce, Wołkusze, Wołyńce oraz Wyzgi.

Zgodnie z podziałem fizyko-geograficznym Polski wg Jerzego Kondrackiego gmina Kuźnica leży w obrębie megaregionu Nizu Wschodnioeuropejskiego, w prowincji Nizu Wschodniobałtycko-Białoruskiego, podprowincji Wysoczyzny Podlasko-Białoruskiej, makroregionu Niziny Południopodlaskiej ona obszarze mezoregionu Wzgórza Sokólskie.

Rysunek 2. Położenie Gminy Kuźnica na tle podziału fizyko-geograficznego Polski wg Kondrackiego.

Źródło: Centralna Baza Danych Geologicznych

2.3.2. Demografia

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego z 2016 roku liczba ludności w Gminie Kuźnica wynosiła 4 114 osób, z czego 2 077 stanowili mężczyźni, a 2 037 kobiety. Szczegółowe informacje na temat demografii zostały zamieszczone w poniższej tabeli.

Tabela 1. Dane demograficzne Gminy Kuźnica (stan na 31.XII.2016 r.).

Parametr	Jednostka miary	Wartość
Ludność według miejsca zameldowania		
Liczba ludności (ogółem)	osoba	4 114
Liczba kobiet	osoba	2 037
Liczba mężczyzn	osoba	2 077
Wskaźnik modułu gminnego		
Gęstość zaludnienia	ilość osób / km ²	31
Ilość kobiet na 100 mężczyzn	osoba	98
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	osoba	-3,89
Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem		
W wieku przedprodukcyjnym	%	16,4
W wieku produkcyjnym	%	61,5
W wieku poprodukcyjnym	%	22,1

Źródło: GUS

Informacje na temat wielkości bezrobocia na terenie Gminy Kuźnica zestawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 2. Dane dotyczące bezrobocia na terenie Gminy Kuźnica (stan na 31.XII.2016 r.).

Parametr	Jednostka miary	Wartość
Bezrobotni zarejestrowani według płci		
Ogółem	osoba	266
Mężczyźni	osoba	168
Kobiety	osoba	98
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym		
Ogółem	%	10,5
Mężczyźni	%	11,7
Kobiety	%	9,0

Źródło: GUS

2.3.3. Budowa geologiczna²

Powiat sokólski, na terenie którego leży Gmina Kuźnica, znajduje się w obrębie Wyniesienia Mazursko - Suwalskiego, wchodzącego w skład krystalicznej prekambryjskiej platformy wschodnio- europejskiej. Węglanowe skały kredy górnej wraz z osadami trzeciorzędowymi budują podłoże czwartorzędu. Powierzchnia tego podłoża jest morfologicznie zróżnicowana, co warunkuje zmienną miąższość utworów czwartorzędowych (ca 200 m - okolice Sokółki). Skalne surowce mineralne na terenie gminy eksploatuje się metodami odkrywkowymi. Szczególnie bogate są zasoby piasku, żwiru i kruszywa naturalnego oraz gładów narzutowych. Na obszarze gminy występują gleby wykształcone z polodowcowych piasków i żwirów, glin i pyłów oraz współczesnych osadów torfowych, namulów. Największy odsetek zajmują gleby wytworzone z piasków i glin w trybie gleb brunatnych oraz bielcowych, a następnie czarne ziemie, jak również gleby bagienne. Struktura użytkowania gleb ma charakter rolniczy. Na terenie gminy nie występują najlepsze klasy gleb - I i II. Najwięcej jest gleb klasy IV, V i VI.

2.3.4. Warunki klimatyczne²

Zgodnie z podziałem Polski na dzielnice i regiony rolniczo - klimatyczne wg. Gumińskiego, obszar gminy należy do mazurskiej dzielnicy klimatycznej, z charakterystycznymi napływami mas powietrza kontynentalnego. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 6,5° C (około 1,5° C niżej niż w centralnej Polsce). Ma na to wpływ długa zima trwająca ok. 112 dni. Średnia temperatura w styczniu spada do - 4,2° C, natomiast średnie temperatury letnich miesięcy są zbliżone do temperatur w innych regionach kraju i wynoszą 16-17,5° C. Maksymalne temperatury notuje się w sierpniu (35,1 ° C), minimalne temperatury występują w styczniu (najniższa notowana to -35,6° C). Okres wegetacyjny trwa 180 - 190 dni, okres bez przymrozków - 72 dni. Roczna suma opadów zawiera się w granicach 550-700 mm, ich maksimum przypada na lipiec i wynosi 97,4mm. W roku występuje 140 dni z opadami, z tego 82 w okresie wegetacji. Wiatry wieją głównie z zachodu (latem) oraz wschodu (zimą). Amplituda średnich miesięcznych temperatur wynosi 21,2° C, natomiast amplituda wartości maksymalnych wynosi 70,7° C.

² Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

3. Założenia Programu Ochrony Środowiska

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kuźnica na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 roku zgodny jest z dokumentami wyższego szczebla, tj. dokumentami europejskimi, krajowymi, wojewódzkimi oraz powiatowymi. Dokument uwzględnia także założenia określone w innych dokumentach lokalnych.

3.1. Dokumenty nadrzędne i cele

Uwarunkowania wspólnotowe

Podstawę Wspólnotowej Polityki Ochrony Środowiska stanowi VII Program Działań na Rzecz Ochrony Środowiska (7th European Action Plan, w skrócie EAP). Wskazuje on na konieczność zastosowania strategicznego podejścia do problemów środowiskowych. Takie podejście powinno wykorzystywać różne środki oraz instrumenty, aby regulować działania podejmowane przez przedsiębiorców, konsumentów, polityków i obywateli.

Zgodność celów, zawartych w VII Europejskim Programie Działań na Rzecz Ochrony Środowiska, została osiągnięta poprzez ich szczegółową analizę oraz dopasowanie do lokalnych potrzeb gminy.

3.1.1. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności

Uchwała Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności.

1. Cel 7: „Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska”:
  - a) Kierunek interwencji – Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne,
  - b) Kierunek interwencji – Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych,
  - c) Kierunek interwencji – Realizacja programu inteligentnych sieci w elektroenergetyce,
  - d) Kierunek interwencji – Wzmocnienie roli odbiorców finalnych w zarządzaniu zużyciem energii,
  - e) Kierunek interwencji – Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki,
  - f) Kierunek interwencji – Zwiększenie poziomu ochrony środowiska.

2. Cel 8: „Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych”:
  - a) Kierunek interwencji – Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach,
  - b) Kierunek interwencji – Stworzenie warunków sprzyjających tworzeniu pozarolniczych miejsc pracy na wsi i zwiększaniu mobilności zawodowej na linii obszary wiejskie – miasta,
  - c) Kierunek interwencji – Zrównoważony wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego zapewniający bezpieczeństwo żywnościowe oraz stymulujący wzrost pozarolniczego zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich,

- d) Kierunek interwencji – Wprowadzenie rozwiązań prawno-organizacyjnych stymulujących rozwój miast.

3. Cel 9: „Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski”:

- a) Udrożnienie obszarów miejskich i metropolitarnych poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.

3.1.2. Strategia Na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030r.)

Uchwała nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).

Cel główny: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski, przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

1. Cel szczegółowy I: Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną. Główne obszary koncentracji działań:

- Reindustrializacja - wzrost zdolności polskiego przemysłu do sprostania globalnej konkurencji,
- Rozwój innowacyjnych firm - zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych,
- Małe i średnie przedsiębiorstwa - przemiany strukturalne sektora, nowe formy działania i współpracy, nowoczesne instrumenty wsparcia,
- Kapitał dla rozwoju - trwałe zwiększenie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie, przy większym wykorzystaniu środków krajowych,
- Ekspansja zagraniczna - zwiększenie umiędzynarodowienia polskiej gospodarki, zwiększenie eksportu towarów zaawansowanych technologicznie.

2. Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Główne obszary koncentracji działań:

- Spójność społeczna - poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne, wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.
- Rozwój zrównoważony terytorialnie - zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów, wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe, podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania.

3. Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarstwu. Główne obszary koncentracji działań:

- Prawo w służbie obywatelom i gospodarce - uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywatel,

- System zarządzania procesami rozwojowymi, w tym instytucje publiczne - Inkluzyjne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców, budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego,
- E-państwo - cyfrowe państwo usługowe,
- Finanse publiczne - stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne,
- Efektywność wykorzystania środków UE - wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe.

3.1.3. Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”

Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko - perspektywa do 2020 r.” (BEiŚ) została przyjęta uchwałą Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 2014 r. (M.P. z 2014, poz. 469).

1. Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska
  - a) Kierunek interwencji 1.1. – Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalni,
  - b) Kierunek interwencji 1.2. – Gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody,
  - c) Kierunek interwencji 1.3. – Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna,
  - d) Kierunek interwencji 1.4. – Uporządkowanie zarządzania przestrzenią,
2. Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię
  - a) Kierunek interwencji 2.1. – Lepsze wykorzystanie krajowych zasobów energii,
  - b) Kierunek interwencji 2.2. – Poprawa efektywności energetycznej,
  - c) Kierunek interwencji 2.6. – Wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii,
  - d) Kierunek interwencji 2.7. – Rozwój energetyczny obszarów podmiejskich i wiejskich,
  - e) Kierunek interwencji 2.8. – Rozwój systemu zaopatrywania nowej generacji pojazdów wykorzystujących paliwa alternatywne,
3. Cel 3. Poprawa stanu środowiska
  - a) Kierunek interwencji 3.1. – Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki,
  - b) Kierunek interwencji 3.2. – Racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne,
  - c) Kierunek interwencji 3.3. – Ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki,
  - d) Kierunek interwencji 3.4. – Wspieranie nowych i promocja polskich technologii energetycznych i środowiskowych,
  - e) Kierunek interwencji 3.5. – Promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy,

3.1.4. Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”

Uchwała Nr 7 Rady Ministrów z dnia 15 stycznia 2013 r. w sprawie Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki "Dynamiczna Polska 2020".

1. Cel 1: Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki

- a) Kierunek działań 1.2. – Koncentracja wydatków publicznych na działaniach prorozwojowych i innowacyjnych
- Działanie 1.2.3. – Identyfikacja i wspieranie rozwoju obszarów i technologii o największym potencjale wzrostu,
  - Działanie 1.2.4. – Wspieranie różnych form innowacji,
  - Działanie 1.2.5. – Wspieranie transferu wiedzy i wdrażania nowych/nowoczesnych technologii w gospodarce (w tym technologii środowiskowych),
- b) Kierunek działań 1.3. – Uproszczenie, zapewnienie spójności i przejrzystości systemu danin publicznych mające na względzie potrzeby efektywnej i innowacyjnej gospodarki
- Działanie 1.3.2. – Eliminacja szkodliwych subsydiów i racjonalizacja ulg podatkowych,

2. Cel 3: Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców

- a) Kierunek działań 3.1. – Transformacja systemu społeczno-gospodarczego na tzw. „bardziej zieloną ścieżkę”, zwłaszcza ograniczanie energo- i materiałochłonności gospodarki,
- Działanie 3.1.1. – Tworzenie warunków dla rozwoju zrównoważonej produkcji i konsumpcji oraz zrównoważonej polityki przemysłowej,
  - Działanie 3.1.2. – Podnoszenie społecznej świadomości i poziomu wiedzy na temat wyzwań zrównoważonego rozwoju i zmian klimatu,
  - Działanie 3.1.3. – Wspieranie potencjału badawczego oraz eksportowego w zakresie technologii środowiskowych, ze szczególnym uwzględnieniem niskoemisyjnych technologii węglowych (CTW),
  - Działanie 3.1.4. – Promowanie przedsiębiorczości typu „business & biodiversity”, w szczególności na obszarach zagrożonych peryferyjnością,
- b) Kierunek działań 3.2. – Wspieranie rozwoju zrównoważonego budownictwa na etapie planowania, projektowania, wznoszenia budynków oraz zarządzania nimi przez cały cykl życia
- Działanie 3.2.1. – Poprawa efektywności energetycznej i materiałowej przedsięwzięć architektoniczno-budowlanych oraz istniejących zasobów,
  - Działanie 3.2.2. – Stosowanie zasad zrównoważonej architektury

3.1.5. Strategia rozwoju transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)

Uchwała Nr 6 Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2013 r. w sprawie Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.).

1. Cel strategiczny 1. - Stworzenie zintegrowanego systemu transportowego
  - a) Cel szczegółowy 1. – Stworzenie nowoczesnej i spójnej sieci infrastruktury transportowej,
  - b) Cel szczegółowy 4. – Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.

3.1.6. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020

Uchwała Nr 163 Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie przyjęcia „Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa” na lata 2012–2020.

1. Cel szczegółowy 2: Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej
  - a) Priorytet 2.1. – Rozwój infrastruktury gwarantującej bezpieczeństwo energetyczne, sanitarne i wodne na obszarach wiejskich
    - Kierunek interwencji 2.1.1. – Modernizacja sieci przesyłowych i dystrybucyjnych energii elektrycznej,
    - Kierunek interwencji 2.1.2. – Dywersyfikacja źródeł wytwarzania energii elektrycznej,
    - Kierunek interwencji 2.1.3. – Rozbudowa i modernizacja ujęć wody i sieci wodociągowej,
    - Kierunek interwencji 2.1.4. – Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków,
    - Kierunek interwencji 2.1.5. – Rozwój systemów zbiórki, odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
    - Kierunek interwencji 2.1.6. – Rozbudowa sieci przesyłowej i dystrybucyjnej gazu ziemnego,
    - Priorytet 2.2. – Rozwój infrastruktury transportowej gwarantującej dostępność transportową obszarów wiejskich
      - Kierunek interwencji 2.2.1. – Rozbudowa i modernizacja lokalnej infrastruktury drogowej i kolejowej,
      - Kierunek interwencji 2.2.2. – Tworzenie powiązań lokalnej sieci drogowej z siecią dróg regionalnych, krajowych, ekspresowych i autostrad,
      - Kierunek interwencji 2.2.3. – Tworzenie infrastruktury węzłów przesiadkowych, transportu kołowego i kolejowego,
  - b) Priorytet 2.5. Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa na obszarach wiejskich
    - Kierunek interwencji 2.5.1. – Rozwój infrastruktury wodno-melioracyjnej i innej łagodzącej zagrożenia naturalne,

2. Cel szczegółowy 3: Bezpieczeństwo żywnościowe

- a) Priorytet 3.2. – Wytwarzanie wysokiej jakości, bezpiecznych dla konsumentów produktów rolno-spożywczych
- Kierunek interwencji 3.2.2. – Wsparcie wytwarzania wysokiej jakości produktów rolno-spożywczych, w tym produktów wytwarzanych metodami integrowanymi, ekologicznymi oraz tradycyjnymi metodami produkcji z lokalnych surowców i zasobów oraz produktów rybnych,
- b) Priorytet 3.4. – Podnoszenie świadomości i wiedzy producentów oraz konsumentów w zakresie produkcji rolno-spożywczej i zasad żywienia
- Kierunek interwencji 3.4.3. – Wsparcie działalności innowacyjnej ukierunkowanej na zmiany wzorców produkcji i konsumpcji,

3. Cel szczegółowy 5: Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich

- a) Priorytet 5.1. – Ochrona środowiska naturalnego w sektorze rolniczym i różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich
- Kierunek interwencji 5.1.1. – Ochrona różnorodności biologicznej, w tym unikalnych ekosystemów oraz flory i fauny związanych z gospodarką rolną i rybacką,
  - Kierunek interwencji 5.1.2. – Ochrona jakości wód, w tym racjonalna gospodarka nawozami i środkami ochrony roślin,
  - Kierunek interwencji 5.1.3. – Racjonalne wykorzystanie zasobów wodnych na potrzeby rolnictwa i rybactwa oraz zwiększanie retencji wodnej,
  - Kierunek interwencji 5.1.4. – Ochrona gleb przed erozją, zakwaszeniem, spadkiem zawartości materii organicznej i zanieczyszczeniem metalami ciężkimi,
  - Kierunek interwencji 5.1.5. – Rozwój wiedzy w zakresie ochrony środowiska rolniczego i różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich i jej upowszechnianie,
- b) Priorytet 5.2.- Kształtowanie przestrzeni wiejskiej z uwzględnieniem ochrony krajobrazu i ładu przestrzennego
- Kierunek interwencji 5.2.1. – Zachowanie unikalnych form krajobrazu rolniczego,
  - Kierunek interwencji 5.2.2. – Właściwe planowanie przestrzenne,
  - Kierunek interwencji 5.2.3. – Racjonalna gospodarka gruntami,
- c) Priorytet 5.3. – Adaptacja rolnictwa i rybactwa do zmian klimatu oraz ich udział w przeciwdziałaniu tym zmianom (mitygacji)
- Kierunek interwencji 5.3.1. – Adaptacja produkcji rolnej i rybackiej do zmian klimatu,
  - Kierunek interwencji 5.3.2. – Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych w rolnictwie i całym łańcuchu rolno-żywnościowym,
  - Kierunek interwencji 5.3.3. – Zwiększenie sekwestracji węgla w glebie i biomase wytwarzanej w rolnictwie,
  - Kierunek interwencji 5.3.4. – Badania w zakresie wzajemnego oddziaływania rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa na zmiany klimatu,
  - Kierunek interwencji 5.3.5. – Upowszechnianie wiedzy w zakresie praktyk przyjaznych klimatowi wśród konsumentów i producentów rolno-spożywczych,

- d) Priorytet 5.4. Zrównoważona gospodarka leśna i łowiecka na obszarach wiejskich
  - Kierunek interwencji 5.4.1. – Racjonalne zwiększenie zasobów leśnych,
  - Kierunek interwencji 5.4.2. – Odbudowa drzewostanów po zniszczeniach spowodowanych katastrofami naturalnymi,
  - Kierunek interwencji 5.4.3 – Zrównoważona gospodarka łowiecka służąca ochronie środowiska oraz rozwojowi rolnictwa i rybactwa,
  - Kierunek interwencji 5.4.4. – Wzmacnianie publicznych funkcji lasów,
- e) Priorytet 5.5. - Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na obszarach wiejskich
  - Kierunek interwencji 5.5.1. – Racjonalne wykorzystanie rolniczej i rybackiej przestrzeni produkcyjnej do produkcji energii ze źródeł odnawialnych,
  - Kierunek interwencji 5.5.2. – Zwiększenie dostępności cenowej i upowszechnienie rozwiązań w zakresie odnawialnych źródeł energii wśród mieszkańców obszarów wiejskich

3.1.7. Strategia „Sprawne Państwo 2020”

Uchwała Nr 17 Rady Ministrów z dnia 12 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia strategii "Sprawne Państwo 2020".

1. Cel 3: Skuteczne zarządzanie i koordynacja działań rozwojowych
  - a) Kierunek interwencji 3.2. – Skuteczny system zarządzania rozwojem kraju
    - Przedsięwzięcie 3.2.1. – Wprowadzenie mechanizmów zapewniających spójność programowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego,
    - Przedsięwzięcie 3.2.2. – Zapewnienie ładu przestrzennego,
    - Przedsięwzięcie 3.2.3. – Wspieranie rozwoju wykorzystania informacji przestrzennej z wykorzystaniem technologii cyfrowych,
2. Cel 5: Efektywne świadczenie usług publicznych
  - a) Kierunek interwencji 5.2. – Ochrona praw i interesów konsumentów
    - Przedsięwzięcie 5.2.3. – Wzrost świadomości uczestników obrotu o przysługujących konsumentom prawach oraz stymulacja aktywności konsumenckiej w obszarze ochrony tych praw,
  - b) Kierunek interwencji 5.5. – Standaryzacja i zarządzanie usługami publicznymi, ze szczególnym uwzględnieniem technologii cyfrowych
    - Przedsięwzięcie 5.5.2. – Nowoczesne zarządzanie usługami publicznymi,
3. Cel 7: Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego
  - a) Kierunek interwencji 7.5. – Doskonalenie systemu zarządzania kryzysowego
    - Przedsięwzięcie 7.5.1. – Usprawnienie działania struktur zarządzania kryzysowego.

3.1.8. Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022

Uchwała Nr 67 Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2013 r. w sprawie przyjęcia „Strategii rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022”.

1. Cel 3: Rozwój odporności na zagrożenia bezpieczeństwa narodowego
  - a) Priorytet 3.1. – Zwiększanie odporności infrastruktury krytycznej
    - Kierunek interwencji 3.1.3. – Zapewnienie bezpieczeństwa funkcjonowania energetyki jądrowej w Polsce,
2. Cel 4: Zwiększenie integracji polityk publicznych z polityką bezpieczeństwa
  - a) Priorytet 4.1. – Integracja rozwoju społeczno-gospodarczego i bezpieczeństwa narodowego
    - Kierunek interwencji 4.1.1. – Wzmocnienie relacji między rozwojem regionalnym kraju a polityką obronną,
    - Kierunek interwencji 4.1.2. – Koordynacja działań i procedur planowania przestrzennego uwzględniających wymagania obronności i bezpieczeństwa państwa,
    - Kierunek interwencji 4.1.3. – Wspieranie rozwoju infrastruktury przez sektor bezpieczeństwa,
    - Kierunek interwencji 4.1.4. – Wspieranie ochrony środowiska przez sektor bezpieczeństwa.

3.1.9. Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010–2020: regiony, miasta, obszary wiejskie

Uchwała rady ministrów z dnia 13 lipca 2010 r. „Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: regiony, miasta, obszary wiejskie”.

1. Cel 1: Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów
  - a) Kierunek działań 1.1. – Wzmacnianie funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich i integracja ich obszarów funkcjonalnych
    - Działanie 1.1.1. – Warszawa – stolica państwa,
    - Działanie 1.1.2. – Pozostałe ośrodki wojewódzkie,
  - b) Kierunek działań 1.2. – Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji na obszary poza ośrodkami wojewódzkimi
    - Działanie 1.2.1. – Zwiększanie dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionów,
    - Działanie 1.2.2. – Wspieranie rozwoju i znaczenia miast subregionalnych,
    - Działanie 1.2.3. – Pełniejsze wykorzystanie potencjału rozwojowego obszarów wiejskich,
    - Kierunek działań 1.3. – Budowa podstaw konkurencyjności województw – działania tematyczne
      - Działanie 1.3.5. – Dywersyfikacja źródeł i efektywne wykorzystanie energii oraz reagowanie na zagrożenia naturalne,
      - Działanie 1.3.6. – Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego

2. Cel 2: Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych

- a) Kierunek działań 2.2. – Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe
- Działanie 2.2.3. – Zwiększanie dostępności i jakości usług komunikacyjnych,
  - Działanie 2.2.4. – Usługi komunalne i związane z ochroną środowiska,
- b) Kierunek działań 2.3. – Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze,
- c) Kierunek działań 2.4. – Przewycięzanie niedogodności związanych z położeniem obszarów przygranicznych, szczególnie wzdłuż zewnętrznych granic UE,
- d) Kierunek działań 2.5. – Zwiększanie dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich na obszarach o najniższej dostępności,

3.1.10. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Uchwała Nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020.

1. Cel szczegółowy 4: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej

- a) Kierunek interwencji – kształtowanie zdrowego stylu życia poprzez promocję zdrowia, edukację zdrowotną oraz prośrodowiskową oraz działania wspierające dostęp do zdrowej i bezpiecznej żywności.

3.1.11. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Uchwała Nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020.

1. Cel szczegółowy 4: Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego

- a) Priorytet Strategii 4.1. – Wzmocnienie roli kultury w budowaniu spójności społecznej
- Kierunek działań 4.1.2. – Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu,

3.1.12. Polityka energetyczna Polski do 2030 roku

Obwieszczenie Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2009 r. w sprawie polityki energetycznej państwa do 2030 r.

1. Kierunek – poprawa efektywności energetycznej

- a) Cel główny – dążenie do utrzymania zeroenergetycznego wzrostu gospodarczego, tj. rozwoju gospodarki następującego bez wzrostu zapotrzebowania na energię pierwotną,
- b) Cel główny – konsekwentne zmniejszanie energochłonności polskiej gospodarki do poziomu UE-15,

2. Kierunek – wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii
  - a) Cel główny – racjonalne i efektywne gospodarowanie złożami węgla, znajdującymi się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
  - b) Cel główny – zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju poprzez dywersyfikację źródeł i kierunków dostaw gazu ziemnego,
3. Kierunek – wytwarzanie i przesyłanie energii elektrycznej oraz ciepła
  - a) Cel główny – zapewnienie ciągłego pokrycia zapotrzebowania na energię przy uwzględnieniu maksymalnego możliwego wykorzystania krajowych zasobów oraz przyjaznych środowisku technologii,
4. Kierunek – dywersyfikacja struktury wytwarzania energii elektrycznej poprzez wprowadzenie energetyki jądrowej
  - a) Cel główny – przygotowanie infrastruktury dla energetyki jądrowej i zapewnienie inwestorom warunków do wybudowania i uruchomienia elektrowni jądrowych opartych na bezpiecznych technologiach, z poparciem społecznym i z zapewnieniem wysokiej kultury bezpieczeństwa jądrowego na wszystkich etapach: lokalizacji, projektowania, budowy, uruchomienia, eksploatacji i likwidacji elektrowni jądrowych,
5. Kierunek – rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw
  - a) Cel główny – wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii co najmniej do poziomu 15% w 2020 roku oraz dalszy wzrost tego wskaźnika w latach następnych,
  - b) Cel główny – osiągnięcie w 2020 roku 10% udziału biopaliw w rynku paliw transportowych oraz zwiększenie wykorzystania biopaliw II generacji,
  - c) Cel główny – ochrona lasów przed nadmiernym eksploatowaniem, w celu pozyskiwania biomasy oraz zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych na cele OZE, w tym biopaliw, tak aby nie doprowadzić do konkurencji pomiędzy energetyką odnawialną i rolnictwem oraz zachować różnorodność biologiczną,
  - d) Cel główny – wykorzystanie do produkcji energii elektrycznej istniejących urządzeń piętrzących stanowiących własność Skarbu Państwa,
  - e) Cel główny – zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju energetyki rozproszonej opartej na lokalnie dostępnych surowcach,
6. Kierunek – rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii
  - a) Cel główny – zapewnienie niezakłóconego funkcjonowania rynków paliw i energii, a przez to przeciwdziałanie nadmiernemu wzrostowi cen,
7. Kierunek – ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko
  - a) Cel główny – ograniczenie emisji CO₂ do 2020 roku przy zachowaniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego,
  - b) Cel główny – ograniczenie emisji SO₂ i NO_x oraz pyłów (w tym PM₁₀ i PM_{2,5}) do poziomów wynikających z obecnych i projektowanych regulacji unijnych,
  - c) Cel główny – ograniczanie negatywnego oddziaływania energetyki na stan wód powierzchniowych i podziemnych,

- d) Cel główny – minimalizacja składowania odpadów poprzez jak najszersze wykorzystanie ich w gospodarce,
- e) Cel główny – zmiana struktury wytwarzania energii w kierunku technologii niskoemisyjnych.

3.1.13. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030)

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030), przyjęta przez rząd w grudniu 2011 r., jest najważniejszym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju. W dokumencie:

- przedstawiono wizję zagospodarowania przestrzennego kraju do 2030 roku,
- określono cele i kierunki polityki przestrzennego zagospodarowania kraju,
- wskazano zasady, według których działalność człowieka powinna być realizowana w przestrzeni.

Koncepcja jest też częścią nowego systemu zarządzania rozwojem Polski. Oznacza to, że KPZK 2030 wraz z długo- i średniookresową Strategią Rozwoju Kraju oraz z dziewięcioma strategiami zintegrowanymi prezentują spójną wizję rozwoju Polski.

3.1.14. Krajowy plan gospodarki odpadami

Został przyjęty Uchwałą nr 88 Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2016r. w sprawie Krajowego planu gospodarki odpadami 2022.

Kierunki działań:

1. Opracowanie i wdrożenie BDO, umożliwiającej monitoring wdrażania ZPO.
2. Przeprowadzenie ogólnopolskiej kampanii informacyjno-edukacyjnej na temat postępowania z poszczególnymi rodzajami odpadów (w tym opracowanie zaleceń dla gmin odnoszących się do przeprowadzenia kampanii informacyjno-promocyjnych dotyczących postępowania z odpadami, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów).
3. Przeprowadzenie kontroli terenów zanieczyszczonych i zdegradowanych w celu oceny realizacji zadania ujętego w Krajowym planie gospodarki odpadami 2010 „Rekultywacja terenów zanieczyszczonych i zdegradowanych składowaniem niebezpiecznych odpadów przemysłowych” przewidywanego do wykonania w latach 2009–2010.
4. Nowelizacja ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach w kierunku zniesienia możliwości: ryczałtowego rozliczania firm odbierających odpady komunalne od mieszkańców oraz łączenia przetargu na odbiór i zagospodarowanie odpadów. Określenie procentowej różnicy pomiędzy stawkami opłat za odpady zbierane w sposób selektywny a odpadami zbieranymi w sposób nieselektywny.
5. Prowadzenie kontroli:
  - a) organizacji odzysku, podmiotów zbierających oraz instalacji do przetwarzania ZSEE,
  - b) instalacji do przetwarzania zużytych baterii i zużytych akumulatorów,
  - c) punktów zbierania pojazdów, stacji demontażu pojazdów,
  - d) podmiotów wytwarzających odpady medyczne oraz spalarni odpadów medycznych i weterynaryjnych.

6. Opracowanie wytycznych dla jednostek samorządu terytorialnego, dotyczących realizacji badań w zakresie analizy składu morfologicznego odpadów, właściwości fizycznych i chemicznych odpadów oraz weryfikacja wyników badań.
7. Prowadzenie kontroli obiektów unieszkodliwiania odpadów wydobywczych.
8. Aktualizacja spisu zamkniętych obiektów unieszkodliwiania odpadów wydobywczych oraz opuszczonych obiektów unieszkodliwiania odpadów wydobywczych.
9. Prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi.
10. Prowadzenie kontroli w zakresie zagospodarowania osadów ściekowych.
11. Prowadzenie kontroli podmiotów zaangażowanych w gospodarowanie odpadami komunalnymi.
12. Działania na rzecz współpracy w zakresie ZPO pomiędzy interesariuszami: MŚ, organizacje zrzeszające przemysł, konsumentów, jednostki samorządu terytorialnego.
13. Koordynacja i wsparcie realizacji prac naukowo-badawczych w zakresie gospodarki odpadami oraz projektów badawczych i demonstracyjnych w dziedzinie technologii ZPO) oraz upowszechnianie wyników badań.
14. Uwzględnienie w priorytetach NFOŚiGW/WFOŚiGW w perspektywie finansowej na lata 2014-2020 możliwości wsparcia dla przedsiębiorstw na działania dotyczące zmiany technologii na technologie małoodpadowe, innowacyjne (analogiczne jak do programów efektywności energetycznej); tworzenie nowych form działalności związanej z ZPO.
15. Przygotowanie rekomendacji dla weryfikacji procesów produkcyjnych, pod kątem ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów i uwzględnienia w tych procesach wykorzystania odpadów.
16. Kampanie promujące hierarchię sposobów postępowania z odpadami, w tym mniej konsumpcyjny styl życia oraz ekoprojektowanie).
17. Promowanie inicjatyw i konkursów dla „małoodpadowych” gmin.
18. Opracowanie analizy na rzecz ZPO dotyczącej możliwości racjonalnego wykorzystania żywności, z uwzględnieniem handlu, gastronomii, organizacji i osób potrzebujących, w celu wdrożenia działań ograniczających marnotrawienie żywności, w tym dotyczących stworzenia niezbędnej infrastruktury.
19. Wprowadzenie zagadnień związanych z ZPO oraz prawidłowym postępowaniem z odpadami do podstawy programowej kształcenia ogólnego i podstawy programowej kształcenia w zawodach.
20. Przygotowanie rekomendacji dla budowy sieci napraw i ponownego użycia oraz opracowanie wytycznych dotyczących minimalnej funkcjonalności PSZOK dla jednostek samorządu terytorialnego.

3.1.15. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032

przyjętego uchwałą Rady Ministrów 14 lipca 2009r, zmienionego uchwałą Rady Ministrów z dnia 15 marca 2010r.

Główne cele Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 to:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju;
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

3.1.16. Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej

Celem głównym NPRGN jest Rozwój gospodarki niskoemisyjnej przy zapewnieniu zrównoważonego rozwoju kraju.

- 1) Cel szczegółowy A: Niskoemisyjne wytwarzanie energii
  - a. Priorytet A.1. Modernizacja infrastruktury krajowego systemu elektroenergetycznego
    - Działanie A.1.1. Modernizacja i rozbudowa krajowego systemu elektroenergetycznego dopasowana do wymagań rozwijającego się rynku OZE.
    - Działanie A.1.2. Modernizacja i rozbudowa krajowego systemu elektroenergetycznego przyczyniająca się do ograniczenia strat przesyłowych.
    - Działanie A.1.3. Rozwój wysokosprawnej poligeneracji i kogeneracji.
  - b. Priorytet A.2. Rozwój wykorzystania OZE
    - Działanie A.2.1. Rozwój energetyki prosumenckiej.
    - Działanie A.2.2. Rozwój biogazowni.
    - Działanie A.2.3. Rozwój energetyki wiatrowej na polskich obszarach morskich.
    - Działanie A.2.4. Zrównoważone wykorzystanie biomasy.
    - Działanie A.2.5. Wykorzystanie kolektorów słonecznych do ogrzewania wody.
    - Działanie A.2.6. Upowszechnienie wykorzystania pomp ciepła i gruntowych wymienników ciepła do celów grzewczych.
  - c. Priorytet A.3 Upowszechnienie alternatywnych, innych niż odnawialne, metod pozyskiwania energii
    - Działanie A.3.1. Upowszechnienie spalania i współspalania odpadów.
    - Działanie A.3.2. Wzrost wykorzystania metanu na cele energetyczne.
    - Działanie A.3.3. Efektywniejsze gospodarowanie ciepłem odpadowym
    - Działanie A.3.4. Zwiększenie stopnia wykorzystania paliw alternatywnych.
- 2) Cel szczegółowy B: Poprawa efektywności gospodarowania surowcami i materiałami, w tym odpadami
  - a. Priorytet B.1 Promocja optymalnego wykorzystywania surowców
    - Działanie B.1.1. Doskonalenie technologii pozyskiwania i wstępnej obróbki surowców.
    - Działanie B.1.2. Poprawa efektywności wykorzystywania surowców
  - b. Priorytet B.2 Rozwój niskoemisyjnej gospodarki odpadami
    - Działanie B.2.1. Rozwój odzysku odpadów w celu pozyskiwania jak największej ilości surowców nieenergetycznych.

- 3) Cel szczegółowy C: Rozwój zrównoważonej produkcji (przemysł, budownictwo, rolnictwo)
- a. Priorytet C.1 Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju niskoemisyjnej gospodarki w sektorze przemysłu
    - Działanie C.1.1. Rozwój produktów niskoemisyjnych.
    - Działanie C.1.2. Tworzenie kadr dla gospodarki niskoemisyjnej.
  - b. Priorytet C.2 Rozpowszechnienie istniejących technologii niskoemisyjnych w procesach produkcyjnych
    - Działanie C.2.1. Zmniejszenie emisyjności sektora cementowego.
    - Działanie C.2.2. Obniżenie emisyjności przemysłu chemicznego.
    - Działanie C.2.3. Obniżenie emisyjności przemysłu hutniczego.
  - c. Priorytet C.3 Poprawa standardu energetycznego istniejących budynków
    - Działanie C.3.1. Kontynuacja procesu termomodernizacji na nowych zasadach.
    - Działanie C.3.2. Inne działania zmniejszające zużycie energii w istniejących budynkach.
  - d. Priorytet C.4 Poprawa standardu energetycznego nowobudowanych budynków
    - Działanie C.4.1. Poprawa warunków horyzontalnych dla rozwoju budynków o niskim zużyciu energii.
    - Działanie C.4.2. Przegląd warunków technicznych stawianych nowym budynkom.
  - e. Priorytet C.5 Rozwój zrównoważonej produkcji w rolnictwie
    - Działanie C.5.1. Zrównoważone zarządzanie gospodarstwem rolnym.
    - Działanie C.5.2. Wdrażanie nowoczesnych metod upraw.
    - Działanie C.5.3. Wdrażanie nowoczesnych metod chowu zwierząt.
- 4) Cel szczegółowy D: Transformacja niskoemisyjna w dystrybucji i mobilności
- a. Priorytet D.1 Zwiększenie efektywności wybranych elementów łańcucha logistycznego
    - Działanie D.1.1. Wprowadzenie regulacji prawno-finansowych wpływających na integrację poszczególnych gałęzi transportu towarowego.
    - Działanie D.1.2. Rozwój transportu intermodalnego.
  - b. Priorytet D.2 Transformacja niskoemisyjna w sektorze handlu
    - Działanie D.2.1. Rozwój krótkich łańcuchów dostaw oraz rynków lokalnych.
    - Działanie D.2.2. Tworzenie warunków sprzyjających promocji produktów ekologicznych.
  - c. Priorytet D.3 Modernizacja pojazdów oraz infrastruktury w celu upowszechnienia niskoemisyjnych form transportu
    - Działanie D.3.1. Modernizacja i rozwój niskoemisyjnej infrastruktury transportowej.
    - Działanie D.3.2. Modernizacja i rozwój niskoemisyjnych środków transportu.

- d. Priorytet D.4 Poprawa efektywności zarządzania transportem oraz wspieranie rozwoju transportu publicznego
    - Działanie D.4.1. Rozwój niskoemisyjnych systemów zarządzania ruchem.
    - Działanie D.4.2. Rozwój niskoemisyjnego transportu publicznego (zarządzanie transportem).
  - e. Priorytet D.5 Rozwój i zastosowanie niskoemisyjnych paliw w transporcie oraz magazynowania energii w środkach transportu
    - Działanie D.5.1. Wspieranie zastosowania paliw metanowych, biopaliw i biogazu.
    - Działanie D.5.2. Efektywne magazynowanie energii elektrycznej w pojazdach.
- 5) Cel szczegółowy E: Promocja wzorców zrównoważonej konsumpcji
- a. Priorytet E.1 Promocja wzorców zrównoważonej konsumpcji w edukacji
    - Działanie E.1.1. Większe uwzględnienie zasad zrównoważonego rozwoju w edukacji.
    - Działanie E.1.2. Promocja edukacji na odległość oraz wykorzystania Internetu w procesach edukacyjnych.
  - b. Priorytet E.2 Wspieranie dostępności oraz wiarygodności informacji na temat wpływu konsumpcji poszczególnych produktów i usług na emisyjność gospodarki.
    - Działanie E.2.1. Gromadzenie przez sektor prywatny informacji na temat emisyjności produktów w całym cyklu życia.
    - Działanie E.2.2. Upowszechnienie metod oceny cyklu życia w komunikacji biznesowej oraz konsumenckiej.
    - Działanie E.2.3. Dostosowanie systemu sprawozdawczości oraz statystyki publicznej do potrzeb związanych z oceną emisyjności głównych grup produktów i organizacji.
    - Działanie E.2.4. Rozwój jednolitego systemu standardów oraz testów konsumenckich w zakresie oceny emisyjności produktów.
  - c. Priorytet E.3 Promocja wzorców zrównoważonej konsumpcji w gospodarstwach domowych
    - Działanie E.3.1. Zmiana prostych nawyków konsumentów w obrębie gospodarstwa domowego sprzyjająca oszczędności energii.
    - Działanie E.3.2. Promocja zrównoważonego gospodarowania odpadami w gospodarstwie domowym.
    - Działanie E.3.3. Przeciwdziałanie marnotrawstwu żywności.
    - Działanie E.3.4. Kształtowanie zachowań społecznych w dziedzinie zrównoważonego transportu.
  - d. Priorytet E.4 Promocja transformacji niskoemisyjnej w sektorze publicznym
    - Działanie E.4.1. Promocja oszczędności energii w sektorze publicznym.
    - Działanie E.4.2. Upowszechnienie zasad zielonych zamówień publicznych.
    - Działanie E.4.3. Uwzględnienie potrzeb transformacji niskoemisyjnej w gospodarce leśnej oraz zarządzaniu obszarami zieleni miejskiej.

- Działanie E.4.4. Przegląd prawa zagospodarowania przestrzennego pod kątem potrzeb niskoemisyjnej gospodarki.

3.1.17. Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Celem głównym SPA jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu.

Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska.

- a. Kierunek działań 1.1- dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu.
- b. Kierunek działań 1.2- adaptacja strefy przybrzeżnej do zmian klimatu.
- c. Kierunek działań 1.3 – dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu.
- d. Kierunek działań 1.4 – ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu.
- e. Kierunek działań 1.5 – adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie.
- f. Kierunek działań 1.6 – zapewnienie funkcjonowania skutecznego systemu ochrony zdrowia w warunkach zmian klimatu.

Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.

- a. Kierunek działań 2.1 - stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami.
- b. Kierunek działań 2.2 – organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu.

Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu.

- a. Kierunek działań 3.1 - wypracowywanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu.
- b. Kierunek działań 3.2 –zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu.

Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu.

- a. Kierunek działań 4.1 – monitoring stanu środowiska i systemy wczesnego ostrzegania i reagowania w kontekście zmian klimatu (miasta i obszary wiejskie).
- b. Kierunek działań 4.2 – miejska polityka przestrzenna uwzględniająca zmiany klimatu.

Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.

- a. Kierunek działań 5.1- promowanie innowacji na poziomie działań organizacyjnych i zarządczych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.
- b. Kierunek działań 5.2 – budowa systemu wsparcia polskich innowacyjnych technologii sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.

Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.

- a. Kierunek działań 6.1 – zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyka związanego ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu.
- b. Kierunek działań 6.2 - ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.

3.1.18. Projekt polityki wodnej państwa do roku 2030

Aby Polityka wodna państwa była skuteczna, musi być zrozumiała i akceptowalna społecznie, a także odnosić się z jednej strony do bezpieczeństwa powodziowego, zaopatrzenia w wodę, wskazywać na potencjalne bariery rozwojowe oraz sposoby ich przewyższania, a z drugiej strony chronić zasoby wodne oraz związane z nimi ekosystemy wodne.

Celem nadrzędnym Polityki wodnej państwa jest zapewnienie powszechnego dostępu ludności do czystej i zdrowej wody oraz istotne ograniczenie zagrożeń wywoływanych przez powódź i suszę w połączeniu z utrzymaniem dobrego stanu wód i związanych z nimi ekosystemów, przy zaspokojeniu uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki, poprawie spójności terytorialnej i dążeniu do wyrównania dysproporcji międzyregionalnych oraz uwzględnieniu integrowania potrzeb ochrony środowiska wodnego z innymi działami gospodarki, w tym transportu, rolnictwa, energetyki i turystyki.

Cele strategiczne dla osiągnięcia celu nadrzędnego:

- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód oraz związanych z nimi ekosystemów,
- zapewnienie dostępu do zasobów wodnych dla zaspokojenia potrzeb ludności, środowiska naturalnego oraz społecznie i ekonomicznie uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki,
- ograniczenie negatywnych skutków powodzi i suszy oraz minimalizowanie ryzyka wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych,
- wdrożenie systemu zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi i gospodarowania wodami.

Cele strategiczne gospodarki wodnej m.in. uwzględniają konieczność adaptacji do zmian klimatu, wzrastające ryzyko występowania katastrof naturalnych, możliwości tkwiące w polityce oszczędzania wody oraz zmiany w polityce przestrzennej na rzecz jej integracji z polityką wodną.

Cele strategiczne będą realizowane przez cele operacyjne, ukierunkowane na osiągnięcie określonego poziomu rozwiązań w zakresie:

- zaspokojenia potrzeb wodnych (ludności, gospodarki i środowiska),
- ochrony ekosystemów wodnych i od wody zależnych,
- planowania i zagospodarowania przestrzennego w relacji z ochroną ekosystemów wodnych,
- ograniczenia zagrożeniami naturalnymi, awarii i katastrof,
- założonej efektywności ekonomicznej w odniesieniu do kosztów i korzyści związanych z korzystaniem z wód,
- struktury zarządzania wyposażonej w niezbędne instrumenty prawno - organizacyjne i ekonomiczne,
- zapewnienie oczekiwanego poziomu i organizacji udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji.

3.1.19. Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 (z perspektywą do 2030)

Celem głównym Krajowego Programu Ochrony Powietrza jest poprawa jakości życia mieszkańców Rzeczypospolitej Polskiej, szczególnie ochrona ich zdrowia i warunków życia, z uwzględnieniem ochrony środowiska, z jednoczesnym zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Celami szczegółowymi Krajowego Programu Ochrony Powietrza są:

- osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji, określonych w dyrektywie 2008/50/WE i 2004/107/WE, oraz utrzymanie ich na tych obszarach, na których są dotrzymywane, a w przypadku pyłu drobnego PM_{2,5} także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia,
- osiągnięcie w perspektywie do roku 2030 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego.

Kierunki działań;

- Podniesienie rangi zagadnienia poprawy jakości powietrza poprzez skonsolidowanie działań na szczeblu krajowym oraz powołanie Partnerstwa na rzecz poprawy jakości powietrza,
- Stworzenie ram prawnych sprzyjających realizacji efektywnych działań mających na celu poprawę jakości powietrza,
- Włączenie społeczeństwa w działania na rzecz poprawy jakości powietrza poprzez zwiększenie świadomości społecznej oraz tworzenie trwałych platform dialogu z organizacjami społecznymi,
- Rozwój i rozpowszechnienie technologii sprzyjających poprawie jakości powietrza,
- Rozwój mechanizmów kontrolowania źródeł niskiej emisji sprzyjających poprawie jakości powietrza,
- Upowszechnienie mechanizmów finansowych sprzyjających poprawie jakości powietrza.

Oraz inne:

- Aktualizacja Krajowego Programu Zwiększania Lesistości 2014,
- Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2015 – AKPOŚK 2015,
- Krajowy plan działań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych
- Polityka Ekologiczna Państwa,
- Polityka Klimatyczna Polski,
- Krajowy Plan Działań, dotyczący efektywności energetycznej

3.1.20. Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku

1. Ochrona klimatu i jakość powietrza:

Cele:

- Spełnienie wymagań w zakresie jakości powietrza;
- Poprawa efektywności energetycznej;
- Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, jako działania adaptacyjne do zmian klimatu;

2. Zagrożenia hałasem:

Cel:

- Ograniczenie emisji hałasu;

3. Pola elektromagnetyczne:

Cel:

- Ochrona przed polami elektromagnetycznymi;

4. Gospodarowanie wodami:

Cel:

- Ograniczanie ryzyka powodziowego i przeciwdziałanie suszy i deficytowi wody, jako adaptacja do zmieniających się warunków klimatycznych;

5. Gospodarka wodno-ściekowa:

Cele:

- Racjonalizacja gospodarowania zasobami wodnymi i zapewnienie dobrej jakości wody pitnej;
- Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych;

6. Zasoby geologiczne:

Cel:

- Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin;

7. Gleby:

Cel:

- Zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi;

8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów:

Cel:

- Racjonalne gospodarowanie odpadami;

9. Zasoby przyrodnicze:

Cele:

- Zachowanie różnorodności biologicznej, poprzez przywracanie/utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków;
- Adaptacja do zmian klimatu w zakresie zasobów przyrodniczych;
- Ochrona krajobrazu naturalnego i kulturowego;

- Podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej i zainteresowania środowiskiem przyrodniczym;

10. Zagrożenia poważnymi awariami:

Cele:

- Zapobieganie poważnym awariom przemysłowym;
- Doskonalenie systemu zarządzania kryzysowego;
- Monitoring obszarów zagrożonych występowaniem poważnych awarii;

4. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Cel opracowania

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kuźnica na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 jest podstawowym narzędziem prowadzenia polityki ekologicznej na terenie gminy. Według założeń, przedstawionych w niniejszym opracowaniu, opracowanie programu doprowadzi do poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem, zapewni skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzy warunki dla wdrożenia wymagań obowiązującego w tym zakresie prawa. Opracowanie jakim jest *Program Ochrony Środowiska* określa politykę środowiskową, a także wyznacza cele i zadania środowiskowe oraz szczegółowe programy zarządzania środowiskowego, które odnoszą się do aspektów środowiskowych, usystematyzowanych według priorytetów. Podczas tworzenia opracowania, przyjęto założenie, iż powinien on spełniać rolę narzędzia pracy przyszłych użytkowników, ułatwiającego i przyspieszającego rozwiązywanie zagadnień, będących zagadnieniami techniczno-ekonomicznymi, związanymi z przyszłymi projektami.

Zakres opracowania

Sporządzony *Program* zawiera między innymi rozpoznanie aktualnego stanu środowiska w gminie, źródła jego zanieczyszczeń, analizę SWOT, propozycje oraz opis celów i zadań, które niezbędne są do kompleksowego rozwiązania problemów związanych z ochroną środowiska. Program wspomaga dążenie do uzyskania w gminie sukcesywnego ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko źródeł zanieczyszczeń, ochronę i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie z uwzględnieniem konieczności ochrony środowiska. Stan docelowy w tym zakresie nakreśla *Program Ochrony Środowiska*, a dowodów jego osiągnięcia dostarcza ocena efektów działalności środowiskowej, dokonywana okresowo (co 2 lata). Struktura opracowania obejmuje omówienie kierunków ochrony środowiska w gminie w odniesieniu m.in. do ochrony klimatu i jakości powietrza, zagrożeń hałasem, promieniowania elektromagnetycznego, gospodarowania wodami, gospodarki wodno-ściekowej, zasobów geologicznych, gleb, gospodarki odpadami, zasobów przyrodniczych, zagrożeń poważnymi awariami, edukacji ekologicznej, z podaniem ich charakterystyki, oceną stanu aktualnego umożliwiającą tym samym identyfikację obszarów problemowych. Identyfikacja potrzeb gminy w zakresie ochrony środowiska, w odniesieniu do obowiązujących w kraju przepisów prawnych i regulacji prawnych Unii Europejskiej, polega na sformułowaniu celów średniookresowych (do 2025 roku) oraz strategii ich realizacji. Na tej podstawie opracowywany jest plan operacyjny, przedstawiający listę przedsięwzięć jakie zostaną zrealizowane na terenie Gminy Kuźnica do roku 2025.

Charakterystyka Gminy

W tej części opracowania przedstawiony został krótki opis gminy omawiający jej położenie, klimat, demografię oraz budowę geologiczną.

Ocena stanu środowiska

W niniejszym opracowaniu opisano stan środowiska na terenie gminy Kuźnica, wyznaczono w tym zakresie następujące kategorie:

- Jakość powietrza (uwzględniająca stan aktualny, identyfikujący zagrożenia i źródła zanieczyszczeń środowiska);
- Hałas (uwzględniająca stan aktualny, identyfikujący zagrożenia i źródła zanieczyszczeń środowiska);
- Promieniowanie elektromagnetyczne (uwzględniająca stan aktualny, identyfikujący zagrożenia i źródła zanieczyszczeń środowiska);
- Wody powierzchniowe i podziemne (uwzględniająca stan aktualny, identyfikujący zagrożenia i źródła zanieczyszczeń środowiska);
- Zasoby geologiczne (uwzględniająca stan aktualny, identyfikujący zagrożenia i źródła zanieczyszczeń środowiska);
- Gleby (uwzględniająca stan aktualny, identyfikujący zagrożenia i źródła zanieczyszczeń środowiska);
- Gospodarka odpadami (uwzględniająca stan aktualny, identyfikujący zagrożenia i źródła zanieczyszczeń środowiska);
- Zagrożenia poważnymi awariami (uwzględniająca stan aktualny, identyfikujący zagrożenia i źródła zanieczyszczeń środowiska).

Analiza SWOT

Analiza SWOT jest narzędziem służącym do analizy strategicznej. Opiera się ona na określeniu silnych oraz słabych stron, a także wynikających z nich szans oraz zagrożeń (w przypadku niniejszego opracowania – środowiska). Od tych elementów pochodzi jej nazwa: **S** – strengths (silne strony); **W** – weaknesses (słabe strony); **O** – opportunities (szanse), **T** – threats (zagrożenia).

W przypadku badań środowiska przyrodniczego analiza polega na określeniu słabych i silnych stron poszczególnych elementów środowiska także szans oraz zagrożeń tworzonych przez czynniki wewnętrzne oraz zewnętrzne.

Cele i strategia ich realizacji

W niniejszym *Programie* obrano kierunki interwencji wynikające z dokumentów wyższego szczebla oraz lokalnych potrzeb i są to:

- Ochrona klimatu i jakości powietrza;
- Zagrożenia hałasem;
- Promieniowanie elektromagnetyczne;
- Gospodarowanie wodami;
- Gospodarka wodno-ściekowa;
- Zasoby geologiczne;
- Gleby;
- Gospodarka odpadami;
- Zasoby przyrodnicze;
- Zagrożenia poważnymi awariami.

Na ich podstawie wyznaczono cele, a także strategię ich realizacji na poziomie gminnym. Narzędziem pomocniczym w realizacji założonych celów są zadania przedstawione w rozdziale 6. Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie. Wyznaczone zadania są spójne z planowanymi inwestycjami gminnymi oraz obowiązującym prawem lokalnym.

Wdrażanie i monitoring programu

Właściwe wykorzystanie możliwych rozwiązań o charakterze organizacyjnym ma istotne znaczenie w procesie wdrażania programu i jego realizacji. Wprowadzenie zasad monitoringu umożliwi sprawną realizację działań, jak również pozwoli na bieżącą aktualizację celów programu. Z tego powodu w rozdziale 7. System realizacji programu ochrony środowiska, sformułowano zasady zarządzania środowiskiem, które stanowią podstawę sprawnej realizacji i kontroli działań programowych.

Analiza uwarunkowań finansowych gminy

Realizacja zadań inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska wymaga nakładów finansowych znacznie przewyższających możliwości budżetowe jednostek samorządu terytorialnego. Istnieje zatem potrzeba pozyskania zewnętrznych źródeł finansowego wsparcia przedsięwzięć inwestycyjnych. W tym celu w rozdziale 6. Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie przedstawiono potencjalne źródła finansowania wyznaczonych zadań.

5. Ocena stanu środowiska

5.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza

5.1.1 Źródła zanieczyszczeń powietrza

Niska emisja

Niską emisję definiuje się jako emisję pyłów oraz gazów do atmosfery z emiterów znajdujących się na wysokości do 40 m. Pyły i gazy są produktami spalania paliw stałych, ciekłych oraz gazowych. Samą emisję można podzielić na:

- Emisję komunikacyjną – emisja związana ze spalaniem paliw płynnych przez pojazdy,
- Emisję przemysłową – związaną z procesami odbywającymi się w ramach działalności zakładów przemysłowych,
- Emisję z kotłowni lokalnych i palenisk indywidualnych – związaną ze spalaniem paliw na potrzeby ogrzewania,

Rodzaje oraz źródła zanieczyszczeń powietrza zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 3. Rodzaje oraz źródła zanieczyszczeń powietrza.

Zanieczyszczenia	Źródło emisji
Pył ogółem	spalanie paliw, unoszenie pyłu w powietrzu;
SO ₂ (dwutlenek siarki)	spalanie paliw zawierających siarkę;
NO (tlenek azotu)	spalanie paliw;
NO ₂ (dwutlenek azotu)	spalanie paliw, procesy technologiczne;
NO _x (suma tlenków azotu)	sumaryczna emisja tlenków azotu;
CO (tlenek węgla)	produkt niepełnego spalania;
O ₃ (ozon)	powstaje naturalnie oraz z innych zanieczyszczeń będących utleniaczami;
Dioksyne	Spalanie odpadów, spalanie materii organicznej
WWA	Spalanie odpadów, niecałkowite spalanie paliw

Źródło: opracowanie własne

Zanieczyszczenia powietrza związane z niską emisją mogą być powodem wielu negatywnych skutków dla środowiska oraz żywych organizmów.

Pył zawieszony

Pył zawieszony jest nośnikiem metali ciężkich, której mają negatywny wpływ na żywe organizmy. Sam pył może także osadzać się w pęcherzykach płucnych oraz powodować podrażnienie oczu oraz błon śluzowych nosa i gardła.

Dwutlenek siarki

Dwutlenek siarki, powstający podczas spalania paliw, ma negatywny wpływ na błony śluzowe układu oddechowego oraz powoduje zmniejszenie dróg oddechowych.

Tlenki azotu

Tlenki azotu powodują zwiększenie się podatności na infekcje układu oddechowego, zwiększa prawdopodobieństwo ataków astmatycznych oraz uszkadza komórki układu immunologicznego w płucach.

Tlenek węgla

Tlenek węgla ma negatywny wpływ na układ naczyniowo-sercowy człowieka. Przenikając do układu krwionośnego łączy się z hemoglobina tworząc karboksyhemoglobinę, które nie jest zdolna do przenoszenia tlenu. Kontakt z dużym stężeniem tlenu węgla może spowodować śmierć, natomiast dłuższa ekspozycja ma wpływ na zwiększenie prawdopodobieństwa zawału serca oraz hamuje odpowiedź immunologiczną organizmu.

Ozon

Ozon w górnych warstwach atmosfery jest gazem niezbędnym do przetrwania życia, natomiast w warstwach dolnych cechuje się negatywnym wpływem na żywe organizmy. Atakuje on komórki błony śluzowej wyściełające drogi oddechowe, płuca oraz oskrzela a także zmniejsza odporność na infekcje.

Dioksyny

Dioksyny kumulują się w organizmie wpływając negatywnie na odpowiedź immunologiczną organizmu. W dużych stężeniach mogą wywoływać choroby dermatologiczne takie jak trądzik chlorowy.

WWA

Najpowszechniej występującymi wielopierścieniowymi węglowodorami aromatycznymi są benzo(a)piren oraz naftalen. Długotrwałe narażenie na WWA może powodować występowanie nowotworów, chorób oczu, nerek oraz wątroby a także zmniejszają odpowiedź immunologiczną organizmu.

Zgodnie z corocznym raportem Europejskiej Agencji Środowiska (EEA), dotyczącym jakości powietrza w Europie, Polska od wielu lat znajduje się w czołówce krajów o najbardziej zanieczyszczonym powietrzu. Dotyczy to zwłaszcza zanieczyszczenia pyłem PM 10 oraz benzo(a)pirenem.

W celu poprawy sytuacji utworzony został Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej. Wyznaczono w nim priorytety mające doprowadzić do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej przy jednoczesnym zapewnieniu zrównoważonego rozwoju kraju:

- Modernizacja infrastruktury krajowego systemu elektroenergetycznego,
- Rozwój wykorzystania OZE,
- Upowszechnienie alternatywnych, innych niż odnawialne, metod pozyskiwania energii,
- Promocja optymalnego wykorzystywania surowców,
- Rozwój niskoemisyjnej gospodarki odpadami,
- Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju niskoemisyjnej gospodarki w sektorze przemysłu,

- Rozpowszechnienie istniejących technologii niskoemisyjnych w procesach produkcyjnych,
- Poprawa standardu energetycznego istniejących budynków,
- Rozwój zrównoważonej produkcji w rolnictwie,
- Zwiększenie efektywności wybranych elementów łańcucha logistycznego,
- Transformacja niskoemisyjna w sektorze handlu,
- Modernizacja pojazdów oraz infrastruktury w celu upowszechnienia niskoemisyjnych form transportu,
- Poprawa efektywności zarządzania transportem oraz wspieranie rozwoju transportu publicznego,
- Rozwój i zastosowanie niskoemisyjnych paliw w transporcie oraz magazynowania energii w środkach transportu,
- Promocja wzorców zrównoważonej konsumpcji w edukacji,
- Wspieranie dostępności oraz wiarygodności informacji na temat wpływu konsumpcji poszczególnych produktów i usług na emisyjność gospodarki,
- Promocja wzorców zrównoważonej konsumpcji w gospodarstwach domowych,
- Promocja transformacji niskoemisyjnej w sektorze publicznym.

Emisja z gospodarstw domowych

Głównymi źródłem tego rodzaju zanieczyszczeń powietrza jest:

- spalanie paliwa stałego (węgiel, drewno opałowe, ekogroszek),
- spalanie odpadów w piecach indywidualnych gospodarstw domowych.

Emisja komunikacyjna

Negatywne oddziaływanie na środowisko niesie ze sobą emisja komunikacyjna, która najbardziej odczuwalna jest w pobliżu dróg charakteryzujących się dużym natężeniem ruchu. Na terenie Gminy Kuźnica głównym źródłem emisji komunikacyjnej są:

- Drogi krajowe:
  - Droga krajowa nr 19,
- Drogi powiatowe:
  - Droga nr 1256,
  - Droga nr 1257,
  - Droga nr 1258,
  - Droga nr 1259,
  - Droga nr 1264,
  - Droga nr 1265,
  - Droga nr 1266,
  - Droga nr 1280,
- Drogi gminne,
- Drogi wewnętrzne.

Głównymi zanieczyszczeniami emitowanymi w związku z ruchem samochodowym są:

- tlenek i dwutlenek węgla,
- węglowodory,
- tlenki azotu,
- pyły zawierające metale ciężkie,

- pyły ze ścierania się nawierzchni dróg i opon samochodowych.

Dla stanu powietrza atmosferycznego istotne znaczenie ma emisja NO_x oraz metali ciężkich. Duże znaczenie ma również tzw. emisja wtórna z powierzchni dróg, która zależy w dużej mierze od warunków meteorologicznych. Komunikacja jest również źródłem emisji benzenu, benzo(a)pirenu oraz innych związków organicznych. Na wielkość tych zanieczyszczeń wpływa stan techniczny samochodów, stopień zużycia substancji katalitycznych oraz jakość stosowanych paliw. Gwałtowny rozwój transportu, przejawiający się wzrostem ilości samochodów na drogach oraz aktualny stan infrastruktury dróg spowodował, iż transport może być uciążliwy dla środowiska naturalnego.

W przypadku substancji toksycznych emitowanych przez silniki pojazdów do atmosfery, źródła te trudno zinwentaryzować pod kątem emisji zanieczyszczeń, gdyż zwykle nie ma dla nich materiałów sprawozdawczych. Na podstawie znanych wartości średniego składu paliwa, szacowany przeciętny skład spalin silnikowych jest następujący:

Tabela 4. Przeciętny skład spalin silnikowych (w % objętościowo).³

Składnik	Silniki benzynowe	Silniki wysokoprężne	Uwagi
Azot	24 – 77	76 – 78	nietoksyczny
Tlen	0,3 – 8	2 – 18	nietoksyczny
Para wodna	3,0 – 5,5	0,5 – 4	nietoksyczny
Dwutlenek węgla	5,0 – 12	1 – 10	nietoksyczny
Tlenek węgla	0,5 – 10	0,01 – 0,5	toksyczny
Tlenki azotu	0,0 – 0,8	0,0002 – 0,5	toksyczny
Węglowodory	0,2 – 3	0,009 – 0,5	toksyczny
Sadza	0,0 – 0,04	0,01 – 1,1	toksyczny
Aldehydy	0,0 – 0,2	0,001 – 0,009	toksyczny

Źródło: J. Jakubowski „Motoryzacja a środowisko”.

Na skutek powszechnej elektryfikacji, emisje do powietrza związane z ruchem kolejowym mają znaczenie marginalne. Należą do nich jedynie emisje zanieczyszczeń pyłowych związanych z ruchem pociągów oraz niewielkie emisje z lokomotyw spalinowych używanych głównie na bocznicach kolejowych.

Emisja niezorganizowana

Do niezorganizowanych źródeł emisji można zaliczyć np. wypalanie traw czy emisję lotnych związków organicznych związanych z lakierowaniem na terenie gminy.

Emisja przemysłowa

Na terenie Gminy Kuźnica działa jeden zakład posiadający pozwolenie zintegrowane, które zostało wydane na eksploatację instalacji do hodowli brojlerów powyżej 40 000 stanowisk zlokalizowanej na działkach o nr ewidencyjnych 152/3, 373 i 374 w miejscowości Kusińce, gm. Kuźnica udzielone w 2010 r. p. Marcinowi Markowi Sawickiemu,

³ Wg J. Jakubowski - „Motoryzacja a środowisko”.

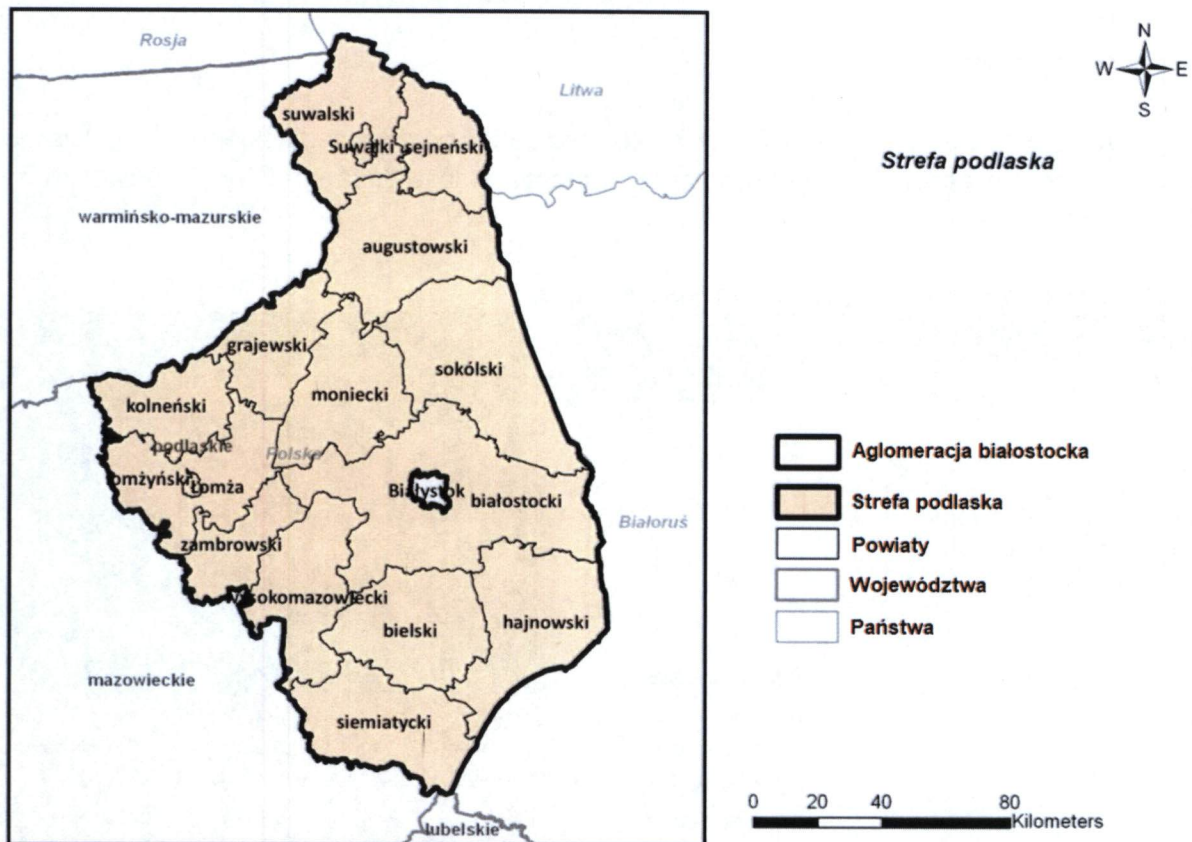
5.1.2 Jakość powietrza

Zgodnie z art. 25 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2017, poz. 519 z późn. zm.), Państwowy Monitoring Środowiska stanowi systemem pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku. Podstawowym celem monitoringu jakości powietrza jest uzyskanie informacji o poziomach stężeń substancji w powietrzu oraz wyników ocen jakości powietrza. W celu oceny jakości powietrza na terenie Województwa Podlaskiego, wyznaczono 2 strefy:

- aglomeracja białostocka,
- strefę podlaską,

Gmina Kuźnica zlokalizowana jest na obszarze należącym do strefy podlaskiej. Poniżej przedstawiono w formie graficznej podział Województwa Podlaskiego na strefy.

Rysunek 3. Podział Województwa Podlaskiego na strefy.

źródło: „Program ochrony powietrza dla strefy podlaskiej”

Ocenę jakości powietrza prowadzono w oparciu o wyniki pomiarów prowadzonych w stałych punktach pomiarowych monitoringu środowiska. W przypadku braku pomiarów poszczególnych zanieczyszczeń powietrza w wymienionych powyżej punktach wykonujących pomiary automatyczne, do oceny jakości powietrza wykorzystywano stacje badań manualnych. Badana obejmowały następujące zanieczyszczenia:

- dwutlenek siarki,
- dwutlenek azotu,
- tlenki azotu,
- tlenek węgla,
- ozon,
- benzen,
- pył zawieszony PM10 i PM2.5,
- arsen,
- kadm,
- nikiel,
- ołów,
- benzo(a)piren.

W celu oceny jakości powietrza na terenie województwa podlaskiego na podstawie badań stężeń zanieczyszczeń w powietrzu, wyznaczana jest klasa stref wyodrębnionych na terenie województwa.

Tabela 5. Klasyfikacja stref zanieczyszczeń powietrza.

Poziom stężeń	Zanieczyszczenie	Klasa strefy	Wymagane działania
określony jest poziom dopuszczalny i poziom krytyczny			
nie przekracza poziomu dopuszczalnego lub poziomu krytycznego	dwutlenek siarki dwutlenek azotu tlenki azotu tlenek węgla benzen pył PM10 pył PM2,5 ołów (PM10)	A	utrzymanie stężeń zanieczyszczenia poniżej poziomu dopuszczalnego oraz próba utrzymania najlepszej jakości powietrza zgodnej ze zrównoważonym rozwojem
powyżej poziomu dopuszczalnego lub poziomu krytycznego		C	- określenie obszarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych, - opracowanie POP w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu (jeśli POP nie był uprzednio opracowany), - kontrolowanie stężeń zanieczyszczenia na obszarach przekroczeń i prowadzenie działań mających na celu obniżenie stężeń przynajmniej do poziomów dopuszczalnych

określony jest poziom docelowy			
nie przekracza poziomu docelowego	Ozon AOT40 arsen (PM10) nikiel (PM10) kadm (PM10) benzo(a)piren (PM10)	A	działania niewymagane
powyżej poziomu docelowego		C	- dążenie do osiągnięcia poziomu docelowego substancji w określonym czasie za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych - opracowanie lub aktualizacja POP, w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów docelowych w powietrzu
określony jest poziom celu długoterminowego			
poniżej poziomu celu długoterminowego	Ozon AOT40	D1	działania niewymagane
powyżej poziomu celu długoterminowego		D2	- dążenie do osiągnięcia poziomu celu długoterminowego do 2020 r.
określony jest poziom dopuszczalny dla fazy II			
poniżej poziomu celu długoterminowego	pył PM _{2,5}	A1	działania niewymagane
powyżej poziomu celu długoterminowego		C1	- dążenie do osiągnięcia poziomu dopuszczalnego dla fazy II do 2020 r.

* z uwzględnieniem dozwoleń częstotliwości przekroczeń określonych w RMS w sprawie niektórych poziomów substancji w powietrzu.

źródło: WIOŚ

Wynik oceny strefy podlaskiej za rok 2016, w której położona jest Gmina Kuźnica, wskazuje, że dotrzymane są poziomy dopuszczalne lub poziomy docelowe substancji w powietrzu (klasa A) ustanowione ze względu na ochronę zdrowia dla następujących zanieczyszczeń:

- dwutlenku siarki,
- dwutlenku azotu,
- tlenku węgla,
- ołowiu, kadmu, niklu, benzenu, arsenu w pyłe zawieszonym PM₁₀,
- ozonu (według poziomu docelowego),
- pyłu PM₁₀,
- benzo(a)pirenu.

Przekroczone natomiast zostały dopuszczalne poziomy dla:

- pyłu PM_{2,5}.

Zestawienie wszystkich wynikowych klas strefy podlaskiej z uwzględnieniem kryterium ochrony zdrowia, zostało przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 6. Wynikowe klasy strefy podlaskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej za 2016 r. dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia.

Nazwa strefy	Symbol klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy											
	SO ₂	NO ₂	CO	C ₆ H ₆	PM10	PM2,5	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	O ₃
strefa podlaska	A	A	A	A	A	C	A	A	A	A	A	A

źródło: opracowanie własne na podstawie „Informacji o stanie środowiska na obszarze województwa podlaskiego w 2016 roku”.

Stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy podlaskiej, ze względu na ochronę roślin, zostały przekroczone dla poziomów celów długoterminowych ozonu. Zestawienie wszystkich wynikowych klas strefy podlaskiej z uwzględnieniem kryterium ochrony roślin, zostało przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 7. Wynikowe klasy podlaskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej za 2016 r. dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin.

Nazwa strefy	Symbol klasy wynikowej		
	SO ₂	NO ₂	O ₃
strefa podlaska	A	A	D2

źródło: opracowanie własne na podstawie „Informacji o stanie środowiska na obszarze województwa podlaskiego w 2016 roku”.

Jak wynika z „Informacji o stanie środowiska na obszarze województwa podlaskiego w 2016 roku” na terenie strefy podlaskiej, stwierdzono przekroczenie stężenia pyłu PM2,5. Wyniki oceny stężeń zanieczyszczeń w powietrzu występujących w 2016 r. na obszarze strefy podlaskiej, uwzględniające kryterium ochrony roślin, wykazały poziomów celów długoterminowych ozonu.

Zgodnie z pkt. 91 ustawy Prawo ochrony środowiska dla wszystkich stref, w których stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych i docelowych (strefy w klasie C) należy opracować programy ochrony powietrza, mające na celu osiągnięcie ww. poziomów substancji w powietrzu. Zadanie opracowania POP dla poszczególnych stref województwa podlaskiego należy do Zarządu Województwa, który w terminie 15 miesięcy od dnia otrzymania wyników oceny poziomu substancji w powietrzu i klasyfikacji stref, przedstawia do zaopiniowania właściwym wójtom, burmistrzom lub prezydentom miast i starostom projekt uchwały w sprawie POP. Następnie, wójt, burmistrz lub prezydent miasta i starosta mają obowiązek wydania opinii w terminie miesiąca od dnia otrzymania projektu POP

5.1.3 Zagadnienia Horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu

Zgodnie z analizami wykonanymi na potrzeby programu KLIMADA, zamieszczonymi w *Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do*

roku 2020, na przestrzeni następných lat warunki klimatyczne Polski zmieniają się. Przewidywane jest zwiększenie się średniej rocznej temperatury ilości dni upalnych (z temperaturą powyżej 25° C) oraz zmniejszenie się ilości dni z temperaturami poniżej 0° C. Efektem tego może być ograniczenie zapotrzebowania na energię potrzebną do ogrzewania pomieszczeń mieszkalnych, co jednocześnie spowoduje ograniczenie emisji gazów cieplarnianych. Zwiększenie się ilości dni upalnych, może z kolei spowodować wzrost zapotrzebowania na energię (urządzenia klimatyzacyjne). Większa ilość dni słonecznych przyczyni się natomiast do polepszenia się warunków słonecznych, wyjątkowo ważnych przy korzystaniu z energii odnawialnej.

Konieczne będzie dostosowanie systemu energetycznego do wahań temperatur oraz zapotrzebowania energetycznego, wdrożenie rozporoszonych, niskoemisyjnych źródeł energii oraz wykorzystywanie energii odnawialnej.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, w zakresie ochrony powietrza, można zaliczyć wszelkiego rodzaju awarie sieci przesyłowych oraz awarie w zakładach przemysłowych.

Awaria instalacji przemysłowych lub przesyłowych może doprowadzić do uwolnienia dużych ilości lotnych związków chemicznych do powietrza. Substancje takie mogą cechować się negatywnym wpływem na organizmy żywe oraz środowisko naturalne. Zasięg skażenia po awarii przemysłowej jest zależny od lokalnych uwarunkowań terenowych, klimatu oraz pogody i w zależności od tych parametrów może pokryć bardzo duży obszar.

Działania edukacyjne

Jednym z najważniejszych zadań gmin należy zwiększanie świadomości ekologicznej ich mieszkańców – zwłaszcza tych dorosłych. Cel ten można osiągnąć poprzez organizowanie szkoleń oraz akcji edukacyjnych podejmujących tematykę zmian klimatu, sposobów minimalizowania ich skutków, ograniczania niskiej emisji oraz minimalizacji negatywnego wpływu na powietrze atmosferyczne.

Monitoring środowiska

Monitoring powietrza w Województwie Podlaskim prowadzony jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku. W ramach systemu monitoringu jakości powietrza w Województwie Podlaskim funkcjonują 4 stacje pomiarowe.

5.1.4 Analiza SWOT

Jakość powietrza	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> Dobra jakość powietrza na terenie Gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> Duży udział tradycyjnych źródeł energii cieplnej. Przebieg przez gminę drogi krajowej.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Wzrost wykorzystywania alternatywnych źródeł energii (w tym OZE). Modernizacja przestarzałych kotłowni. 	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost liczby samochodów, Niska świadomość mieszkańców dotycząca zjawiska tzw. „niskiej emisji”.

<ul style="list-style-type: none"> • Budowa sieci gazowej na terenie gminy. • Termomodernizacja budynków na terenie Gminy. • Budowa sieci ścieżek rowerowych, • Zwiększenie powierzchni leśnych na terenie gminy. • Edukacja ekologiczna mieszkańców ze szczególnym naciskiem na zagadnienia dotyczące nielegalnego spalania odpadów komunalnych.	<ul style="list-style-type: none"> • Spalanie w kotłach paliw o niskiej jakości, • Korzystanie z przestarzałych kotłów na paliwa stałe.
--	--

5.2. Zagrożenia hałasem

5.2.1. Stan wyjściowy

Hałas definiuje się jako wszystkie niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania mechaniczne ośrodka sprężystego oddziałujące na organizm ludzki. Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2017, poz. 519 z późn. zm.), podstawowe pojęcia z zakresu ochrony przed hałasem są następujące:

- emisja - wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio energie do powietrza, wody lub ziemi, związane z działalnością człowieka (takie jak hałas czy wibracje),
- hałas - dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16.000 Hz,
- poziom hałasu - równoważny poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB).

Oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, zgodnie z art. 117 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2017, poz. 519 z późn. zm.). W rozumieniu ustawy ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności na utrzymaniu poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie, oraz zmniejszeniu poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

W związku ze stwierdzoną uciążliwością akustyczną hałasów komunikacyjnych Państwowy Zakład Higieny opracował skalę subiektywnej uciążliwości zewnętrznych tego rodzaju hałasów. Zgodnie z dokonaną klasyfikacją uciążliwość hałasów komunikacyjnych zależy od wartości poziomu równoważnego LA_{eq} i wynosi odpowiednio:

• mała uciążliwość	$LA_{eq} < 52 \text{ dB}$
• średnia uciążliwość	$52 \text{ dB} < LA_{eq} < 62 \text{ dB}$
• duża uciążliwość	$63 \text{ dB} < LA_{eq} < 70 \text{ dB}$
• bardzo duża uciążliwość	$LA_{eq} > 70 \text{ dB}$

5.2.2. Źródła hałasu

Hałas drogowy

Kryteria dopuszczalności hałasu drogowego określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 października 2014 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2014, poz. 112). Dla rodzajów terenu, wyróżnionych ze względu na sposób zagospodarowania i pełnione funkcje (tj. tereny zabudowy mieszkaniowej, tereny szpitali, szkoły, tereny rekreacyjno – wypoczynkowe i uzdrowiska), ustalono dopuszczalny równoważny poziom hałasu LA_{eqD} w porze dziennej i LA_{eqN} w porze nocnej. Podstawą określenia dopuszczalnej wartości poziomu równoważnego hałasu dla danego terenu jest zaklasyfikowanie go do określonej kategorii, o wyborze której decyduje sposób jego zagospodarowania. Dla hałasu drogowego, dopuszczalne wartości poziomów hałasu wynoszą w porze dziennej – w zależności od funkcji terenu – od 50 do 65 dB, w porze nocnej 45–56 dB. Dopuszczalne poziomy hałasu, w zależności od przeznaczenia terenu, zestawiono w tabeli poniżej.

Tabela 8. Dopuszczalne poziomy hałas w zależności od przeznaczenia terenu

Przeznaczenie terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w dB			
	Drogi lub linie kolejowe*		Pozostałe objekty i działalność będąca źródłem hałasu	
	LAeq D przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	LAeq N przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	LAeq D przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	LAeq N przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
a) Obszary A ochrony uzdrowiskowej b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnyim pobytem dzieci i młodzieży** c) Tereny domów opieki d) Tereny szpitali w gminach	61	56	50	40
a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami rzemieślniczymi c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe poza miastem d) Tereny zabudowy zagrodowej	65	56	55	45
Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ***	68	60	55	45

Źródło: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U.2014 poz.112)

Objaśnienia:

* Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei linowych.

** W przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązują na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy.

*** Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych

Na terenie gminy Kuźnica głównym źródłem hałasu drogowego są:

- Drogi krajowe:
  - Droga krajowa nr 19,
- Drogi powiatowe:
  - Droga nr 1256,
  - Droga nr 1257,
  - Droga nr 1258,
  - Droga nr 1259,
  - Droga nr 1264,
  - Droga nr 1265,
  - Droga nr 1266,
  - Droga nr 1280,
- Drogi gminne,
- Drogi wewnętrzne.

W ostatnich latach Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku nie przeprowadzał, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, badań środowiska akustycznego, w punktach zlokalizowanych na terenie gminy Kuźnica.

Hałas kolejowy

Przez Gminę Kuźnica przebiegają linie kolejowe o znaczeniu międzynarodowym. Należą do nich:

- Linia kolejowa nr 6 relacji Zielonka – Kuźnica Białostocka (część europejskiej linii E75, łączącej Warszawę z Helsinkami);
- Szerokotorowa linia towarowa nr 57 relacji Briuzgi – Gieniusze;
- Linia kolejowa relacji Kuźnica Białostocka – Grodno.

Na obszarze Gminy Kuźnica zlokalizowane jest także, całodobowe, kolejowe przejście graniczne łączące Polskę z Białorusią.

Na obszarach przez które przebiegają torowiska, może wystąpić potencjalne zagrożenie nadmiernym hałasem, którego źródłem jest kolej.

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy powodowany jest eksploatacją instalacji lub urządzeń związanych z prowadzoną działalnością przemysłową. Emisja zanieczyszczenia środowiska hałasem regulowana jest w posiadanych przez podmioty gospodarcze

zezwoleń, dopuszczających określone poziomy hałasu odrębnie dla pory dziennej i nocnej. Uciążliwość hałasu emitowanego z obiektów przemysłowych zależy między innymi od ich ilości, czasu pracy czy odległości od terenów podlegających ochronie akustycznej.

Na terenie Gminy Kuźnica głównym źródłem hałasu przemysłowego mogą być instalacje związane z granicznym przejściem kolejowym (terminale przeładunkowe) oraz ferma drobiu w Kuścińcach. Ferma Drobiu Marcin Marek Sawicki zlokalizowana w miejscowości Kusińce 29a, posiada pozwolenie zintegrowane na eksploatację instalacji do hodowli brojlerów powyżej 40 000 stanowisk zlokalizowanej na działkach o nr ewidencyjnych 152/3, 373 i 374 w m. Kusińce, udzielone w 2010 r. Panu Marcinowi Markowi Sawickiemu, przez Marszałka Województwa Podlaskiego. Głównym źródłem hałasu przemysłowego na terenie tej instalacji są wentylatory (36 ściennych oraz 9 dachowych) oraz transport.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku, w październiku 2015 roku, przeprowadził na terenie tego zakładu kontrolę poziomów akustycznych na terenie zakładu. Przeprowadzone pomiary hałasu wykazały, że wartości równoważnego poziomu dźwięku, na granicy terenu instalacji dla pory dziennej i nocnej są niższe od dopuszczalnych określonych w decyzji udzielającej pozwolenia zintegrowanego

5.2.3. Zagadnienia Horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu

Wzrost średnich temperatur powietrza towarzyszący zmianom klimatycznym powoduje zwiększenie się poziomów dźwięków – zwłaszcza tych generowanych przez urządzenia mechaniczne oraz elektryczne. Wzrost temperatury wymusza również, intensywniejsze działanie układów chłodzących co również może powodować uciążliwości dla środowiska, zwłaszcza w miastach gdzie naturalny krajobraz uległ największym przekształceniom. Aby zmniejszyć negatywny wpływ wysokich temperatur należy zwiększać ilość terenów zielonych.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, w zakresie zagrożenia hałasem można zaliczyć wszelkiego rodzaju zdarzenia losowe powodujące nagłe zwiększenie emisji dźwięku.

Działania edukacyjne

Zwiększenie świadomości mieszkańców dotyczącej zagrożenia nadmiernym poziomem dźwięku powietrza, zwłaszcza przy nieustannie rosnącej ilości pojazdów mechanicznych, powinno być jednym z priorytetów jednostek samorządu terytorialnego. Ważnym krokiem w tym kierunku może być organizacja szkoleń, dla mieszkańców gminy, mających na celu propagowanie wiedzy na temat zagrożeń związanych z hałasem oraz sposobów niwelowania jego skutków.

Monitoring środowiska

Monitoring poziomów dźwięku w Województwie Podlaskim prowadzony jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku. Badania obejmują okolice dróg o dużym natężeniu ruchu oraz kontrole w zakładach przemysłowych. Prowadzone są one

zgodnie z "Programem Państwowego Monitoringu Środowiska województwa podlaskiego na lata 2016-2020".

5.2.4. Analiza SWOT

Klimat akustyczny	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Brak znaczących zagrożeń akustycznych (z wyłączeniem ciągów komunikacyjnych). 	<ul style="list-style-type: none"> • Natężenie ruchu komunikacyjnego na drodze krajowej nr 19, • Natężenie towarowego ruchu kolejowego,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Monitorowanie poziomów hałasu wzdłuż ciągów komunikacyjnych z największym natężeniem ruchu. • Budowa ekranów akustycznych wzdłuż ciągów komunikacyjnych. • Dbanie o poprawny stan techniczny nawierzchni ciągów komunikacyjnych. • Uwzględnianie w Planach Zagospodarowania Przestrzennego odległości od potencjalnych źródeł hałasu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Niedostateczny poziom funduszy na inwestycje zmierzające do poprawy stanu środowiska akustycznego.

5.3. Promieniowanie elektromagnetyczne

5.3.1. Stan wyjściowy

Zagadnienia dotyczące ochrony ludzi i środowiska przed niekorzystnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych regulowane są przepisami dotyczącymi:

- ochrony środowiska,
- bezpieczeństwa i higieny pracy,
- prawa budowlanego,
- zagospodarowania przestrzennego,
- przepisami sanitarnymi.

Jako promieniowanie niejonizujące określa się promieniowanie, którego energia oddziałująca na każde ciało materialne nie wywołuje w nim procesu jonizacji. Promieniowanie to związane jest ze zmianami pola elektromagnetycznego. Poniżej zestawiono potencjalne źródła omawianego promieniowania

- urządzenia wytwarzające stałe pole elektryczne i magnetyczne,
- urządzenia wytwarzające pole elektryczne i magnetyczne o częstotliwości 50 Hz, (stacje i linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia),
- urządzenia wytwarzające pole elektromagnetyczne o częstotliwości od 1 kHz do 300 GHz, (urządzenia radiokomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne),
- inne źródła promieniowania z zakresu częstotliwości: 0 - 0,5 Hz, 0,5 - 50 Hz oraz 50-1000 Hz.

Zagadnienia dotyczące promieniowania niejonizującego są określone przez Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. 2003r., Nr 192, poz. 1883).

Dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, rozporządzenie ustala odrębną wartość składowej elektrycznej pola w wysokości 7 V/m.

Dla pozostałych terenów, na których przebywanie ludzi jest dozwolone bez ograniczeń, rozporządzenie ustala wysokość składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego o częstotliwości 50 Hz w wysokości 10 kV/m, natomiast składowej magnetycznej w wysokości 60 A/m. ponadto rozporządzenie określa:

- dopuszczalne poziomy elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego;
- metody kontroli dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych;
- metody wyznaczania dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych, jeżeli w środowisku występują pola elektromagnetyczne z różnych zakresów częstotliwości.

5.3.2. Źródła promieniowania elektromagnetycznego

Na terenie gminy Kuźnica źródła promieniowania niejonizującego stanowią:

- linie i stacje elektroenergetyczne wysokich napięć,
- urządzenia radiokomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne.

Na terenie Gminy Kuźnica zlokalizowane są dwie instalacje emitujące PEM, które wymagały zgłoszenia do Starostwa Powiatowego w Sokółce:

- Stacja bazowa sieci PLUS nr BT13010 Kuźnica,
- Stacja bazowa 1365 (96939N!) Kuźnica.

Na terenie Gminy Kuźnica nie badano w ostatnich latach poziomu pól elektromagnetycznych w ramach sieci monitoringu WIOŚ. Na podstawie badań, prowadzonych przez WIOŚ na terenie województwa podlaskiego, wynika, że na obszarach wiejskich całego województwa nie zanotowano przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w 2016 roku, a uzyskane wyniki były znacznie poniżej dopuszczalnych poziomów.

Pomimo potencjalnie korzystnej sytuacji, zarówno na terenie Gminy Kuźnica jak i całego województwa podlaskiego, niezbędny jest ciągły nadzór nad istniejącymi oraz potencjalnymi źródłami promieniowania elektromagnetycznego.

5.3.3. Zagadnienia Horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu

Wzrost temperatur powietrza towarzyszący zmianom klimatycznym może powodować zmiany w rozchodzeniu się pól elektromagnetycznych wokół emiterów a w efekcie negatywny wpływ na ludność oraz środowisko. W celu zmniejszenia takiego wpływu należy zwiększać powierzchnię terenów zielonych oraz brać pod uwagę czynniki klimatyczne, podczas wybierania lokalizacji dla źródeł promieniowania elektromagnetycznego.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, w zakresie promieniowania elektromagnetycznego można zaliczyć wszelkie awarie urządzeń powodujące nadmierną emisję promieniowania mogącą negatywnie wpłynąć na środowisko oraz organizmy żywe.

Działania edukacyjne

Działania edukacyjne na terenie gminy powinny skupić się wokół zwiększenia świadomości mieszkańców na temat zagrożeń związanych z promieniowaniem elektromagnetycznym oraz urządzeniami, które takie promieniowanie emitują.

Monitoring środowiska

Monitoring poziomów promieniowania elektromagnetycznego w Województwie Podlaskim prowadzony jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku. Badania prowadzone są w miastach o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys., w miastach o liczbie ludności poniżej 50 tys. oraz na terenach wiejskich.

5.3.4. Analiza SWOT

Promieniowanie elektromagnetyczne	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Niski poziom zagęszczenia potencjalnych źródeł promieniowania elektromagnetycznego.	<ul style="list-style-type: none"> • Lokalizacja potencjalnych źródeł promieniowania elektromagnetycznego w bezpośredniej bliskości zabudowy

Promieniowanie elektromagnetyczne	
	mieszkaniowej.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Stała kontrola istniejących oraz planowanych inwestycji mogących emitować promieniowanie elektromagnetyczne.	<ul style="list-style-type: none"> • Wzmacnianie istniejących pól elektromagnetycznych przez nowe emitery.

5.4. Gospodarowanie wodami

5.4.1. Stan wyjściowy - wody powierzchniowe

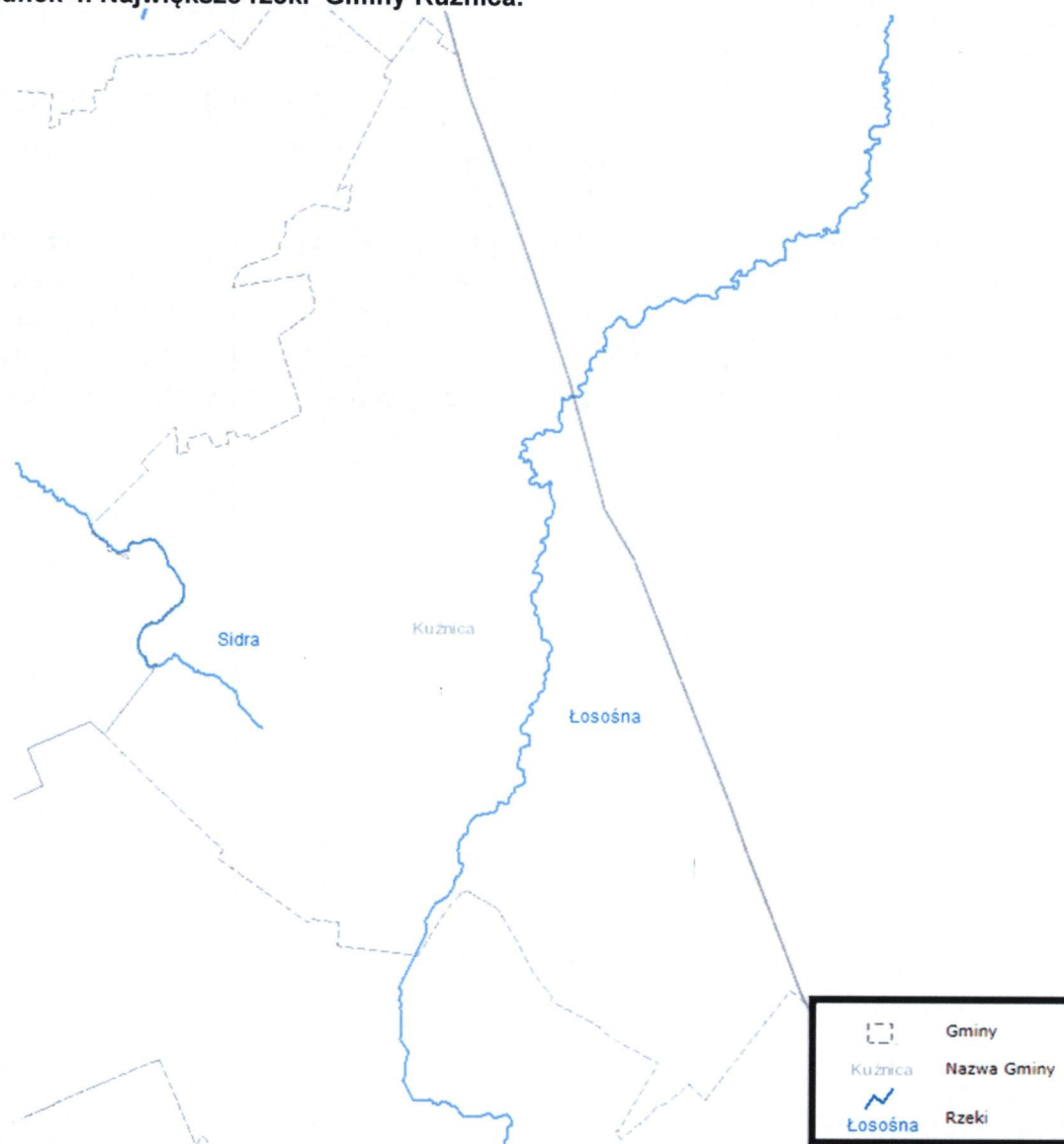
Obszar gminy Kuźnica leży w zlewniach następujących jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP)

Tabela 9. Jednolite Części Wód Powierzchniowych znajdujące się na obszarze Gminy Kuźnica.

Kod JCWP	Nazwa JCWP
RW2000172621489	Sidra od źródeł do Mościszanki
RW20002326162369	Sokołda od źródeł do Jałówki, z Jałówką
RW80001763271	Łosośna od źródeł do granicy państwa

Źródło: PGWWP.

Rysunek 4. Największe rzeki Gminy Kuźnica.

Źródło: www.epsh.pgi.gov.pl

5.4.2. Jakość wód - wody powierzchniowe

Informacje na temat stanu wód JCWP zlokalizowanych na terenie Gminy Kuźnica, uzyskane od Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, zebrano w poniższej tabeli.

Tabela 10. Stan JCWP zlokalizowanych na terenie Gminy Kuźnica.

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Stan/ potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan wód	Status	Zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych
RW2000172621489	Sidra od źródeł do Mościszanki	poniżej dobrego	poniżej dobrego	zły	naturalna	zagrożona
RW20002326162369	Sokołda od źródeł do Jałówki, z Jałówką	umiarkowany	dobry	zły	naturalna	zagrożona
RW80001763271	Łosośna od źródeł do granicy państwa	dobry	dobry	dobry	naturalna	niezagrożona

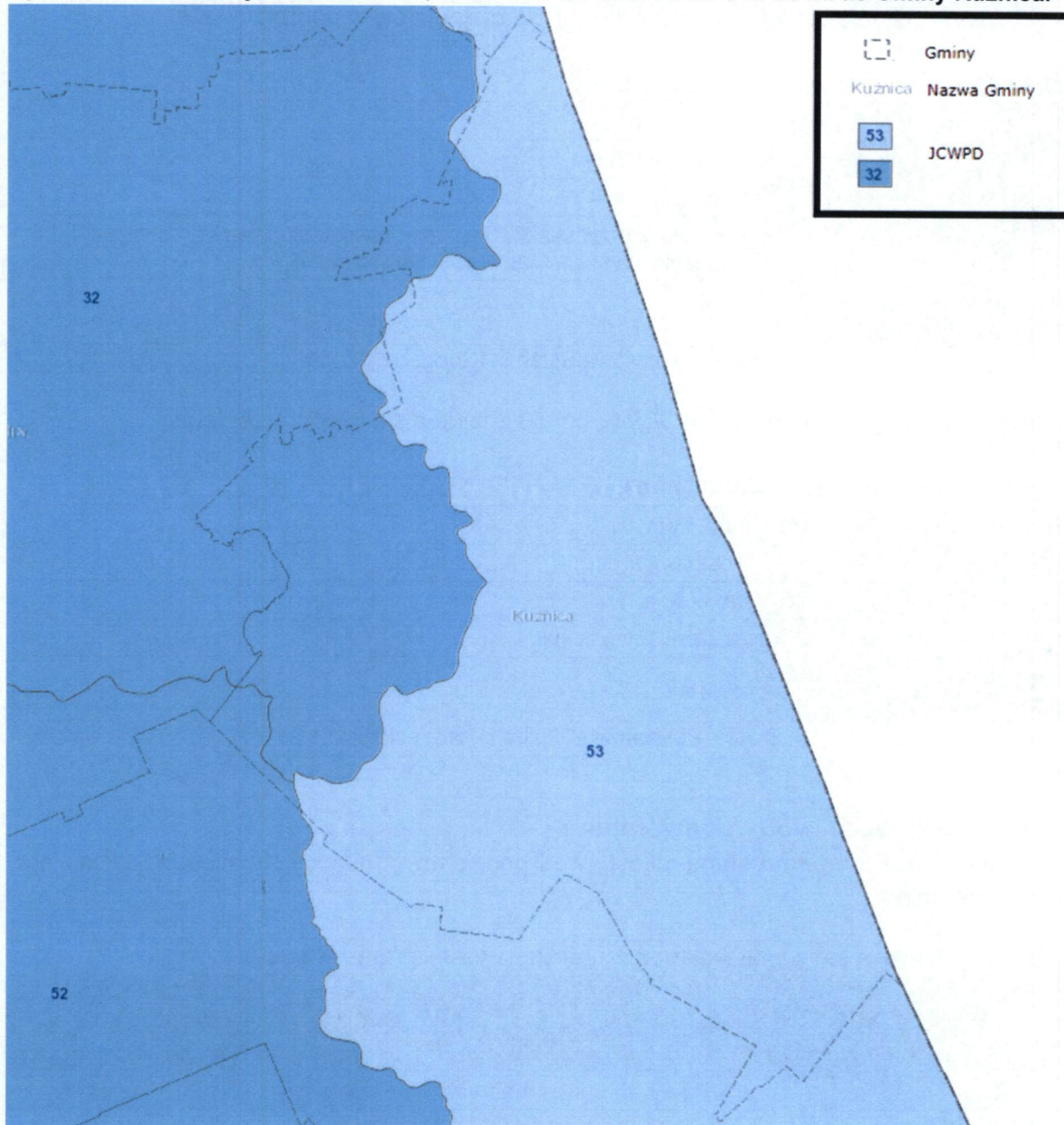
Źródło: PGWWP

Jak wynika z powyższej tabeli, stan wód JCWP na terenie Gminy Kuźnica w przeważającej części jest zły. Dla JCWP na terenie Gminy Kuźnica które zgodnie art. 4.1 Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) oraz art. 38d pkt. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz.U. z 2017r., poz. 1121) zostały wskazane jako naturalna część wód – celem środowiskowym jest ochrona, poprawa oraz przywracanie stanu jednolitych części wód powierzchniowych tak, aby osiągnąć dobry stan tych wód.

5.4.3. Stan wyjściowy - wody podziemne

Gmina Kuźnica położona jest w obrębie jednolitej części wód podziemnych nr 32 (PLGW200032), nr 53 (PLGW200052) oraz nr 53 (PLGW800053).

Rysunek 5. Lokalizacja JCWPd nr 32, JCWPd nr 52 oraz JCWPd nr 53 na tle Gminy Kuźnica.

Źródło: Źródło: www.epsh.pgi.gov.pl

Informacje szczegółowe dotyczące JCWPd nr 32 znajdują się w poniższej tabeli.

Tabela 11. Charakterystyka JCWPd nr 32.

Powierzchnia [km ²]	7 062,1 km ²
Region	Środkowej Wisły
Województwo	warmińsko-mazurskie, podlaskie
Powiaty	<u>Warmińsko-mazurskie</u> : giżycki, olecki, gołdapski, ełcki, piski <u>Podlaskie</u> : suwalski, augustowski, grajewski, kolneński, łomżyński,

	moniecki, sokólski, białostocki, sejneński, M. Suwałki
Głębokość występowania wód słodkich [m]	0 -450

Źródło: Państwowa Służba Hydrogeologiczna

Informacje szczegółowe dotyczące JCWPd nr 52 znajdują się w poniższej tabeli.

Tabela 12. Charakterystyka JCWPd nr 52.

Powierzchnia [km ²]	6 102,1 km ²
Region	Środkowej Wisły
Województwo	podlaskie
Powiaty	sokólski, łomżyński, M. Białystok, białostocki, bielski, hajnowski, moniecki, wysokomazowiecki, zambrowski
Głębokość występowania wód słodkich [m]	0– 250

Źródło: Państwowa Służba Hydrogeologiczna

Informacje szczegółowe dotyczące JCWPd nr 53 znajdują się w poniższej tabeli.

Tabela 13. Charakterystyka JCWPd nr 53.

Powierzchnia [km ²]	505,3 km ²
Region	Niemna
Województwo	podlaskie
Powiaty	sokólski, białostocki
Głębokość występowania wód słodkich [m]	do 350

Źródło: Państwowa Służba Hydrogeologiczna

5.4.4. Jakość wód - wody podziemne

Informacje na temat stanu jakości wód podziemnych Gminy Kuźnica przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 14. Wyniki oceny stanu wód podziemnych na terenie Gminy Kuźnica.

Kod JCWPd	Stan chemiczny	Stan ilościowy	Status	Zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych
PLGW200032	dobry	dobry	dobry	niezagrożona
PLGW200052	dobry	dobry	dobry	niezagrożona
PLGW800053	dobry	dobry	dobry	niezagrożona

Źródło: KZGW

Zgodnie art. 4.1 Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) oraz art. 38e pkt. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz.U. z 2017r., poz. 1121), celem środowiskowym dla JCWPd jest zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do niej zanieczyszczeń; zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa stanu oraz ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem a zasilaniem wód, tak aby osiągnąć i utrzymać ich dobry stan.

W roku 2016 monitoring diagnostyczny wód podziemnych, prowadzony przez WIOŚ w Białymstoku, objął punkt na terenie Gminy Kuźnica. Wyniki badań przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 15. Wyniki pomiarów wód podziemnych na terenie Gminy Kuźnica w 2016 roku.

Numer otworu	Miejscowość	Gmina	Głębokość do stropu warstwy wodonośnej [m]	Użytkowanie	Klasa jakości wody	wskaźniki w granicach stężeń II klasy jakości	wskaźniki w granicach stężeń III klasy jakości	wskaźniki w granicach stężeń IV klasy jakości
1241	Kuźnica	Kuźnica	63	Roślinność drzewiasta i krzewiasta	II	HCO ₃ , Mn, Ca	Fe, O ₂	

Źródło: WIOŚ w Białymstoku

5.4.5 Zagadnienia Horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu

Przeprowadzone analizy wskazują na zwiększenie się prawdopodobieństwa występowania powodzi błyskawicznych, wywołanych gwałtownymi zjawiskami pogodowymi, mogących spowodować zalewanie obszarów na których gospodarka przestrzenna prowadzona jest w sposób nieodpowiedni. Przewidywane jest również skrócenie się okresu zalegania warstwy śnieżnej co może mieć skutki pozytywne (mniejsze prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi roztopowych) jak i negatywne (niedobór wód i susze).

Planowane działania mają na celu usprawnienie funkcjonowania w warunkach nadmiaru, jak i niedoboru wody. Osiągnięcie tego planowane jest poprzez zreformowanie struktur gospodarki wodnej z uwzględnieniem adaptacji do zmian klimatu, opracowanie i wdrożenie metod oceny ryzyka powodziowego a także opracowania metod ograniczających prawdopodobieństwo wystąpienia suszy .

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Susza

Susza jest zjawiskiem ciągłym o zasięgu regionalnym i oznacza dostępność wody poniżej średniej w określonych warunkach naturalnych. Suszą nazywa się nie tylko zjawiska ekstremalne, ale wszystkie, które występują w warunkach mniejszej dostępności wody dla danego regionu. Ze względu na warunki meteorologiczne i klimatyczne, problemy rolnicze, warunki hydrologiczne i skutki gospodarcze wyróżnia się kolejne etapy rozwoju suszy:

- Susza meteorologiczna - określana jako okres trwający na ogół od miesiący do lat, w którym dopływ wilgoci do danego obszaru spada poniżej stanu normalnego w danych warunkach klimatycznych uwilgotnienia,;

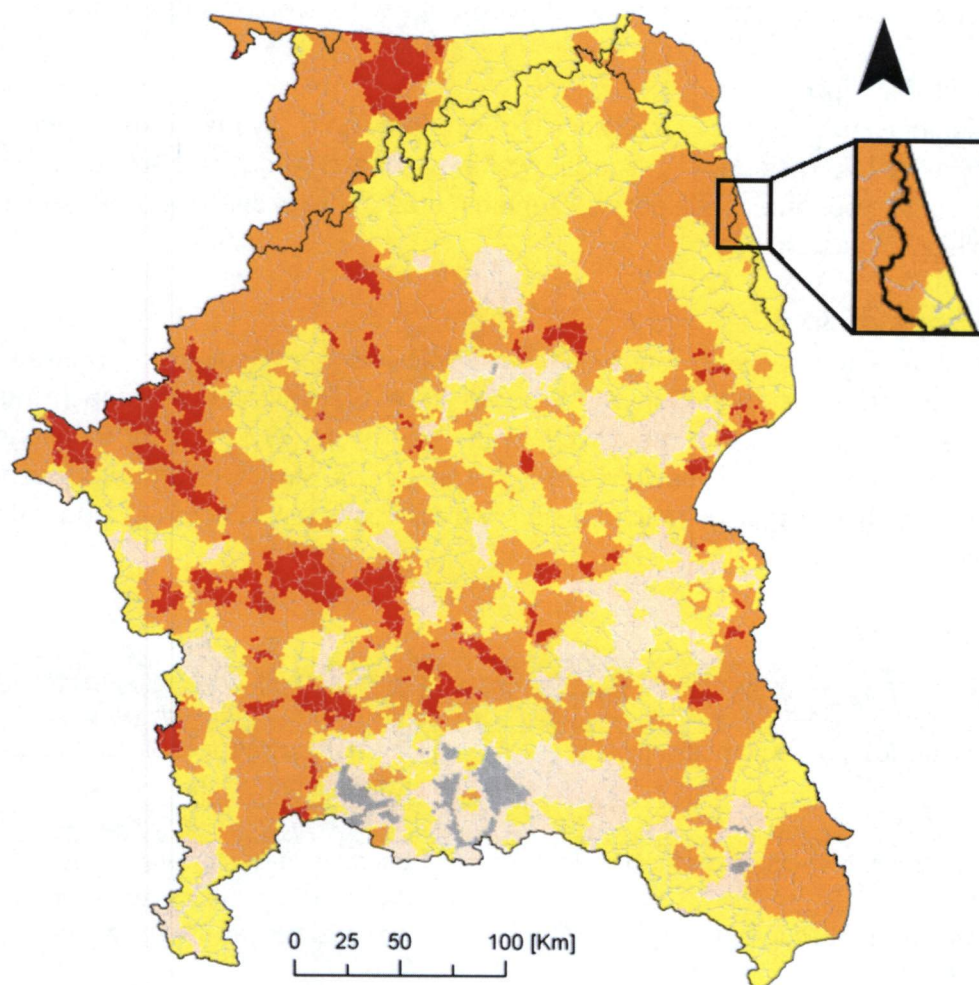
- Susza rolnicza - definiowana jako okres, w którym wilgotność gleby jest niedostateczna do zaspokojenia potrzeb wodnych roślin i prowadzenia normalnej gospodarki w rolnictwie;
- Susza Hydrologiczna - odnosząca się do okresu, gdy przepływy w rzekach spadają poniżej przepływu średniego, a w przypadku przedłużającej się suszy meteorologicznej obserwuje się znaczne obniżenie poziomu zalegania wód podziemnych;
- Susza w sensie gospodarczym - będącą skutkiem wymienionych procesów fizycznych odnoszącą się do zagadnień ekonomicznych w obszarze działalności człowieka dotkniętego suszą.⁴

Rozkład obszarów zagrożonych suszą na terenach zarządzanych przez RZGW w Warszawie przedstawiono poniżej.

---

⁴ www.posucha.imgw.pl

Rysunek 6. Obszary zagrożone suszą na terenie RZGW w Warszawie, wraz obszarem Gminy Kuźnica..

□ RW RZGW Warszawa

Granice gmin

Obszary silnie i bardzo zagrożone występowaniem susz
(wg 4 typów susz) - [liczba susz]

- 0 - obszar niezagrożony suszami
- 1 - obszar narażony na 1 typ suszy
- 2 - obszar narażony na 2 typy suszy
- 3 - obszar narażony na 3 typy suszy
- 4 - obszar narażony na 4 typy suszy

źródło: Wskazanie obszarów występowania zjawiska suszy wraz z określeniem jej zasięgu i natężenia na terenie RZGW w Warszawie oraz analiza możliwości zwiększenia na wskazanych obszarach dyspozycyjności zasobów wodnych.

Opracowanie własne

Jak można wywnioskować z powyższego rysunku, obszar Gminy Kuźnica jest częściowo narażony na występowanie trzech typów suszy (północna i środkowa część gminy), a w części na występowanie dwóch typów suszy (południowa część gminy).

Działania edukacyjne

Działania edukacyjne dotyczące gospodarowania wodami powinny dotyczyć zagadnień takich jak: racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi oraz negatywne efekty suszy, ochrona wód przed zanieczyszczeniami oraz zwiększenie świadomości na temat wpływu rolnictwa na stan wód.

Monitoring środowiska

Monitoring wód powierzchniowych w Województwie Podlaskim prowadzony jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku. W ramach monitoringu prowadzone są badania wód rzecznych oraz jeziornych. Wykonawcą monitoringu wód podziemnych (chemicznego i ilościowego) jest Państwowa Służba Hydrogeologiczna (PSH). Kontrolą sytuacji hydrologicznej zajmuje się również Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie.

5.4.6. Analiza SWOT

Gospodarowanie wodami	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> Dobry stan ilościowy wód podziemnych, 	<ul style="list-style-type: none"> Zły stan ogólny Jednolitych Części Wód Powierzchniowych,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Wprowadzanie w życie programów małej retencji, Poprawa jakości Jednolitych Części Wód Powierzchniowych' 	<ul style="list-style-type: none"> Zagrożenie wystąpieniem susz, Zagrożenie zanieczyszczeniami przedostającymi się spoza granic gminy.

5.5. Gospodarka wodno-ściekowa

5.5.1. Sieć wodociągowa

Gmina Kuźnica posiada wodociągową sieć rozdzielczą o długości 128,1 km z 997 podłączeniami do budynków mieszkalnych. W 2016 roku dostarczono nią 85,2 dam³ wody. Z sieci wodociągowej Gminy Kuźnica korzysta 2 613 osób. W poniższej tabeli przedstawiono charakterystykę sieci wodociągowej na terenie Gminy Kuźnica.

Tabela 16. Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie Gminy Kuźnica (stan na 2016 r.).

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość
1.	długość czynnej sieci rozdzielczej	km	128,1
2.	połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	997
3.	woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	85,2
4.	ludność korzystająca z sieci wodociągowej	%	63,5
5.	ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	2613

Źródło: GUS

5.5.2. Sieć kanalizacyjna

Gmina Kuźnica posiada sieć kanalizacyjną o długości 14,8 km z 360 podłączeniami do budynków mieszkalnych. W 2016 roku odprowadzono nią 52 dam³ ścieków. Z sieci kanalizacyjnej korzystają 1 453 osoby. W poniższej tabeli przedstawiono charakterystykę sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Kuźnica.

Tabela 17. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Kuźnica (stan na 2016 r.).

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość
1.	długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	14,8
2.	połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	360
3.	Ścieki odprowadzone	dam ³	52
4.	ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	%	35,3
5.	ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	1 453

Źródło: GUS

5.5.3. Zaopatrzenie w wodę

Na terenie gminy Kuźnica zlokalizowane są dwa ujęcia wody, ich charakterystykę przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 18. Charakterystyka ujęć wody na terenie Gminy Kuźnica.

Nazwa ujęcia	Lokalizacja	Rodzaj (podziemne/ powierzchniowe)	Wydajność
Kuźnica	Kuźnica	Podziemne	1560 m ³ /dobę
Kuścińce	Kuścińce	Podziemne	960 m ³ /dobę

Źródło: UG Kuźnica

Na terenie Gminy Kuźnica zlokalizowana jest jedna instalacja posiadająca pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód – wprowadzanie oczyszczonych ścieków (wód opadowych i roztopowych) z terenu Międzynarodowego Drogowego Przejścia Granicznego w Kuźnicy Białostockiej do rzeki Łosośnej. Zostało ono udzielone w 2013 r. Wojewodzie Podlaskiemu, z siedzibą przy ul. Mickiewicza 3 w Białymstoku.

5.5.4. Zagadnienia Horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu

Zmiany zachodzące obecnie w klimacie cechuje zwiększenie się gwałtowności zjawisk pogodowych. Częściej występują także skrajne zjawiska takie jak burze. Wiąże się to z dostarczeniem do sieci kanalizacyjnych dużych ilości wody w krótkim czasie. Infrastruktura może być nieprzygotowana na taką sytuację co może spowodować wydostawanie się wody, wraz z zanieczyszczeniami, z sieci kanalizacyjnej. Również przepustowość oczyszczalni ścieków może być niewystarczająca w przypadku wystąpienia gwałtownych zjawisk pogodowych. Aby zminimalizować efekty takich zjawisk należy brać je pod uwagę już na etapie planowania przedsięwzięć związanych z gospodarką wodno-ściekową.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, w zakresie gospodarki wodnej można zaliczyć wszelkiego rodzaju wycieki i awarie sieci kanalizacyjnej powodujące zanieczyszczenie środowiska. Ponadto istnieje zagrożenie przedostawania się ścieków przemysłowych do środowiska jak i sieci kanalizacyjnej. Przyczyną mogą być awarie w zakładach przemysłowych oraz awarie podczas transportu ścieków.

Działania edukacyjne

Działania edukacyjne na terenie gminy powinny skupić się wokół zwiększenia świadomości mieszkańców na temat roli sieci wodno-kanalizacyjnych w ochronie wód oraz propagowaniu racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi.

Monitoring środowiska

Monitoring jakości wód przeznaczonych do spożycia, w Województwie Podlaskim, prowadzony jest przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Białymstoku oraz jej oddziały powiatowe. Badania jakości ścieków są natomiast prowadzone przez jednostki zarządzające oczyszczalniami ścieków oraz sieciami kanalizacyjnymi.

5.5.5. Analiza SWOT

Gospodarka wodno-ściekowa	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> Dobry stan jakościowy wód podziemnych, 	<ul style="list-style-type: none"> Z sieci wodociągowej korzysta jedynie 63,5% ludności. Niski poziom skanalizowania gminy, Występowanie zbiorników bezodpływowych.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Większe skanalizowanie obszaru gminy. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków tam gdzie jest to uzasadnione ekonomicznie 	<ul style="list-style-type: none"> Nieszczelne zbiorniki bezodpływowe, Brak wystarczających środków na rozbudowę sieci kanalizacyjnej. Uszkodzenia urządzeń sieciowych

- Inwentaryzacja oraz kontrola szczelności zbiorników bezodpływowych.

spowodowane gwałtownymi zjawiskami pogodowymi,

5.6. Zasoby geologiczne

5.6.1. Stan aktualny

Zgodnie z danymi PIG, na terenie Gminy Kuźnica znajduje się 11 złóż surowców naturalnych. Zostały one przedstawione w tabeli poniżej.

Tabela 19. Surowce naturalne występujące na terenie Gminy Kuźnica.

Nazwa złoża	Gminy	Kopalina	Powierzchnia złoża [ha]	Stan Zagospodarowania
Kowale	Kuźnica	Kruszywa naturalne	1,34	złożo rozpoznane szczegółowo
Kuźnica	Kuźnica	Kruszywa naturalne	b.d.	złożo zagospodarowane
Łosośna	Kuźnica	Kruszywa naturalne	6,90	złożo skreślone z bilansu zasobów
Łosośna II	Kuźnica	Kruszywa naturalne	2,80	złożo skreślone z bilansu zasobów
Popławce	Kuźnica	Kruszywa naturalne	10,95	złożo zagospodarowane
Starowlany	Kuźnica	Kruszywa naturalne	114,05	złożo rozpoznane wstępnie
Wojnowce	Kuźnica	Kruszywa naturalne	1,03	złożo eksploatowane okresowo
Wojnowce II	Kuźnica	Kruszywa naturalne	3,37	eksploatacja złoża zaniechana
Wołkusz	Kuźnica	Kruszywa naturalne	b.d.	złożo rozpoznane szczegółowo
Wołkusz II	Kuźnica	Kruszywa naturalne	2,0	złożo zagospodarowane
Zadworzany II	Sokółka, Kuźnica	Kruszywa naturalne	471,76	złożo rozpoznane wstępnie

Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny

5.6.2. Przepisy prawne

Zasady eksploatacji złóż surowców mineralnych zostały określone w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. — Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. 2017 poz. 2126). Zgodnie z art. 21 ww. ustawy „działalność w zakresie:

1. Poszukiwania lub rozpoznawania złóż kopaliny, o których mowa w art. 10 ust. 1;
  - 1a. poszukiwania lub rozpoznawania kompleksu podziemnego składowania dwutlenku węgla,
2. Wydobywania kopaliny ze złóż,
3. Podziemnego bezzbiornikowania magazynowania substancji,
4. Podziemnego składowania odpadów,
5. Podziemnego składowania dwutlenku węgla,

może być wykonywana po uzyskaniu koncesji. Art. 22 ww. ustawy opisuje, w jakich przypadkach stosownej koncesji udziela: Minister właściwy do spraw środowiska, Marszałek lub Starosta.

Uzyskanie koncesji nie jest konieczne w przypadku, gdy prowadzone działania służą zaspokojeniu potrzeb własnych osób fizycznych i spełniają odpowiedni warunki, gdyż zgodnie z „art. 4.1. Przepisów działu III-VIII oraz art. 168-174 nie stosuje się do wydobywania piasków i żwirów, przeznaczonych dla zaspokojenia potrzeb własnych osoby fizycznej, z nieruchomości stanowiących przedmiot jej prawa własności (użytkowania wieczystego), bez prawa rozporządzania wydobytą kopaliną, jeżeli jednocześnie wydobyć:

1. będzie wykonywane bez użycia środków strzałowych
2. nie będzie większe niż 10 m³ w roku kalendarzowym;
3. nie naruszy przeznaczenia nieruchomości.

Ten, kto zamierza podjąć wydobywanie, o którym mowa w ust. 1, jest obowiązany z 7-dniowym wyprzedzeniem na piśmie zawiadomić o tym właściwy organ nadzoru górniczego, określając lokalizację zamierzonych robót oraz zamierzony czas ich wykonywania.

W przypadku naruszenia wymagań określonych w ust. 1 i 2, właściwy organ nadzoru górniczego, w drodze decyzji, ustala prowadzącemu taką działalność opłatę podwyższoną, o której mowa w art. 140 ust. 3 pkt 3.

5.6.3. Zagadnienia Horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu⁵

Zmiany klimatu mają również wpływ na wydobycie surowców. Do negatywnego wpływu zmian klimatycznych na przemysł wydobywczy należą głównie ekstremalne warunki pogodowe – powodzie, wiatry huraganowe, ulewy, deszcze marzące oraz długotrwałe zaleganie pokrywy lodowej. Działania adaptacyjne w sektorze powinny być skupione wokół zagadnień związanych z:

- technicznymi i organizacyjnymi sposobami dostosowania infrastruktury,
- monitoringiem i wymianą informacji,
- podjęciem niezbędnych badań naukowych,
- prowadzeniem szkoleń i edukacji.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, w zakresie gospodarki kopalinami można zaliczyć wykorzystywanie terenów, zawierających bogactwa naturalne, na cele inne niż wydobywcze.

Działania edukacyjne

Działania edukacyjne dotyczące gospodarki zasobami geologicznymi powinny dotyczyć głównie uświadamiania mieszkańcom gminy wagi wykorzystania surowców naturalnych oraz realnego negatywnego wpływu na środowisko i mieszkańców gminy.

⁵ www.klimada.mos.gov.pl

Monitoring środowiska

Nadzorem nad optymalnym zagospodarowaniem złóż kopalin oraz ograniczeniem uciążliwości oddziaływania przemysłu wydobywczego na ludzi i środowisko zajmują się organy wydające koncesje na wydobycie.

5.6.4. Analiza SWOT

Ochrona powierzchni ziemi	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> Występowanie złóż surowców naturalnych, które mogą być wykorzystane w celach gospodarczych, 	<ul style="list-style-type: none"> Zmiany stosunków wodnych w okolicach miejsc, w których prowadzono prace wydobywcze, Zmiany środowiska glebowego w okolicach miejsca wydobycia zasobów mineralnych,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Stosowanie najnowszych technologii w czasie eksploatacji zasobów, co ma na celu minimalizację wpływu na stosunki wodne oraz środowisko gleby, Rekultywacja terenów po zakończeniu wydobycia surowców, 	<ul style="list-style-type: none"> Degradacja gleb, Zmiany w stosunkach wodnych, Brak planów rekultywacji i wykorzystania terenów po zakończeniu wykorzystywania złoża, Pozyskiwanie surowców w nielegalny sposób,

5.7. Gleby

5.7.1. Stan aktualny

Rodzaje gleb

Rodzaje gleb występujące na terenie Gminy Kuźnica są determinowane przez rodzaj skał na których zostały utworzone, oraz przez warunki glebotwórcze występujące w poszczególnych obszarach gminy. Na jej terenie można wyróżnić następujące rodzaje gleb:

- **Gleby bielcowe** – gleby tworzące się na różnego rodzaju piaskach, dochodzi w nich do procesu wymywania niektórych związków chemicznych tworzących minerały co nazywane jest bielcowaniem;
- **Gleby brunatne** - powstające na glinach zwałowych oraz piaskach i piaskowcach, można wśród nich wyróżnić:
  - **Brunatne – kwaśne**, tworzące się na podłożach bogatych w związki fosforu, potasu, wapnia i magnezu.
  - **Brunatne – wylugowane**, które cechuje wylugowanie górnej części profilu z kationów zasadowych oraz brakiem zawartości węglanu wapnia, co ogranicza ich żyzność,
- **Czarne ziemie** - są to gleby powstające na utworach mineralnych bogatych w związki wapnia oraz materię organiczną, często powstają w miejscach oddziaływania wód gruntowych;
- **Gleby bagiennie:**
  - **Gleby mułowe** – gleby te tworzą się na obszarach regularnie zalewanych (stale lub okresowo), konieczna do ich tworzenie jest okresowa aeracja wspomagająca procesy humifikacji cząstek organicznych, w glebach tego rodzaju zachodzą intensywne procesy biologiczne.
  - **Gleby torfowe** – gleby te tworzą się na obszarach o dużej, stałej wilgotności. Zachodzi w nich bagienny proces torfotwórczy związany z przemianami materii organicznej w warunkach beztlenowych i przy dużej wilgotności.

Klasy bonitacyjne

Na terenie gminy Kuźnica występują następujące klasy bonitacyjne gleb:

- Gleby klasy III:
  - III a – 5 ha_i
  - III b – 34 ha_i
- Gleby klasy IV:
  - IV a – 514 ha;
  - IV b – 2090 ha;
- Gleby klasy V – 3069 ha;
- Gleby klasy VI – 1142 ha.

Gdzie:

Gleby klasy I – gleby orne najlepsze. Są to gleby położone w dobrych warunkach fizjograficznych, najbardziej zasobne w składniki pokarmowe, posiadają dobrą naturalną strukturę, są łatwe do uprawy (czynne biologicznie, przepuszczalne, przewiewne, ciepłe, wilgotne).

Gleby klasy II – gleby orne bardzo dobre. Mają skład i właściwości podobne (lub nieco gorsze) jak gleby klasy I, jednak położone są w mniej korzystnych warunkach terenowych lub mają gorsze warunki fizyczne, co powoduje, że plony roślin uprawianych na tej klasie gleb, mogą być niższe niż na glebach klasy I.

Gleby klasy III (IIIa i IIIb) – gleby orne średnio dobre. W porównaniu do gleb klas I i II, posiadają gorsze właściwości fizyczne i chemiczne, występują w mniej korzystnych warunkach fizjograficznych. Odznaczają się dużym wahaniami poziomu wody w zależności od opadów atmosferycznych. Na glebach tej klasy można już zaobserwować procesy ich degradacji.

Gleby klasy IV (IVa i IVb) – gleby orne średnie. Plony roślin uprawianych na tych glebach są wyraźnie niższe niż na glebach klas wyższych, nawet gdy utrzymywane są one w dobrej kulturze rolnej. Są mało przewiewne, zimne, mało czynne biologicznie. Gleby te są bardzo podatne na wahania poziomu wód gruntowych (zbyt podmokłe lub przesuszone).

Gleby klasy V – gleby orne słabe. Są ubogie w substancje organiczne, mało żyzne i nieurodzajne. Do tej klasy zaliczmy również gleby położone na terenach nie zmeliorowanych albo takich, które do melioracji się nie nadają.

Gleby klasy VI – gleby orne najłabsze. W praktyce nadają się tylko do zalesienia. Posiadają bardzo niski poziom próchnicy. Próba uprawy roślin na glebach tej klasy niesie ze sobą duże ryzyko uzyskania bardzo niskich plonów.

Użytkowanie powierzchni ziemi

Użytki rolne na terenie Gminy Kuźnica stanowią 66,5% całego obszaru Gminy. Dane statystyczne na temat struktury użytków rolnych zostały zestawione poniżej.

Tabela 20. Użytkowanie powierzchni ziemi na terenie Gminy Kuźnica (stan na rok 2014).

Kierunki wykorzystania powierzchni	Jednostka miary	Wartość
użytki rolne razem	ha	8866
użytki rolne - grunty orne	ha	6102
użytki rolne - sady	ha	42
użytki rolne - łąki trwałe	ha	1226
użytki rolne - pastwiska trwałe	ha	1256
użytki rolne - grunty rolne zabudowane	ha	237
użytki rolne - grunty pod stawami	ha	0
użytki rolne - grunty pod rowami	ha	3

Źródło: GUS.

5.7.2 Zagadnienia Horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu

Efektom przewidywanych zmian klimatycznych będzie wzrost częstotliwości oraz intensywności susz co będzie miało negatywny wpływ na gleby oraz rolnictwo. Wymagane będzie zintensyfikowane nawadnianie terenów dotkniętych suszami. Do działań adaptacyjnych będzie można zaliczyć wsparcie inwestycyjne gospodarstw oraz szkolenia

i doradztwo technologiczne a także doskonalenie systemu tworzenia i zarządzania rezerwami żywności, materiału siewnego i paszy na wypadek nieurodzaju.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Do nadzwyczajnych zagrożeń gleb można zaliczyć brak stosowania tzw. „dobrych praktyk rolniczych”, awarie w zakładach przemysłowych, zanieczyszczenia powstające podczas ruchu komunikacyjnego, odprowadzanie ścieków do gleby oraz gromadzenie odpadów na dzikich wysypiskach.

Działania edukacyjne

Działania edukacyjne dotyczące rolnictwa oraz zagospodarowania gleb powinny dotyczyć tematów takich jak dobre praktyki rolnicze, ochrona gleb, bezpieczne stosowanie środków ochrony roślin oraz nawozów oraz ograniczanie erozji gleb. Szkolenia poruszające tematy rolnicze organizowane są przez Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie oraz jego oddziały.

Monitoring środowiska

Monitoringiem jakości gleb zajmuje się Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Białymstoku oraz Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach.

5.7.3. Analiza SWOT

Ochrona powierzchni ziemi	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Użytki rolne stanowiące 66,5% powierzchni Gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Przewaga gleb o średniej i słabej jakości bonitacyjnej. • Istnienie wyrobisk powstających przy wydobyciu surowców mineralnych,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Szkolenie rolników z zakresu zasad dobrej praktyki rolniczej, • Rekultywacja terenów zdegradowanych, terenów powojkowych, przemysłowych oraz pokolejowych • Ograniczenie użycia chemicznych środków ochrony roślin oraz nawozów sztucznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Erozja gleb spowodowana czynnikami klimatycznymi oraz nieprawidłowymi praktykami rolniczymi, • Brak środków finansowych na inwestycje związane z ochroną powierzchni ziemi.

5.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

5.8.1. Stan wyjściowy

Odpady komunalne na terenie gminy Kuźnica powstają głównie w gospodarstwach domowych, przedsiębiorstwach handlowych oraz obiektach użyteczności publicznej.

Masa zebranych odpadów⁶

Masa odebranych odpadów w postaci niesegregowanych, zmieszanych odpadów komunalnych (kod odpadu: 200301) z obszaru gminy Kuźnica w 2016 roku wyniosła 511,6 Mg. Ilość ta została w całości zebrana z obszarów wiejskich.

Łączna masa selektywnie odebranych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji w 2016 roku wyniosła 8,367 Mg.

Osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia takich frakcji odpadów komunalnych jak: papieru, metali, tworzyw sztucznych, i szkła wyniósł 27,28%.

Regiony Gospodarki Odpadami⁷

Gospodarka odpadami w województwie podlaskim opiera się na wskazanych w „*Planie gospodarki odpadami województwa podlaskiego na lata 2016-2022*” regionach gospodarki odpadami komunalnymi (RGOK). W województwie podlaskim wydziela się cztery regiony gospodarki odpadami komunalnymi:

- Region Północny,
- Region Zachodni,
- Region Centralny,
- Region Południowy.

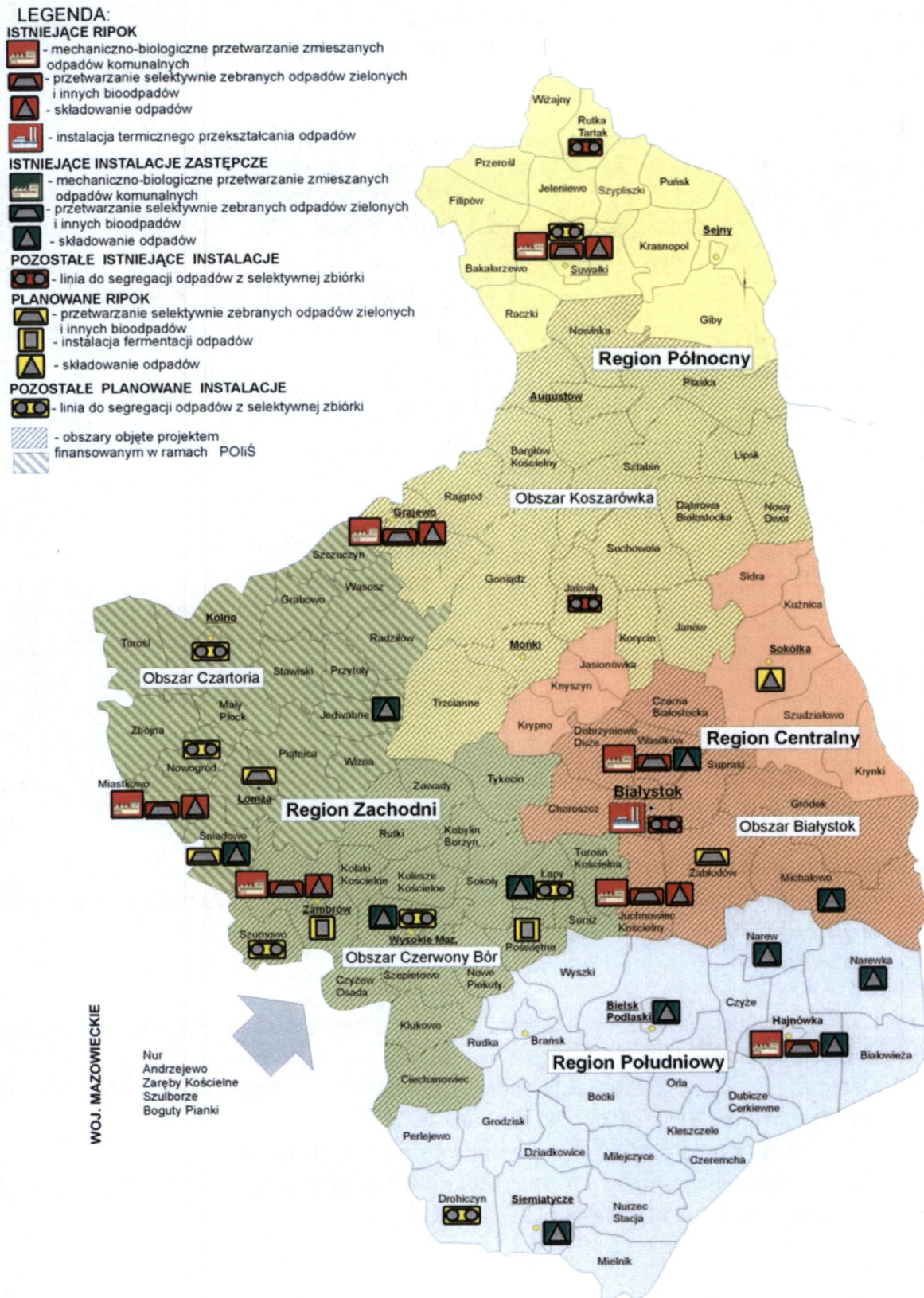
Gmina Kuźnica przynależy do Regionu Centralnego. Poniżej przedstawiono w formie graficznej podział województwa podlaskiego na poszczególne regiony gospodarki odpadami.

---

⁶ Stan na rok 2016.

⁷ Plan gospodarki odpadami województwa podlaskiego na lata 2016-2022

Rysunek 7. Podział województwa podlaskiego na regiony gospodarowania odpadami komunalnymi wraz z instalacjami do przetwarzania odpadów.

Źródło: „Plan gospodarki odpadami województwa podlaskiego na lata 2016-2022”

Region Centralny

Region obejmuje 18 gmin zamieszkałych przez 449 710 osób (stan na 2014 r.), których wykaz zamieszczono w poniższej tabeli. Z podanej liczby mieszkańców 295 459 zamieszkuje Białystok, 60 399 zamieszkuje w miastach poniżej 50 tys. mieszkańców, a 93 852 na wsi.

Tabela 21. Gminy należące do Regionu Centralnego województwa podlaskiego.

L.p.	Powiat	Gmina	Obszar wydzielony	Typ gminy
1	m. Białystok	Białystok	Białystok	M
2	białostocki	Choroszcz	Białystok	MW
3	białostocki	Czarna Białostocka	Białystok	MW
4	białostocki	Dobrzyniewo Duże	Białystok	W
5	białostocki	Gródek	Białystok	W
6	białostocki	Juchnowiec Kościelny	Białystok	W
7	białostocki	Michałow	Białystok	MW
8	białostocki	Supraśl	Białystok	MW
9	białostocki	Wasilków	Białystok	MW
10	białostocki	Zabłudów	Białystok	MW
11	moniecki	Jasionówka	-	W
12	moniecki	Knyszyn	-	MW
13	moniecki	Krypno	-	W
14	sokólski	Krynki	-	MW
15	sokólski	Kuźnica	-	W
16	sokólski	Sidra	-	W
17	sokólski	Sokółka	-	MW
18	sokólski	Szudziałowo	-	W

Źródło: „Plan gospodarki odpadami województwa podlaskiego na lata 2016-2022”

Instalacje przetwarzania odpadów komunalnych

Poniżej przedstawiono lokalizację regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) na terenie Regionu Centralnego.

Instalacje:

- Zakład Utylizacji Odpadów Komunalnych w Hryniewiczach Hryniewicze, 16-061 Juchnowiec Kościelny;
- Centrum Innowacyjnej Gospodarki Odpadami w Studziankach (CIGO) ul. Spółdzielcza 36, Studzianki, 16-010 Wasilków;
- MPO Spółka z o.o., ul. 42 Pułku Piechoty 48, 15-950 Białystok;
- Przedsiębiorstwo Usługowo - Handlowo - Produkcyjne "LECH" Spółka z o.o, ul. Kombatantów 4, 15-110 Białystok;

Zastępcze:

- Przedsiębiorstwo Usługowo - Handlowo - Produkcyjne "LECH" Spółka z o.o., ul. Kombatantów 4, 15-110 Białystok Zakład Utylizacji Odpadów Komunalnych w Hryniewiczach, Hryniewicze, 16-061 Juchnowiec Kościelny;

- Processing Pure Home Sp. z o.o. S.k. ul. Marszałkowska 111, 00-102 Warszawa, Centrum Innowacyjnej Gospodarki Odpadami w Studziankach (CIGO) ul. Spółdzielcza 36, Studzianki, 16-010 Wasilków;

Składowiska odpadów:

- Składowisko odpadów komunalnych w Sidrze;
- Składowisko odpadów komunalnych w Knyszynie;
- Składowisko odpadów komunalnych w Karczach;

Gospodarka o obiegu zamkniętym – nowe wytyczne Komisji Europejskiej

2 grudnia 2015 r. Komisja Europejska przedstawiła pakiet dotyczący budowania gospodarki o obiegu zamkniętym (tzw. *circular economy*). Idea gospodarki o obiegu zamkniętym polega na zamknięciu cyklu życia produktu, który w ujęciu linearnym oznacza sekwencję: produkcja - użytkowanie - usunięcie odpadu (ujęcie zwane "od kołyski do grobu" - ang. "*from cradle to grave*"). Zamykając cykl życia otrzymujemy zaś sekwencję: produkcja - użytkowanie - wykorzystanie odpadu w kolejnym cyklu produkcyjnym (ujęcie zwane "od kołyski do kołyski" - ang. "*from cradle to cradle*"). Istotą tego podejścia jest zatem wykorzystanie odpadów powstałych w cyklu życia produktu i tym samym ograniczenie zużycia surowców, zmniejszenie ilości składowanych odpadów oraz zwiększenie strumienia odpadów wykorzystywanych w ramach odzysku i recyklingu.

Poprzez wdrożenie proponowanych rozwiązań planuje się m.in. osiągnięcie do 2030 roku poziomu 65% w zakresie recyklingu odpadów komunalnych oraz 75% w zakresie recyklingu odpadów opakowaniowych. Strumień odpadów przeznaczonych do składowania ma wynieść do 2030 roku maksymalnie 10%. Zostanie również wprowadzony zakaz składowania odpadów segregowanych. Zagadnienia te uwzględnia zarówno Krajowy plan gospodarki odpadami, przyjęty uchwałą nr 88 Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2016r. w sprawie Krajowego planu gospodarki odpadami 2022, jak również Plan gospodarki odpadami województwa podlaskiego na lata 2016-2022.

W celu wdrożenia gospodarki odpadami w obiegu zamkniętym zostały już uruchomione fundusze na pilotażowe programy, których celem jest upowszechnienie doświadczeń we wdrażaniu gospodarki odpadami o obiegu zamkniętym na poziomie gminy.

Wspólny System Segregacji Odpadów (WSSO)

Wszedł w życie 1 lipca 2017r. i obowiązuje na terenie całego kraju. Gminy powinny zapewnić na terenach przeznaczonych do użytku publicznego możliwość selektywnej zbiórki odpadów zgodnie ze Wspólnym Systemem Segregacji Odpadów. Pojemniki oraz worki powinny zabezpieczać odpady przed pogorszeniem jakości zbieranej frakcji dla przyszłych procesów ich przetwarzania. Na wymianę pojemników we właściwych kolorach gminy będą miały pięć lat. Obecne pojemniki oznacza się oznakowaniem, o którym mowa powyżej w terminie nie dłuższym niż 6 miesięcy od dnia wejścia w życie Wspólnego Systemu Segregacji Odpadów. Obecnie obowiązująca umowa na odbieranie lub odbieranie i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, która będzie jeszcze obowiązywała w dniu wejścia w życie Wspólnego Systemu Segregacji Odpadów, zachowuje swoją ważność do czasu, na który została zawarta, jednak nie dłuższy niż do dnia 30 czerwca 2021 r.

Urząd Gminy Kuźnica przeprowadza monitoring składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Cimaniach, gm. Kuźnica. Monitoring odbywa się dwa razy w roku, od momentu kiedy minął okres eksploatacyjny (wysypisko zostało zamknięte z dniem 1 stycznia 2010 r.)

5.8.2. Zagadnienia Horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu

Wpływ gwałtownych zjawisk pogodowych oraz ich efektów należy mieć na uwadze podczas wybierania lokalizacji oraz projektowania obiektów typu PSZOK oraz składowisk odpadów.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Większość nadzwyczajnych zagrożeń środowiska dotyczących gospodarki odpadami, jest związana ze składowiskami odpadów. Można do nich zaliczyć przedostawanie się odpadów poza miejsce wyznaczone do ich składowania, ruchy masowe ziemi a także samozapłon gazów składowiskowych.

Działania edukacyjne

Działania edukacyjne dotyczące gospodarki powinny dotyczyć zagadnień takich jak prawidłowa gospodarka odpadami, znaczenie segregacji odpadów oraz obejmować akcje takie jak „Sprzątanie Świata”.

Monitoring środowiska

Monitoringiem składowisk odpadów zajmują się jednostki zarządzające takimi instalacjami oraz Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, który zajmuje się działalnością kontrolną.

5.8.3. Analiza SWOT

Gospodarka odpadami	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> Osiągnięte poziomy recydingu i przygotowania do ponownego użycia metalu, szkła i tworzyw sztucznych oraz innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych 	<ul style="list-style-type: none"> Konieczność zwiększenia świadomości ekologicznej społeczeństwa w temacie gospodarki odpadami, Występowanie wyrobów zawierających azbest, Występowanie miejsc nielegalnego składowania odpadów,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Dalsza edukacja ekologiczna mieszkańców powiatu w zakresie gospodarki odpadami, Zwiększenie stopnia odzysku materiałów ze strumienia odpadów komunalnych, Likwidacja miejsc nielegalnego składowania odpadów, 	<ol style="list-style-type: none"> Spalanie odpadów w przydomowych kotłowniach. Nieprzepisowe składowanie odpadów.

5.9. Zasoby przyrodnicze

Realizując zadania zawarte w niniejszym Programie Ochrony Środowiska należy uwzględnić ochronę gatunkową roślin i zwierząt, wynikającą z ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2018 poz. 142), mającą na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu okazów gatunków oraz ich siedlisk i ostoi. Wymagane jest również przestrzeganie zapisów ww. ustawy, dotyczących zakazów oraz odstępstw od zakazów w odniesieniu do ww. gatunków oraz wydanych na jej podstawie przepisów wykonawczych, zwłaszcza:

- rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2016r. poz. 2183)
- rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. z 2014r. poz. 1409)
- rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz.U. z 2014r. poz. 1408)

5.9.1. Formy ochrony przyrody

Na terenie Gminy Kuźnica występują następujące formy ochrony przyrody:

- Obszary Chronionego Krajobrazu,
- Pomniki Przyrody.

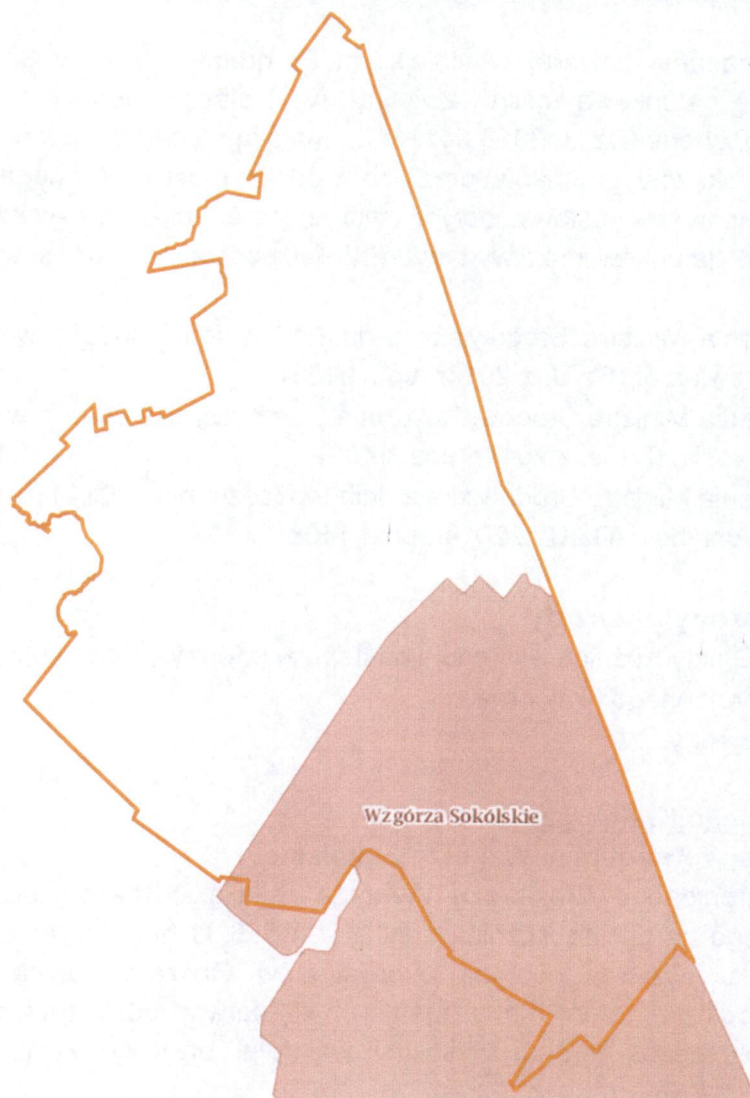
Obszary Chronionego Krajobrazu⁸

Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórza Sokólskie

Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórza Sokólskie ma całkowitą powierzchnię 38 209,8 ha, z czego na Gminę Kuźnica przypada 4 566,31 ha. Obszar został powołany 1 stycznia 1986 roku. Czynna ochrona ekosystemów Obszaru polega na zachowaniu różnorodności biologicznej terenów rozciągających się na wschód od Puszczy Knyszyńskiej, wyróżniających się rzeźbą terenu, wysokimi walorami przyrodniczymi, krajobrazowymi, kulturowymi i wypoczynkowymi.

⁸ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody

Rysunek 8. Gmina Kuźnica na tle Obszaru Chronionego Krajobrazu Wzgórza Sokólskie.

Źródło: www.geoserwis.gdos.gov.pl

Pomniki przyrody

Na terenie Gminy Kuźnica znajduje się 8 obiektów zaliczanych do pomników przyrody. Zebrano je w tabeli poniżej.

Tabela 22. Pomniki przyrody zlokalizowane na obszarze Gminy Kuźnica.

Lp.	Nr ewidencyjny	Rodzaj obiektu	Gatunek	Lokalizacja
1.	294	drzewo	Jesion wyniosły	Kuścińce
2.	330	drzewo	Brzoza brodawkowata	Łosośna

3.	331	drzewo	Sosna zwyczajna	Łosośna
4.	332	drzewo	Klon zwyczajny	Łosośna
5.	337	drzewo	Jesion wyniosły	Czuprynowo
6.	341	drzewo	24 lipy drobnolistne, 6 klonów zwyczajnych, 2 kasztanowce, 1 jesion wyniosły	Pawłowicze
7.	342	drzewo	Dąb szypułkowy	Pawłowicze
8.	694	drzewo	Klon zwyczajny	Pawłowicze

źródło: Urząd Gminy w Kuźnicy

5.9.2. Lasy

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, iż powierzchnia lasów na terenie Gminy Kuźnica wynosi 3 319,87 ha, co daje lesistość na poziomie 24,9%. Wskaźnik lesistości gminy jest niższy niż średnia krajowa, która wynosi 29,2%. Strukturę lasów na terenie Gminy Kuźnica przedstawiono w poniższej tabeli.

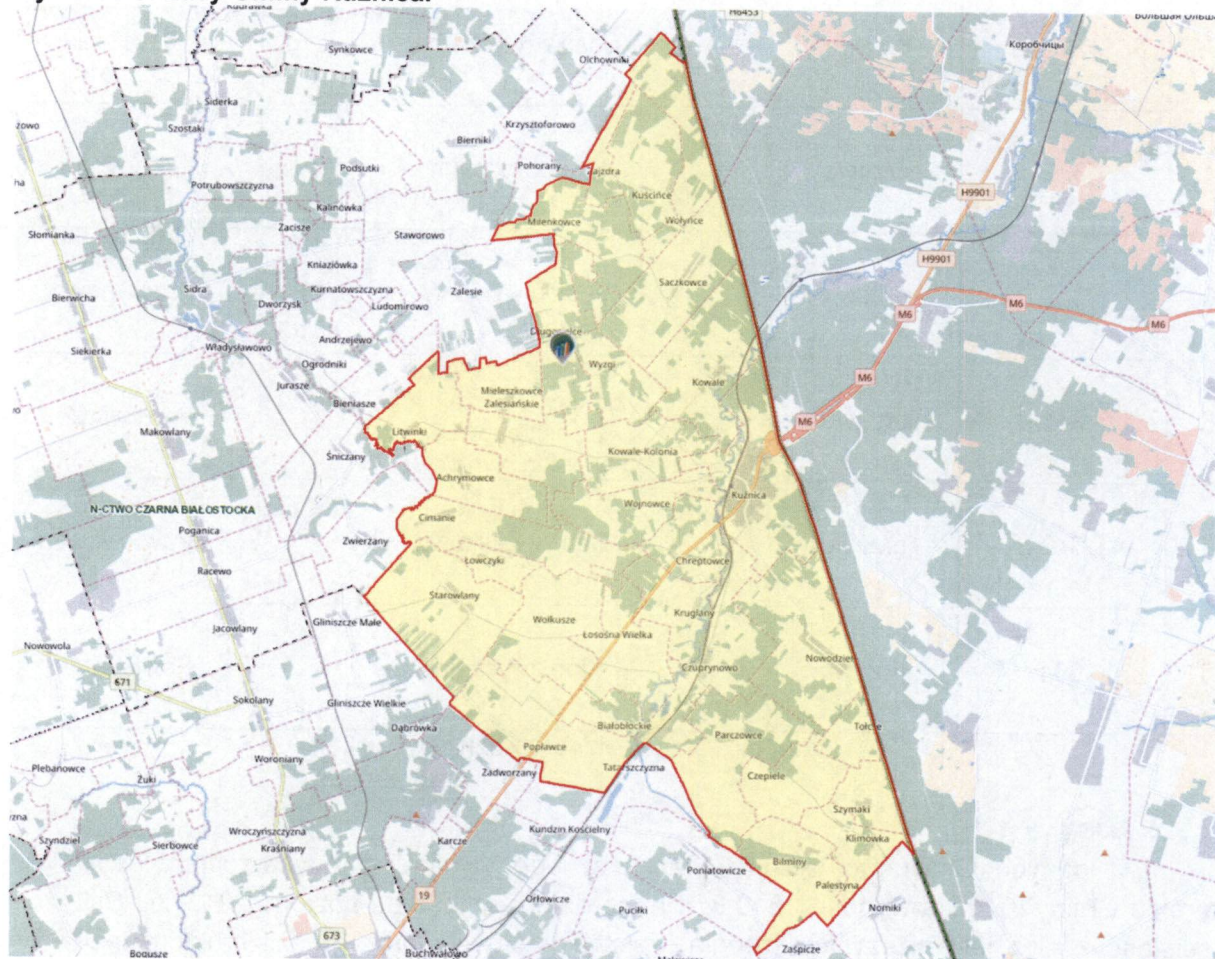
Tabela 23. Struktura lasów Gminy Kuźnica w roku 2016.

Grunty leśne		
Lasy ogółem	ha	3 319,87
Lesistość	%	24,9
Lasy publiczne ogółem	ha	1 194,43
Lasy prywatne ogółem	ha	2 125,44

Źródło: GUS

Lasy państwowe występujące na terenie gminy Kuźnica są zarządzane przez Nadleśnictwo Czarna Białostocka. Największe skupiska leśne znajdują się środkowej oraz północnej części gminy, co przedstawiono na rysunku poniżej.

Rysunek 9. Lasy Gminy Kuźnica.

Źródło: Bank Danych o lasach

Na terenie Gminy Kuźnica napotkać można różne typy siedliskowe lasu. Opisano je poniżej:

- **Las świeży** – zajmuje siedliska żyzne oraz bardzo żyzne. Tworzy się na glebach brunatnych oraz płowych. Główny drzewostan tworzy dąb szypułkowy, buk, świerk oraz jodła z domieszkami modrzewia, lipy, klonu, jawora, osiki oraz grabu. W podszyciu napotyka się leszczynę, trzmielinę, kruszynę, jarząb, głóg, dereń, porzeczkę alpejską oraz bez czarny. Runo tych siedlisk leśnych jest tworzone przez rośliny kwitnące wiosną – przed drzewostanem. Jest to spowodowane zwartym drzewostanem i mniejszą ilością słońca przedostającego się do niższych partii lasu.
- **Las wilgotny** - zajmuje siedliska żyzne i bardzo żyzne, wilgotne. Tworzy się na glebach brunatnych, murszowo-torfowych, murszowatych, gruntowo-glejowych oraz niektórych czarnych ziemiach. Główny drzewostan tworzy dąb szypułkowy oraz jesion z domieszkami wiązu, klonu, jawora, lipy, osiki oraz grabu. W podszyciu napotyka się kruszynę, leszczynę, czeremchę, jarząb, bez czarny, bez koralowy, porzeczkę czarną, dereń, trzmielinę oraz kalinę koralową. Runo tych siedlisk leśnych jest tworzone przez wysokie byliny, w tym dużą ilość roślin azotolubnych takich jak pokrzywy.

- **Las mieszany świeży** – występuje na glebach brunatnych oraz płowych, rzadziej na bielicach i glebach rdzawych. Główny drzewostan tworzy sosna, dąb, buk, świerk oraz jodła z domieszkami modrzewia, brzozy, osiki, lipy oraz klonu. W podszyciu napotyka się trzmielin, jarząb, leszczynę, kruszynę, wiciokrzew, głóg oraz dereń. Runo tych siedlisk leśnych jest tworzone przez kombinację roślin charakterystycznych dla lasów mieszanych oraz borów mieszanych.
- **Las mieszany wilgotny** – występuje na średniożyznych i wilgotnych siedliskach, często w obniżeniach terenu, w których zalegać mogą wody gruntowe. Tworzy się na glebach bielcowych oglejonych, brunatnych a także na glebach murszowych oraz zdegradowanych czarnych ziemiach. Główny drzewostan tworzy sosna, dąb szypułkowy, świerk oraz jodła. W podszyciu napotyka się jarząb, leszczynę, kruszynę oraz czeremchę. Runo tych siedlisk leśnych jest tworzone przez rośliny wilgociolubne.
- **Las mieszany bagienny** – zajmuje siedliska żyzne i wilgotne, często wokół zarastających zbiorników wodnych. Tworzy się na torfach przejściowych. Główny drzewostan tworzy sosna, świerk, brzoza omszona oraz olsza czarna. Powyższe gatunki mogą być również domieszkami, w zależności od gatunku dominującego. W podszyciu napotyka się jarząb, jałowec, kruszynę oraz łożę. Runo tych siedlisk leśnych jest tworzone przez rośliny wilgociolubne charakterystyczne dla siedlisk torfowych wraz z roślinnością borową.
- **Ols** – zajmuje siedliska bagienne z płytkimi wodami gruntowymi, często występuje w dolinach rzecznych oraz wokół jezior. Tworzy się na torfach niskich. Główny drzewostan tworzy olsza czarna z domieszkami jesionu, brzozy omszonej oraz świerka. W podszyciu napotyka się kruszynę, leszczynę, czeremchę, jarząb, bez czarny oraz czarna porzeczkę. Charakterystyczną cechą runa lasów olsowych jest występowanie roślin typowych dla lasów (mchy, paprocie) oraz roślin szuwarowych.
- **Bór mieszany świeży** – występuje na dość ubogich glebach bielcowych oraz rdzawych utworzonych na piaskach i żwirach utworzonych w czasie procesów akumulacyjnych. Do gatunków głównych tego siedliska leśnego zalicza się sosny oraz świerki. Domieszkowo mogą także występować: buk, dęby, lipy, brzozy, jodły oraz modrzewie. W podszyciu napotyka się jałowce, jarzęby, leszczyny, kruszyny, trzmieliny oraz wiciokrzew pomorski. W skład runa borów mieszanych świeżych wchodzi: borówka czernica, konwalia majowa, konwalijka dwulistna, malina kamionka, kłosownica leśna czy orlica pospolita.
- **Bór mieszany wilgotny** – występuje na obszarach będących pod wpływem wód gruntowych, często w pobliżu boru wilgotnego. Tworzy się na glebach bielcowych oglejonych a także na glebach murszowych oraz torfowych. Główny drzewostan tworzą sosny oraz świerki z domieszkami dębu, topoli, osiki oraz jodły. W podszyciu napotyka się jałowce, jarzęby, leszczyny oraz kruszyny. W skład runa borów mieszanych wilgotnych wchodzi m.in.: borówka czernica, konwalia majowa, konwalijka dwulistna, malina kamionka, orlica pospolita, szczawik zajęczy czy bagno.

- **Bór mieszany bagienny** –występuje na torfach wysokich i przejściowych, które zostały odwodnione (niski poziom wód gruntowych). Główny drzewostan tworzą sosny oraz świerki z domieszkami brzozy omszonej. W podszyciu napotyka się kruszyny oraz wierzby krzewiaste. W skład runa borów mieszanych bagiennych wchodzi rośliny bagiennie oraz turzyce.

5.9.3 Zagadnienia Horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu

Zmiany klimatu mają także bezpośredni wpływ na florę oraz faunę. Wpływają one na zasięg występowania poszczególnych gatunków, ich cykle rozrodcze i interakcje ze środowiskiem naturalnym, a w przypadku roślin także na okresy wegetacji. Ocieplenie się klimatu spowoduje migracje gatunków – gatunki preferujące chłodniejsze temperatury zostaną wyparte przez gatunki ciepłolubne. Część tych gatunków będzie uznana za gatunki inwazyjne wypierające rodzimą florę i faunę. Przekształcenia siedlisk na skutek zmian klimatycznych mogą dotknąć także warunków wodnych – obniżenie się poziomu wód gruntowych może spowodować stopniowy zanik siedlisk o dużej wilgotności.

W ramach adaptacji do zmian klimatu zaleca się:

- utrzymanie zagrożonych siedlisk i ich odtwarzanie wszędzie tam, gdzie jest to możliwe. Dotyczy to szczególnie obszarów wodno-błotnych;
- regulowanie wpływu klimatu poprzez wykorzystywanie odpowiednich ekosystemów;
- wpływ na mikroklimat przez zalesienia oraz tworzenie obszarów zielonych;
- zwiększanie naturalnej retencji wodnej,
- uwzględnianie zagrożeń związanych ze zmianami klimatycznymi w dokumentach planistycznych;
- odpowiednia gospodarka leśna, z naciskiem na odpowiedni skład gatunkowy;

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, mających wpływ na zasoby przyrodnicze, można zaliczyć negatywny wpływ zanieczyszczeń powietrza i wód na środowisko i organizmy żywe, pożary lasów oraz choroby roślin. W celu minimalizacji nadzwyczajnych zagrożeń, należy prowadzić efektywny system monitoringu środowiska oraz pracować na minimalizacją efektów susz na siedliska przyrodnicze.

Działania edukacyjne

Działania edukacyjne powinny uświadamiać mieszkańców, jak wartościowe są zasoby środowiska w powiecie. Można to osiągnąć poprzez edukację w szkoła oraz tworzenie ścieżek edukacyjnych, zwłaszcza na terenach objętych ochroną.

Monitoring środowiska⁹

Stan zasobów przyrodniczych monitorowany jest przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w ramach Zintegrowanego Monitoringu Przyrodniczego Środowiska w Polsce.

⁹ www.zmsp.gios.gov.pl

Celem ZMŚP jest dostarczenie danych do określania aktualnego stanu środowiska oraz w oparciu o wieloletnie cykle obserwacyjne, przedstawienie krótko i długookresowych przemian środowiska w warunkach zmian klimatu i narastającej antropopresji. Uzyskane wyniki z prowadzonych obserwacji stanowią podstawę do sporządzenia prognoz krótko i długoterminowych rozwoju środowiska przyrodniczego oraz przedstawienia kierunków zagrożeń i sposobów ich przeciwdziałania.

5.9.4. Analiza SWOT

Ochrona przyrody	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Część gminy objęta jest ochroną. 	<ul style="list-style-type: none"> • Presja wywierana przez człowieka na obszary chronione,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona cennych siedlisk przyrodniczych, • Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców, • Ochrona i rozwój lasów, 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost presji człowieka na środowisko, • Fragmentacja siedlisk, • Przekształcenia siedlisk przyrodniczych w związku ze zmianami klimatycznymi,

5.10. Zagrożenia poważnymi awariami

5.10.1. Stan aktualny

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. 2017, poz. 519), mówiąc o:

- a) „poważnej awarii - rozumie się przez to zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem”.
- b) „poważnej awarii przemysłowej – rozumie się przez to poważną awarię w zakładzie”.

Obejmują one takie rodzaje zdarzeń jak:

1. Pożary na dużych obszarach, pożary długo trwające, a także pożary towarzyszące awariom z udziałem materiałów niebezpiecznych, które powodują zniszczenie lub zanieczyszczenie środowiska;
2. Awarie i katastrofy w zakładach przemysłowych, transporcie, rozładunku i przeładunku materiałów niebezpiecznych i innych substancji, powodujących zanieczyszczenie środowiska;
3. Awarie budowli hydrotechnicznych, powodująca zanieczyszczenie chemiczne lub biologiczne środowiska;
4. Klęski żywiołowe, powodujące zanieczyszczenie chemiczne lub biologiczne środowiska.

Jak wynika z informacji KW PSP (Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej) w Białymstoku na terenie Gminy Kuźnica nie występują zakłady o dużym ryzyku (ZDR ani Zakłady Zwiększonego Ryzyka (ZZR)).

Należy zaznaczyć, iż zagrożenie spowodowania poważnej awarii wynikać może także z transportu substancji niebezpiecznych. Przez teren gminy Kuźnica przebiegają m.in. drogi krajowe oraz trasy kolejowe o znaczeniu międzynarodowym a także drogowe i kolejowe przejście graniczne. Trasami kolejowym obsługującymi międzynarodowy ruch towarowy, mogą być transportowane odpady niebezpieczne.

Należy pamiętać także o tym, iż paliwa płynne przewożone są praktycznie po wszystkich drogach, gdzie występują stacje paliw płynnych.

5.10.2. Zagadnienia Horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu

Zmiany klimatu mają wpływ na zagrożenie poważnymi awariami. Ekstremalne zjawiska atmosferyczne takie jak zbyt wysokie temperatury powietrza, burze, wichury czy ulewy mogą doprowadzić do awarii urządzeń na terenie zakładów przemysłowych. Ponadto bodźce te mogą zwiększyć ryzyko wystąpienia wypadków oraz awarii podczas przewożenia substancji niebezpiecznych ciągami komunikacji samochodowej oraz kolejowej. Aby zmniejszyć ryzyko wpływu zmian klimatycznych na ryzyko wystąpienia poważnych awarii przemysłowych należy zaadaptować procedury przewozu substancji niebezpiecznych oraz funkcjonowania instalacji przemysłowych poprzez utworzenie systemu kontroli

zabezpieczeń. Zaleca się także branie czynników klimatycznych pod uwagę przy budowie dróg oraz instalacji przemysłowych.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, należą w tej kategorii, głównie awarie pojazdów przewożących substancje niebezpieczne, awarie w zakładach przemysłowych oraz ryzyko zagrożenia gwałtownymi zjawiskami pogodowymi. W celu ich uniknięcia należy brać pod uwagę, możliwość nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, na etapie projektowania oraz budowy dróg oraz należy usprawnić systemy kontroli bezpieczeństwa instalacji oraz środków transportu substancji niebezpiecznych.

Działania edukacyjne

Działania edukacyjne powinny uświadamiać mieszkańców, jak postępować w razie wystąpienia poważnej awarii oraz jak zmniejszyć jej skutki.

Monitoring środowiska

Zakłady o dużym oraz zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej kontrolowane są przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska oraz przez Państwową Straż Pożarną. Transport substancji niebezpiecznych jest natomiast nadzorowany przez funkcjonariuszy: Policji, Inspekcji Transportu Drogowego, Straży Pożarnej oraz Straży Granicznej

5.10.3. Analiza SWOT

Poważne awarie	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> Brak w okolicy zakładów zwiększonego lub dużego ryzyka zagrożenia poważną awarią. 	<ul style="list-style-type: none"> Obecność drogi krajowej, którą mogą być transportowane substancje niebezpieczne. Obecność drogowych i kolejowych przejść granicznych, Obecność międzynarodowej linii kolejowej obsługujące ruch towarowy, w tym transport niebezpiecznych odpadów.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> Opracowanie metod postępowania w razie wystąpienia zdarzeń kwalifikowanych jako poważne awarie. Zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat postępowania w przypadku wystąpienia poważnej awarii. 	<ol style="list-style-type: none"> Zdarzenia losowe przy ciągach komunikacyjnych (wypadki, rozszczelnienia).

6. Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie

6.1. Wyznaczone cele i zadania

Cele niniejszego programu zostały wyznaczone na podstawie:

- Zdefiniowanych zagrożeń i problemów dla poszczególnych komponentów środowiska;
- Możliwości finansowych analizowanej JST;
- Celów dokumentów wyższego szczebla (poziom powiatowy, wojewódzki i krajowy);
- Celów dokumentów lokalnych (funkcjonujących na terenie omawianej JST).

Tabela 24. Wykaz kierunków interwencji, celów oraz zadań wyznaczonych w ramach POŚ.

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa (2016)	Wartość docelowa (2022)				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Ochrona klimatu i jakość powietrza	Spełnienie wymagan w zakresie jakości powietrza	Klasa jakości powietrza strefy podlaskiej	PM10 – A PM2,5 – C B(a)P – A Ozon – D2 (ochrona roślin)	PM10 – A PM2,5 – A B(a)P – A Ozon – A NO ₂ – A SO ₂ – A CO – A C ₆ H ₆ – A Pb – A As – A Cd – A Ni – A	Modernizacja transportu w kierunku transportu niskoemisyjnego	Zakup niskoemisyjnego taboru na potrzeby transportu publicznego	K – spółki zajmujące się przewozami publicznymi, Starostwo Powiatowe	Brak środków finansowych, brak dofinansowania, przeniesienie realizacji inwestycji na inne lata
				Poprawa efektywności energetycznej	Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i prywatnym, w tym termomodernizacja	Rozbudowa przesyłowej i dystrybucyjnej sieci ciepłowniczej i gazowej	Edukacja społeczeństwa w zakresie ochrony powietrza i przeciwdziałania zmianom klimatu	Działania edukacyjne mające na celu zmianę postaw konsumpcyjnych użytkowników oraz promowanie gospodarki niskoemisyjnej	W – Urząd Gminy w Kuźnicy
						Opracowanie i aktualizacja programów w zakresie ochrony powietrza	Opracowanie i aktualizacja planów gospodarki niskoemisyjnej oraz planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe oraz ich realizacja (w tym inwentaryzacje emisji gazów cieplarnianych)	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	Brak środków finansowych, brak dofinansowania, przeniesienie realizacji inwestycji na inne lata
						Monitoring powietrza	Prowadzenie monitoringu jakości powietrza	K – WIOŚ w Białymstoku	Brak środków finansowych, brak zasobów ludzkich
							Uruchomienie linii alarmowych w ramach kontroli przestrzegania zakazu spalania odpadów w instalacjach indywidualnych	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	Brak środków finansowych
							Budowa sieci gazowej i infrastruktury towarzyszącej	W – Urząd Gminy w Kuźnicy K - PGNiG	Brak środków finansowych, brak dofinansowania, przeniesienie realizacji inwestycji na inne lata
							Termomodernizacja budynku UG wraz ze zmianą technologii kotłowni	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	Warunki atmosferyczne utrudniające realizację zadania , brak środków na realizację zadania
							Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i budynków	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	Warunki atmosferyczne utrudniające realizację zadania , brak środków na realizację zadania

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kuźnica na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 r.

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa (2016)	Wartość docelowa (2022)				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
		Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, jako działania adaptacyjne do zmian klimatu				i wymiana oświetlenia	mieszkalnych	K - mieszkańcy	
								Wspieranie produktów i usług efektywnych energetycznie w ramach zamówień publicznych	W – Urząd Gminy w Kuźnicy
							Efektywne energetycznie planowanie przestrzenne	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	Brak środków finansowych.
							Remont z termomodernizacją budynku Zespołu Szkół w Kuźnicy	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	Warunki atmosferyczne utrudniające realizację zadania , brak środków na realizację zadania
							Wymiana nieefektywnych kotłów na nowe o wyższej sprawności	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	
							Modernizacja kotłowni Zespołu Szkół w Kuźnicy	K - Zespół Szkół w Kuźnicy	Brak środków na realizację zadania
							Modernizacja oświetlenia wewnętrznego na energooszczędne	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	
							Modernizacja oświetlenia pomieszczeń w budynku Zespołu Szkół w Kuźnicy	K - Zespół Szkół w Kuźnicy	
							Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół w Kuźnicy	K – Zespół Szkół w Kuźnicy	Warunki atmosferyczne utrudniające realizację zadania , brak środków na realizację zadania
							Modernizacja, odtwarzanie oraz budowa sieci energetycznej związanej z przyłączeniem odbiorców i wytwórców energii elektrycznej	K - PGE	Warunki atmosferyczne utrudniające realizację zadania , brak środków na realizację zadania
		Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, jako działania adaptacyjne do zmian klimatu				Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych (słońca, wiatru, wody, biomasy i biogazu) do produkcji energii elektrycznej i ciepłej	Instalacja baterii słonecznych na obiektach Zespołu Szkół w Kuźnicy	K – Zespół Szkół w Kuźnicy	Warunki atmosferyczne utrudniające realizację zadania , brak środków na realizację zadania
								Inwestycja w kolektory słoneczne	
							Budowa instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii na terenie gminy Kuźnica	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kuźnica na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 r.

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa (2016)	Wartość docelowa (2022)				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
2.	Zagrożenia hałasem	Ograniczenie emisji hałasem	Liczba punktów Monitoringu hałasem w których stwierdzono przekroczenia Poziomów dopuszczalnych [szt.]	Brak badań	0	Uwzględnienie aspektów związanych z ponadnormatywnym hałasem w zagospodarowaniu przestrzennym	Sporządzenie planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem źródeł hałasem oraz wprowadzanie zapisów dotyczących standardów akustycznych dla poszczególnych terenów	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	Brak środków finansowych, niewystarczający poziom dofinansowania
						Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej, realizowana z uwzględnieniem konieczności ograniczenia presji na środowisko oraz życie i zdrowie ludzi (w tym usprawnienie organizacji ruchu)	Budowa i modernizacja dróg na terenie Gminy Kuźnica Budowa zjazdów z drogi gminnej w miejscowości Mieszkowce Pawłowickie Przebudowa odcinków dróg nr 1036798 i nr 1036708 - ul. Rolnej i ul. Pogodnej w Kuźnicy celem powiązania funkcjonalnego z drogą powiatową nr 1265B Przebudowa drogi gminnej nr 103664B obręb Kowale Przebudowa drogi powiatowej nr 12648 na odcinku Wolkusze – droga krajowa nr 19 - Łosośna - Czuprynowo	W – Urząd Gminy w Kuźnicy W – Urząd Gminy w Kuźnicy W – Urząd Gminy w Kuźnicy W – Urząd Gminy w Kuźnicy W – Urząd Gminy w Kuźnicy	Warunki atmosferyczne utrudniające realizację zadania , brak środków na realizację zadania
				Eliminacja zagrożenia mieszkanców województwa nadmiernym hałasem		Budowa sieci ścieżek rowerowych Stosowanie zabezpieczeń akustycznych na wymagających tego odcinkach ciągów komunikacyjnych	W – Urząd Gminy w Kuźnicy K - zarządcy	Brak środków finansowych, brak dofinansowania, przeniesienie realizacji inwestycji na inne lata Brak środków finansowych, brak dofinansowania, przeniesienie realizacji inwestycji na inne lata	

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kuźnica na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 r.

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa (2016)	Wartość docelowa (2022)				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
								Województwa Podlaskiego	
							Ochrona, zachowanie i przywracanie biotopów i naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory	W – Urząd Gminy w Kuźnicy M – PGWWP, administratorzy cieków	Warunki atmosferyczne utrudniające realizację zadania, brak środków na realizację zadania
						Ograniczenie presji rolnictwa na wody	Ograniczenie spływu zanieczyszczeń powierzchniowych z rolnictwa poprzez stosowanie kodeksu dobrej praktyki rolniczej oraz racjonalne dawkowanie i przestrzeganie terminów stosowania nawozów i środków ochrony roślin	M – ODR, właściciele gospodarstw rolnych, podmioty gospodarcze działające w rolnictwie	Brak środków finansowych, brak zaangażowania poszczególnych podmiotów, niska świadomość ekologiczna
						Planowanie przestrzenne jako instrument w zakresie gospodarowania wodami	Ochrona wód w zapisach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	Brak środków finansowych
						Monitoring wód	Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz udostępnianie wyników tego monitoringu	M – WIOŚ w Białymstoku	Brak środków finansowych, brak zasobów ludzkich
						Edukacja ekologiczna w zakresie gospodarowania wodami	Działania edukacyjne promujące potrzebę ochrony wód,	W – Urząd Gminy w Kuźnicy M – PGWWP,	Brak zainteresowanych adresatów kampanii edukacyjnych. Ograniczone środki finansowe.
5.	Gospodarka wodnościekowa	Racjonalizacja gospodarowania zasobami wodnymi i zapewnienie dobrej jakości wody pitnej	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej ogółem [dam ³]	102.3	100,0	Rozbudowa i modernizacja ujęć wody oraz stacji uzdatniania	Budowa oraz modernizacja ujęć wody	W – Urząd Gminy w Kuźnicy K - Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kuźnicy	Warunki atmosferyczne utrudniające realizację zadania, brak środków na realizację zadania

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kuźnica na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 r.

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa (2016)	Wartość docelowa (2022)				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
			Udział przemysłu w zużyciu wody ogółem [%]	0	0	Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej z uwzględnieniem konieczności ograniczenia strat wody	Budowa oraz modernizacja sieci wodociągowej	W – Urząd Gminy w Kuźnicy K - Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kuźnicy	Warunki atmosferyczne utrudniające realizację zadania , brak środków na realizację zadania
			Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków [os]	1 453	1500	Realizacja projektów sanitacji w zabudowie rozproszonej	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	K - mieszkańcy	Brak środków finansowych
			Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	14,8	20,0	Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej (sanitarnej i deszczowej)	Budowa oraz modernizacja sieci Kanalizacyjnej na terenie Gminy Kuźnica	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	Warunki atmosferyczne utrudniające realizację zadania , brak środków na realizację zadania
		Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Długość sieci wodociągowej rozdzielczej [km]	128,1	135,0	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury oczyszczania ścieków, w tym realizacja działań w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych	Rozbudowa oczyszczalni ścieków na działce 940,2 i przepompowni ścieków na działce 842,21 w Kuźnicy	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	Warunki atmosferyczne utrudniające realizację zadania , brak środków na realizację zadania
			Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi w ciągu roku [dam ³]	52	45		Budowa/ modernizacja stacji zlewnych nieczystości ciekłych i usprawnienie systemu odbioru nieczystości płynnych	W – Urząd Gminy w Kuźnicy K – Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kuźnicy	Brak środków finansowych, brak zasobów ludzkich
						Monitoring wód oraz kontrola jakości wody wodociągowej przeznaczanej do spożycia	Badanie wody wodociągowej przeznaczonej do spożycia oraz informowanie społeczeństwa o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi	M – WSSE w Białymstoku	Brak środków finansowych, brak zasobów ludzkich

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kuźnica na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 r.

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa (2016)	Wartość docelowa (2022)				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
						Edukacja społeczeństwa w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	Organizacja imprez o charakterze edukacyjnym, ulotki, broszury, kampanie informacyjne, wycieczki	W – Urząd Gminy w Kuźnicy K – Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kuźnicy	Brak zainteresowanych adresatów kampanii edukacyjnych. Ograniczone środki finansowe.
						Ograniczenie presji wywieranej na środowisko i ludność lokalną podczas prowadzenia prac geologicznych oraz eksploatacji i magazynowania kopalni, w tym monitorowanie wydobycia	Eliminacja nielegalnych eksploatacji kopalni	W – Urząd Gminy w Kuźnicy K – właściciele gruntów	Brak środków finansowych, brak zasobów ludzkich
6.	Zasoby geologiczne	Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalni	Powierzchnia złóż [ha]	614,2	614,2	Planowanie przestrzenne z uwzględnieniem zrównoważonego gospodarowania kopalinami	Ochrona zasobów geologicznych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	Brak środków finansowych
						Edukacja społeczeństwa w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi	Działania edukacyjne promujące racjonalne wykorzystanie kopalni	W – Urząd Gminy w Kuźnicy M – Zarząd Województwa	Brak zainteresowanych adresatów kampanii edukacyjnych. Ograniczone środki finansowe.
						Rekultywacja terenów zdegradowanych lub zdegradowanych w celu przywrócenia im wartości użytkowych lub przyrodniczych	Likwidacja „dzikich wysypisk” odpadów	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	Brak środków finansowych, brak zasobów ludzkich
7.	Gleby	Zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi	Powierzchnia nieużytków [ha]	163	150		Rekultywacja terenu po wydobyciu kopalni	W – Urząd Gminy w Kuźnicy K – właściciele gruntów	Brak środków finansowych,

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kuźnica na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 r.

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa (2016)	Wartość docelowa (2022)				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
						Przeciwdziałanie degradacji gleb i powierzchni ziemi	Stosowanie tzw. „dobrych praktyk rolniczych”	M – ODR, właściele gospodarstw rolnych, podmioty gospodarcze działające w rolnictwie	Brak środków finansowych, brak zaangażowania poszczególnych podmiotów, niska świadomość ekologiczna
						Monitoring gleb i powierzchni ziemi	Prowadzenie monitoringu jakości gleb.	M - Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	Brak środków finansowych, brak zasobów ludzkich
						Edukacja społeczeństwa w zakresie ochrony gleb i powierzchni ziemi	Promowanie zachowań sprzyjających ochronie gleb i powierzchni ziemi	W – Urząd Gminy w Kuźnicy M – ODR,	Brak zainteresowanych adresatów kampanii edukacyjnych. Ograniczone środki finansowe.
						Zapewnienie funkcjonowania systemu selektywnego Zbierania i odbioru odpadów komunalnych	Opracowanie projektu technicznego oraz budowa punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK)	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	Brak środków finansowych
8.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Racjonalne gospodarowanie odpadami	Ilość odpadów komunalnych wytworzonych w ciągu roku [Mg]	511,6	505,0	Zapewnienie sprawnego funkcjonowania procesów przygotowania do ponownego użycia, recyklingu i innych procesów odzysku (w tym ograniczenie masy odpadów składowanych) Usunięcie i unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest	Usprawienie systemu recyklingu odpadów Aktualizacja inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz aktualizacja programów usuwania azbestu	M - Podmioty odpowiedzialne za gospodarowanie odpadami W – Urząd Gminy w Kuźnicy	Brak środków finansowych Brak środków finansowych

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kuźnica na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 r.

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ Źródło danych)	Wartość bazowa (2016)	Wartość docelowa (2022)				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
9.	Zasoby przyrodnicze	Zachowanie różnorodności biologicznej, poprzez przywracanie/utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków	Lesistość [%]	24,9	25,5	Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów i gospodarki odpadami	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	K - mieszkańcy	Brak środków finansowych
			Powierzchnia lasów [ha]	3319,87	3400,68		Zwiększenie powierzchni obszarowych form ochrony przyrody i krajobrazu	Działalność edukacyjna w zakresie selektywnej zbiórki odpadów i właściwego zagospodarowywania odpadów	W – Urząd Gminy w Kuźnicy M – podmioty zajmujące się gospodarką odpadami
			Powierzchnia parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej ogółem [ha]	0,0	2,0	Ochrona siedlisk i gatunków	Ochrona czynna siedlisk i gatunków	W – Urząd Gminy w Kuźnicy M – RDOŚ	Brak środków finansowych
			Obszary prawnie chronione [ha]	4 566,31	4 570,0	Wielofunkcyjna, zrównoważona gospodarka leśna	Przywracanie walorów przyrodniczych zabytkowym parkom	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	Brak środków finansowych
			Ilość pomników przyrody [szt.]	8	10	Minimalizacja ryzyka wprowadzenia do środowiska gatunków obcych oraz usuwanie, kontrola i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się gatunków obcych	Prowadzenie gospodarki leśnej z zachowaniem wszystkich funkcji lasu	K – Starostwo Powiatowe w Sokółce, Nadleśnictwa	Brak środków finansowych

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kuźnica na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 r.

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa (2016)	Wartość docelowa (2022)				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
						<p>Powiązanie systemów dolin rzecznych (jako naturalnych korytarzy ekologicznych) z zarządzaniem ryzykiem powodziowym, systemem obszarów chronionych i programem zwiększania możliwości retencyjnych, poprzez wykorzystanie naturalnych uwarunkowań terenu</p>	Zachowanie naturalnego charakteru rzek i dolin rzecznych oraz poprawa warunków wodnych	W – Urząd Gminy w Kuźnicy M – PGWWP, RDOŚ, GIOŚ	Brak środków finansowych
		Adaptacja do zmian klimatu w zakresie zasobów przyrodniczych				<p>Racjonalne powiększanie zasobów leśnych i dostosowanie składu gatunkowego drzewostanu do siedliska oraz zwiększanie różnorodności biocenozy leśnych, z uwzględnieniem gatunków odpornych na susze i podtopienia</p>	<p>Aktualizacja i sporządzenie planów urządzenia lasu i uproszczonych planów urządzenia lasu</p> <p>Realizacja Krajowego Programu Zwiększania Lesistości</p> <p>Stworzenie systemu ostrzegania przed zjawiskami suszy</p> <p>Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – zapobieganie, przeciwdziałanie oraz ograniczanie skutków zagrożeń związanych z pożarami lasów</p>	<p>K – Starostwo Powiatowe w Sokółce, Nadleśnictwa</p> <p>W – Urząd Gminy w Kuźnicy M – Nadleśnictwa, właściele lasów</p> <p>W – Urząd Gminy w Kuźnicy M – Nadleśnictwa, właściele lasów</p> <p>W – Urząd Gminy w Kuźnicy M – PGL LP, PSP, właściele lasów</p>	<p>Brak środków finansowych</p> <p>Brak środków finansowych</p> <p>Brak środków finansowych</p> <p>Brak środków finansowych</p> <p>Brak środków finansowych</p>

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kuźnica na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 r.

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa (2016)	Wartość docelowa (2022)				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
						Planowanie przestrzenne jako instrument w zakresie gospodarowania środowiskiem	<p>Tworzenie i aktualizacja planów zagospodarowania przestrzennego oraz studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem ochrony zasobów przyrody i krajobrazu</p> <p>Utrzymywanie, ochrona i odtwarzanie korytarzy ekologicznych i przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej</p> <p>Uporządkowanie stanu prawno-własnościowego nieruchomości w ewidencji gruntów</p>	<p>W – Urząd Gminy w Kuźnicy</p> <p>M – PGWWP, administratorzy dróg</p>	Brak środków finansowych
		Podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej i zainteresowania środowiskiem przyrodniczym				<p>Podjęcie działań edukacyjnych służących ochronie i zachowaniu różnorodności biologicznej i dziedzictwa kulturowego oraz zagwarantowanie udziału społeczeństwa w ochronie środowiska i dostępu do informacji o środowisku</p>	<p>Organizacja konkursów, prowadzenie akcji, kampanii informacyjnych, konkursy, wystawy, warsztaty, publikacje o charakterze edukacyjnym, ulotki, broszury</p> <p>Budowa ścieżek edukacyjnych</p>	<p>W – Urząd Gminy w Kuźnicy</p> <p>M – ośrodki prowadzące edukację ekologiczną</p>	<p>Brak zaangażowanych adresatów kampanii edukacyjnych.</p> <p>Ograniczone środki finansowe.</p>
		Zapobieganie awariom i poważnym zagrożeniom				Wspieranie działań jednostek reagowania kryzysowego	Budowa budynku gospodarczego na potrzeby OSP Starowiany	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	Brak środków finansowych
10.	Zagrożenia poważnymi awariami	<p>Zapobieganie awariom i poważnym zagrożeniom</p> <p>Dośkonale zarządzanie systemem kryzysowym</p>	Liczba wystąpienia przypadków poważnych awarii [szt.]	0	0	Zapobieganie sytuacji kryzysowym poprzez kompleksowe działania prewencyjne	<p>Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym i kolejowym</p>	<p>M – zarządcy dróg, Inspektorat Transportu Drogowego, Urząd Transportu Kolejowego</p>	Brak środków finansowych

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik		Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa (2016)				
A	B	C	D	E	F	H	I	J
		Monitoring zagrożeń obszarów występowania poważnych awarii				Szkolenia i warsztaty w zakresie ratownictwa	W – Urząd Gminy w Kuźnicy M – PSP	Brak zainteresowanych. Ograniczone środki finansowe.
						Ograniczenie występowania poważnych awarii	Aktualizacja wojewódzkiego i powiatowych planów zarządzania kryzysowego	M – Urząd Marszałkowski, Starostwo Powiatowe w Sokółce

W – zadanie własne, M – zadanie monitorowane

Źródło: Opracowanie własne
Tabela 25. Harmonogram rzeczowo-finansowy zadań wyznaczonych w ramach POŚ.

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)*				Źródła finansowania	
			2018	2019	2020	2021-2025 razem		
Ochrona klimatu i jakość powietrza	Zakup niskoemisyjnego taboru na potrzeby transportu publicznego	K – spółki zajmujące się przewozami publicznymi, Starostwo Powiatowe					RP OWP, środki własne, Fundusze UE	
	Opracowanie i aktualizacja planów gospodarki niskoemisyjnej oraz planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe oraz ich realizacja (w tym inwentaryzacja emisji gazów cieplarnianych)	W – Urząd Gminy w Kuźnicy					Środki własne, fundusze UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW	
	Prowadzenie monitoringu jakości powietrza	K – WIOŚ w Białymstoku					Środki własne	
	Uruchowienie linii alarmowych w ramach kontroli przestrzegania zakazu spalania odpadów w instalacjach indywidualnych	W – Urząd Gminy w Kuźnicy			3		3	Środki własne
	Działania edukacyjne mające na celu zmianę postaw konsumpcyjnych użytkowników oraz promowanie gospodarki niskoemisyjnej	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	1	1	1	4	8	Środki własne, WFOŚiGW
	Budowa sieci gazowej i infrastruktury towarzyszącej	W – Urząd Gminy w Kuźnicy K - PGNiG	Zależne od potrzeb				-	NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze UE, środki własne.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kuźnica na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 r.

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)*					Źródła finansowania
			2018	2019	2020	2021	2022-2025	
	Termomodernizacja budynku UG wraz ze zmianą technologii kotłowni	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	500	500				PROW, RPO WP, Środki własne, WFOŚiGW
	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych	W – Urząd Gminy w Kuźnicy K - mieszkańcy	145	145	145	145	580	NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze UE, środki własne, PROW, RPO WP,
	Wsparanie produktów i usług efektywnych energetycznie w ramach zamówień publicznych	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	Zadanie realizowane na bieżąco, w ramach działania UG					-
	Efektywne energetycznie planowanie przestrzenne	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	Zadanie realizowane na bieżąco, w ramach działania UG					-
	Remont z termomodernizacją budynku Zespołu Szkół w Kuźnicy	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	1375	1375	1375			Środki własne, WFOŚiGW
	Wymiana nieefektywnych kotłów na nowe o wyższej sprawności	W – Urząd Gminy w Kuźnicy K - mieszkańcy	200	200	200	200	800	NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze UE, środki własne
	Modernizacja kotłowni Zespołu Szkół w Kuźnicy	K – Zespół Szkół w Kuźnicy		180				Środki własne, WFOŚiGW
	Modernizacja oświetlenia wewnętrznego na energooszczędne	W – Urząd Gminy w Kuźnicy K - mieszkańcy	3	3	3	3	12	Środki własne
	Modernizacja oświetlenia pomieszczeń w budynku Zespołu Szkół w Kuźnicy	K – Zespół Szkół w Kuźnicy		120				Środki własne, WFOŚiGW
	Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół w Kuźnicy	K – Zespół Szkół w Kuźnicy			1500			Środki własne, WFOŚiGW
	Modernizacja, odwarzanie oraz budowa sieci energetycznej związanej z przyłączeniem odbiorców i wytwórców energii elektrycznej	K - PGE	Brak możliwości oszacowania kosztów					Środki własne
	Instalacja baterii słonecznych na obiektach Zespołu Szkół w Kuźnicy	K – Zespół Szkół w Kuźnicy		100				Środki własne, WFOŚiGW
	Inwestycja w kolektory słoneczne	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	250	250	250			Środki własne, WFOŚiGW
	Budowa instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii na terenie gminy Kuźnica	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	1475,434					Środki własne
Zagrożenie hałasem	Sporządzanie planów	W – Urząd Gminy w	Zadanie ciągłe					Środki własne,

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kuźnica na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 r.

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)*					Źródła finansowania
			2018	2019	2020	2021	2022-2025	
	zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem źródeł hałasu oraz wprowadzanie zapisów dotyczących standardów akustycznych dla poszczególnych terenów	Kuźnica						środki zewnętrzne
	Budowa i modernizacja dróg na terenie Gminy Kuźnica	W – Urząd Gminy w Kuźnicy, K – zarządcy dróg	2 000	2 000	2 000		6 000	Środki własne
	Budowa zjazdów z drogi gminnej w miejscowości Mieszkowce Pawłowickie	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	9,076				3571,083	Środki własne
	Przebudowa odcinków dróg nr 1036798 i nr 1036708 - ul. Rolnej i ul. Pogodnej w Kuźnicy celem powiązania funkcjonalnego z drogą powiatową nr 1265B	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	3571,083				200	Środki własne
	Przebudowa drogi gminnej nr 103664B obręb Kowale	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	200				2585,9	Środki własne
	Przebudowa drogi powiatowej nr 12648 na odcinku Wolkusze – droga krajowa nr 19 - Łosośna - Czuprynowo	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	2585,9				3571,083	Środki własne
	Budowa sieci ścieżek rowerowych	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	35	35	35	70	140	fundusze UE, środki własne, RPO WP
	Stosowanie zabezpieczeń akustycznych na wymagających tego odcinkach ciągów komunikacyjnych	K - zarządcy	50	50	50	200	400	NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze UE, środki własne, PROW, RPO WP,
	Bieżący monitoring poziomów hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	M – WIOŚ w Białymstoku						Środki własne
Pola elektromagnetyczne	Opracowanie i aktualizacja planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem ochrony przed polami elektromagnetycznymi	W – Urząd Gminy w Kuźnicy						Środki własne, środki zewnętrzne
	Bieżący monitoring poziomów promieniowania elektromagnetycznego w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	M – WIOŚ w Białymstoku						Środki własne
Gospodarowanie wodami	Opracowanie i wdrażanie planów gospodarowania wodami na obszarze	M - PGWWP					-	Środki własne, fundusze UE,

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kuźnica na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 r.

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)*					Źródła finansowania
			2018	2019	2020	2021	2022-2025	
	dorzeczy							NFOŚiGW, WFOŚiGW,
	Opracowanie warunków korzystania z wód regionów wodnych	M - PGWWP		Brak możliwości oszacowania kosztów			-	Budżet państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	Realizacja działań wynikających z Planu Przeciwdziałania Skutkom Suszy	M - PGWWP		Brak możliwości oszacowania kosztów			-	Środki własne, fundusze UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW,
	Melioracje gruntów – budowa oraz modernizacja urządzeń melioracji wodnych	W – Urząd Gminy w Kuźnicy M – PGWWP, właściciele gruntów	40	40	40	160	320	fundusze UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW,
	Budowa i remont budowli hydrotechnicznych	M – PGWWP		Brak możliwości oszacowania kosztów			-	NFOŚiGW
	Remont umocnień brzegowych i ubezpieczenie brzegów rzek (w tym zabudowa przeciwierozcyjna)	M – PGWWP		Brak możliwości oszacowania kosztów			-	-
	Zapewnienie ciągłości rzek i potoków poprzez udrażnianie obiektów stanowiących przeszkodę dla migracji ryb	W – Urząd Gminy w Kuźnicy M – PGWWP, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	60	60	60	240	480	Środki UE, środki własne, WFOŚiGW, NFOŚiGW
	Ochrona, zachowanie i przywrócenie biotopów i naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory	W – Urząd Gminy w Kuźnicy M – PGWWP, administratorzy cieków	65	65	65	260	520	Środki własne, fundusze UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	Ograniczenie splotu zanieczyszczeń powierzchniowych z rolnictwa poprzez stosowanie kodeksu dobrej praktyki rolniczej oraz racjonalne dawkowanie i przestrzeganie terminów stosowania nawozów i środków ochrony roślin	M – ODR, właściciele gospodarstw rolnych, podmioty gospodarcze działające w rolnictwie	30	30	30	120	240	Środki własne, fundusze UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	Ochrona wód w zapisach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	W – Urząd Gminy w Kuźnicy		Zadanie ciągłe				Środki własne, środki zewnętrzne
	Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz udostępnianie wyników tego monitoringu	M – WIOŚ w Białymstoku		Zadanie realizowane w ramach działalności WIOŚ				Środki własne

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kuźnica na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 r.

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)*					Źródła finansowania	
			2018	2019	2020	2021	2022-2025		razem
Gospodarka wodnościekowa	Działania edukacyjne promujące potrzebę ochrony wód,	W – Urząd Gminy w Kuźnicy M – PGWWP,	5	5	5	5	20	40	Środki własne
	Budowa oraz modernizacja ujęć wody	W – Urząd Gminy w Kuźnicy K - Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kuźnicy	50	50	50	50	200	400	Środki własne, fundusze UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	Budowa oraz modernizacja sieci wodociągowej	W – Urząd Gminy w Kuźnicy K - Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kuźnicy	250	250	250	250	1000	2000	Środki własne, fundusze UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	K - mieszkańcy	25	25	25	25	100	200	Środki własne, fundusze UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	Budowa oraz modernizacja sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Kuźnica	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	350	350	350	350	1400	2800	Środki własne, fundusze UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	Rozbudowa oczyszczalni ścieków na działce 940,2 i przepompowni ścieków na działce 842,21 w Kuźnicy	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	870,479	2320,493	1048,617			4239,589	Środki własne, WFOŚiGW
	Budowa i modernizacja stacji zlewnych nieczystości ciekłych i usprawnienie systemu odbioru nieczystości płynnych	W – Urząd Gminy w Kuźnicy K – Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kuźnicy	20	20	20	20	80	160	Środki własne, fundusze UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	Badanie wody wodociągowej przeznaczonej do spożycia oraz informowanie społeczeństwa o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi	M – WSSE w Białymstoku							Środki własne
	Organizacja imprez o charakterze edukacyjnym, ulotki, broszury, kampanie informacyjne, wycieczki	W – Urząd Gminy w Kuźnicy K – Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kuźnicy	10	10	10	10	40	80	Środki własne, fundusze UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	Eliminacja nielegalnych eksploatacji kopalin	W – Urząd Gminy w Kuźnicy K – właściciele gruntów	5	5	5	5	20	40	Środki własne
Zasoby geologiczne	Ochrona zasobów geologicznych w miejscowych planach	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	Zadanie ciągłe						Środki własne, środki

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kuźnica na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 r.

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)*					Źródła finansowania		
			2018	2019	2020	2021	2022-2025		razem	
Gleby	zagospodarowania przestrzennego i studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	W – Urząd Gminy w Kuźnicy M – Zarząd Województwa	10	10	10	10	40	80	Środki własne, fundusze UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW	
	Likwidacja „dzikich wysypisk” odpadów	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	15	15	15	15	60	120		
	Rekultywacja terenu po wydobyciu kopalni	W – Urząd Gminy w Kuźnicy K – właściciele gruntów	100	100	100	100	400	800		
	Stosowanie tzw. „dobrych praktyk rolniczych”	M – ODR, właściciele gospodarstw rolnych, podmioty gospodarcze działające w rolnictwie	Zadanie ciągłe					Środki własne		
	Prowadzenie monitoringu jakości gleb.	M - Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	Zadanie realizowane w ramach działalności podmiotów prowadzących monitoring jakości gleb					Środki własne		
	Promowanie zachowań sprzyjających ochronie gleb i powierzchni ziemi	W – Urząd Gminy w Kuźnicy M – ODR,	10	10	10	10	40	80		Środki własne, fundusze UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	Opracowanie projektu technicznego oraz budowa punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK)	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	176					176		Środki własne, WFOŚiGW
	Usprawnienie systemu recyklingu odpadów	M - Podmioty odpowiedzialne za gospodarowanie odpadami	Zadanie ciągłe					Środki własne, środki zewnętrzne		
	Aktualizacja inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz aktualizacja programów usuwania azbestu	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	10	10	10	10	40	80		Środki własne, WFOŚiGW
	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	K - mieszkańcy	75	75	75	75	300	600		Środki własne, fundusze UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
Zasoby przyrodnicze	Powolywanie nowych form ochrony	W – Urząd Gminy w	Zadanie ciągłe					-		

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kuźnica na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 r.

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)*					Źródła finansowania	
			2018	2019	2020	2021	2022-2025		razem
	przyrody i krajobrazu	Kuźnicy M – Sejmik Województwa Podlaskiego, RDOŚ	50	50	50	50	200	400	Środki własne, fundusze UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	Ochrona czynna siedlisk i gatunków	W – Urząd Gminy w Kuźnicy M – RDOŚ	10	10	10	10	40	80	Środki własne, WFOŚiGW
	Przywracanie walorów przyrodniczych zabytkowym parkom	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	Zadanie ciągłe						Środki własne, środki zewnętrzne
	Prowadzenie gospodarki leśnej z zachowaniem wszystkich funkcji lasu	K – Starostwo Powiatowe w Sokółce, Nadleśnictwa	Zadanie ciągłe						Środki własne, fundusze UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	Eliminacja i ograniczenie populacji występujących gatunków obcych	W – Urząd Gminy w Kuźnicy M – właściciele terenów	50	50	50	50	200	400	Środki własne, fundusze UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	Zachowanie naturalnego charakteru rzek i dolin rzecznych oraz poprawa warunków wodnych	W – Urząd Gminy w Kuźnicy M – PGWWP, RDOŚ, GIOŚ	75	75	75	75	300	600	Środki własne, fundusze UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	Aktualizacja i sporządzenie planów urządzenia lasu i uproszczonych planów urządzenia lasu	K – Starostwo Powiatowe w Sokółce, Nadleśnictwa	15	15	15	15	60	120	Środki własne
	Realizacja Krajowego Programu Zwiększenia Lesistości	W – Urząd Gminy w Kuźnicy M – Nadleśnictwa, właściciele lasów	Zadanie ciągłe						Środki własne, środki zewnętrzne
	Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – zapobieganie, przeciwdziałanie oraz ograniczanie skutków zagrożeń związanych z pożarami lasów	W – Urząd Gminy w Kuźnicy M – PGL LP, PSP, właściciele lasów	80	80	80	80	320	640	Środki własne, fundusze UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	Tworzenie i aktualizacja planów zagospodarowania przestrzennego oraz studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem ochrony zasobów przyrody i krajobrazu	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	Zadanie ciągłe						Środki własne, środki zewnętrzne
Urzymywanie, ochrona i odtwarzanie korytarzy ekologicznych i przeciwdziałanie fragmentacji	W – Urząd Gminy w Kuźnicy M – PGWWP,	10	10	10	10	40	80	Środki własne, WFOŚiGW	

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kuźnica na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 r.

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)*					Źródła finansowania
			2018	2019	2020	2021	2022-2025	
	przeźreni przyrodniczej	W – Urząd Gminy w Kuźnicy						
	Uporządkowanie stanu prawnowłasnościowego nieruchomości w ewidencji gruntów	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	5	5	5	5	20	40
	Organizacja konkursów, prowadzenie akcji, kampanii informacyjnych, konkursy, wystawy, warsztaty, publikacje o charakterze edukacyjnym, ulotki, broszury	M – ośrodki prowadzące edukację ekologiczną						
	Budowa ścieżek edukacyjnych	W – Urząd Gminy w Kuźnicy M – ośrodki prowadzące edukację ekologiczną, Nadleśnictwa	10	10	10	10	40	80
	Budowa budynku gospodarczego na potrzeby OSP Starowlany	W – Urząd Gminy w Kuźnicy	60					60
	Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym i kolejowym	M – zarządcy dróg, Inspektorat Transportu Drogowego, Urząd Transportu Kolejowego	55	55	55	55	220	440
Zagrożenia poważnymi awariami	Szkolenia i warsztaty w zakresie ratownictwa	W – Urząd Gminy w Kuźnicy M – PSP	5	5	5	5	20	40
	Aktualizacja wojewódzkiego i powiatowych planów zarządzania kryzysowego	M – Urząd Marszałkowski, Starostwo Powiatowe w Sokółce	15	15	15	15	60	120

W – zadanie własne, M – zadanie monitorowane

Źródło: Opracowanie własne

* - prognozowane nakłady finansowe na realizację zadań są wartością szacunkową i mogą ulec zmianie w trakcie ich realizacji.

7. System realizacji programu ochrony środowiska

Właściwe wykorzystanie możliwych rozwiązań o charakterze organizacyjnym ma istotne znaczenie w procesie wdrażania programu i jego realizacji. Wprowadzenie zasad monitoringu umożliwi sprawną realizację działań, jak również pozwoli na bieżącą aktualizację celów programu. Sformułowanie zasad zarządzania środowiskiem stanowi więc podstawę sprawnej realizacji i kontroli działań programowych.

Zarządzanie programem to sukcesywna realizacja następujących zadań:

- 1) Wdrożenie programu i jego realizacja, a w szczególności:
  - koordynacja przebiegu wdrażania i realizacji,
  - bieżąca ocena realizacji i aktualizacja celów,
  - raporty na temat wykonania programu.
- 2) Edukacja ekologiczna:
  - utworzenie systemu edukacji ekologicznej,
  - udostępnienie informacji o stanie środowiska,
  - publikacja informacji o stanie środowiska.

7.1. Współpraca z interesariuszami

Podczas tworzenia niniejszego dokumentu pozyskano dane od:

- Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie;
- Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie;
- Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie;
- Głównej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie;
- Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku;
- Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Białymstoku;
- Przedsiębiorstw obsługujących sieć wodociągową oraz kanalizacyjną;
- Największych przedsiębiorców mających siedzibę i działających na Gminy Kuźnica.

W ramach opracowanego dokumentu wyznaczono zadania własne oraz koordynowane, za których współrealizację odpowiedzialni będą:

- Główny Inspektorat Ochrony Środowiska;
- Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa;
- Mieszkańcy;
- Przedsiębiorcy;
- Marszałek Województwa;
- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku;
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku;
- Zarządcy dróg.

7.2. Sprawozdawczość

Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. 2017, poz. 519 z późn. zm.) Wójt Gminy Kuźnica co 2 lata przedstawia Radzie Gminy Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska. Po przedstawieniu ww. raportu Radzie Gminy, należy przekazać go do organu wykonawczego powiatu.

7.3. Monitoring realizacji programu

W celu przedstawienia stopnia realizacji Programu Ochrony Środowiska oraz zobrazowania zmian zachodzących w środowisku na terenie omawianej gminy, należy posługiwać się wyznaczonymi wskaźnikami monitoringu. Wskaźniki te determinują wyznaczone zadania, których realizacja przyczyni się do poprawy stanu środowiska na terenie Gminy Kuźnica.

Kontrola realizacji Programu Ochrony Środowiska wymaga oceny zarówno stopnia realizacji celów i zadań, jak i terminowości ich wykonania. Istotne znaczenie ma tu również analiza rozbieżności pomiędzy założeniami a realizacją.

Ocena realizacji programu polega na monitorowaniu zmian w wielu wzajemnie powiązanych strefach. System monitorowania w celu uzyskiwania kompatybilnych informacji w skali regionu powinien uwzględniać następujące działania:

- zebranie danych liczbowych,
- uporządkowanie, przetworzenie, analiza zebranych danych,
- przygotowanie raportu,
- analiza porównawcza,
- aktualizacja.

W celu kontroli nad terminową realizacją zadań określonych w niniejszym programie zaleca się dokonywanie analizy realizacji zadań Programu z uwzględnieniem mierników zestawionych w tabeli nr 24.

Tabela 26. Harmonogram wdrażania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kuźnica.

Monitoring realizacji Programu						
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Monitoring stanu środowiska	X		X		X	X
Monitoring polityki środowiskowej						
Mierniki efektywności Programu	X		X		X	X
Ocena realizacji planu operacyjnego	X		X		X	X
Raporty z realizacji Programu	X		X		X	X
Ocena realizacji celów i kierunków działań	X		X		X	X
Aktualizacja Programu ochrony środowiska						X

źródło: opracowanie własne.

7.4. Źródła finansowania

Realizacja zadań inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska wymaga nakładów finansowych znacznie przewyższających możliwości budżetowe jednostek samorządu terytorialnego. Istnieje zatem potrzeba pozyskania zewnętrznych źródeł finansowego wsparcia przedsięwzięć inwestycyjnych.

Dla jednostek samorządowych dostępnymi sposobami finansowania inwestycji są:

- środki własne,
- kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych,
- kredyty i pożyczki preferencyjne udzielane przez instytucje wspierające rozwój gmin,
- dotacje państwowe z funduszy krajowych i zagranicznych,
- emisja obligacji.

7.4.1. Fundusze krajowe

Wszelkie działania związane z ochroną środowiska i ekologią są wspierane finansowo poprzez różne krajowe i zagraniczne fundusze ekologiczne oraz programy a także środki własne inwestorów.

Do publicznych funduszy ochrony środowiska w Polsce zalicza się:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW),
- Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW).

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest największą instytucją realizującą poprzez finansowanie inwestycji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w obszarach ważnych z punktu widzenia procesu dostosowawczego do standardów i norm Unii Europejskiej. Narodowy Fundusz działa od 1 lipca 1989 roku, a powstał na podstawie ustawy z dnia 31 stycznia 1980 roku o ochronie i kształtowaniu środowiska. Celem działalności Narodowego Funduszu jest finansowe wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska.

Dystrybucja środków finansowych z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej odbywa się w ramach następujących dziedzin:

- Ochrona powietrza,
- Ochrona wód i gospodarka wodna,
- Ochrona powierzchni ziemi,
- Ochrona przyrody i krajobrazu oraz leśnictwo,
- Geologia i górnictwo,
- Edukacja ekologiczna,
- Państwowy Monitoring Środowiska,
- Programy międzydziedzinowe,
- Nadzwyczajne zagrożenia środowiska,
- Ekspertyzy i prace badawcze.

W Narodowym Funduszu stosowane są trzy formy dofinansowywania:

- finansowanie pożyczkowe (pożyczki udzielane przez NF, kredyty udzielane przez banki ze środków NF, konsorcja czyli wspólne finansowanie NF z bankami, linie kredytowe ze środków NF obsługiwane przez banki).
- finansowanie dotacyjne (dotacje inwestycyjne, dotacje nieinwestycyjne, dopłaty do kredytów bankowych, umorzenia).
- finansowanie kapitałowe (obejmowanie akcji i udziałów w zakładanych bądź już istniejących spółkach w celu osiągnięcia efektu ekologicznego).

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska ma bardzo istotne znaczenie dla ochrony środowiska i gospodarki kraju:

- finansuje ochronę środowiska,
- uruchamia środki innych inwestorów,
- stymuluje nowe inwestycje,
- wspomaga tworzenie nowych miejsc pracy,
- ważny dla zrównoważonego rozwoju.

Szczegółowy zakres działalności NFOŚiGW, lista programów i przedsięwzięć priorytetowych, kryteria i zasady udzielania wsparcia finansowego, a także wzory wniosków i procedury ich rozpatrywania dostępne są w oficjalnym serwisie internetowym: www.nfosigw.gov.pl oraz w siedzibie Funduszu w Warszawie przy ul. Konstruktorskiej 3a.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku¹⁰

Misją Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku jest finansowe wspieranie przedsięwzięć służących ochronie środowiska i poszanowaniu jego wartości, w oparciu o konstytucyjną zasadę zrównoważonego rozwoju przy zachowaniu bezpieczeństwa ekologicznego kraju i realizacji programów ekologicznych państwa i województwa w celu wypełnienia zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego.

W ramach funkcjonowania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku dofinansowywane są zadania inwestycyjne z zakresu następujących dziedzin:

- Ochrona wód i gospodarki wodnej,
- Ochrona powietrza,
- Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi,
- Przeciwdziałanie i likwidacja zagrożeń środowiska,
- Edukacja ekologiczna,
- Ekspertyzy i prace naukowo-badawcze,
- Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów (Ochrona Przyrody),
- Monitoring.

Szczegółowy zakres działalności WFOŚiGW, lista programów i przedsięwzięć priorytetowych, kryteria i zasady udzielania wsparcia finansowego, a także wzory wniosków

¹⁰ źródło: <http://wfosigw.bialystok.pl>

i procedury ich rozpatrywania dostępne są w oficjalnym serwisie internetowym: www.wfosigw.bialystok.pl oraz w siedzibie Funduszu w Białymstoku.

7.4.2. Fundusze Unii Europejskiej

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (POIiŚ)¹¹

Z Programu Infrastruktura i Środowisko finansowane są różnorodne projekty. W zależności od specyfiki danego rodzaju wsparcia, określany jest typ podmiotów, które mogą z niego korzystać. Możemy wyróżnić następujące grupy podmiotów uprawnionych do ubiegania się o wsparcie:

1. Jednostki samorządu terytorialnego,
2. Przedsiębiorstwa realizujące cele publiczne,
3. Administracja publiczna,
4. Służby publiczne inne niż administracja,
5. Instytucje ochrony zdrowia,
6. Instytucje kultury, nauki i edukacji,
7. Duże przedsiębiorstwa,
8. Małe i średnie przedsiębiorstwa,
9. Organizacje społeczne i związki wyznaniowe.

Szczegółowe informacje na ten temat znajdują się w Szczegółowym Opisie Osi Priorytetowych i dokumentacji poszczególnych konkursów o dofinansowanie.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 to największy program finansowany z Funduszy Europejskich nie tylko w Polsce, ale i Unii Europejskiej. Główne obszary na które zostaną przekazane środki to: gospodarka niskoemisyjna, ochrona środowiska, przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu, transport i bezpieczeństwo energetyczne oraz ochrona zdrowia i dziedzictwo kulturowe.

Dzięki równowadze pomiędzy działaniami inwestycyjnymi w infrastrukturę oraz wsparciu skierowanemu do wybranych obszarów gospodarki, program będzie skutecznie realizował założenia strategii Europa 2020, z którą powiązany jest jego cel główny - wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej.

Obszary wsparcia i rodzaje projektów możliwych do realizacji w ramach programu Infrastruktura i Środowisko 2014-2020:

1. Zmniejszenie emisyjności gospodarki:
  - wytwarzanie energii z odnawialnych źródeł energii (OZE);
  - poprawa efektywności energetycznej i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach, sektorze publicznym i mieszkaniowym;
  - promowanie strategii niskoemisyjnych;
  - rozwój i wdrażanie inteligentnych systemów dystrybucji.
2. Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu:
  - rozwój infrastruktury środowiskowej;
  - dostosowanie do zmian klimatu;

¹¹ źródło i na podstawie :www.pois.gov.pl

- ochrona i zahamowywanie spadku różnorodności biologicznej;
  - poprawa jakości środowiska miejskiego.
3. Rozwój sieci drogowej TEN-T i transportu multimodalnego
    - rozwój drogowej infrastruktury w sieci TEN-T;
    - poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego;
    - poprawa bezpieczeństwa w ruchu lotniczym;
    - transport intermodalny, morski i śródlądowy.
  4. Infrastruktura drogowa dla miast
    - poprawa dostępności miast i przepustowości infrastruktury drogowej (rozwój infrastruktury drogowej w miastach i tras wylotowych z miast, budowa obwodnic).
  5. Rozwój transportu kolejowego w Polsce
    - rozwój kolei w TEN-T, poza siecią i kolei miejskich.
  6. Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach
    - infrastruktura i tabor dla publicznego transportu zbiorowego w miastach i na ich obszarach funkcjonalnych.
  7. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego
    - rozwój inteligentnych systemów dystrybucji, magazynowania i przesyłu gazu ziemnego i energii elektrycznej;
    - budowa i rozbudowa magazynów gazu ziemnego;
    - rozbudowa terminala LNG.
  8. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury
    - inwestycje w ochronę i rozwój dziedzictwa kulturowego oraz zasobów kultury, np. instytucji kultury, szkół artystycznych.
  9. Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia
    - wsparcie infrastruktury systemu państwowego ratownictwa medycznego;
    - wsparcie infrastruktury szpitali ponadregionalnych i współpracujących z nimi jednostek diagnostycznych w zakresie chorób „aktywności zawodowej” i opieki nad matką i dzieckiem.

Regionalny Program Operacyjny¹²

Cele Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego wynikają z przyjętej we wrześniu 2013 roku Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020. Są to: rozwój przedsiębiorstw, wzrost eksportu i rentowności podlaskich firm, a także lepsze miejsca pracy i lepsze zarobki mieszkańców, czyli wyższa jakość życia. Wsparcie w ramach RPOWP można będzie otrzymać m.in. na: działalność badawczo-rozwojową w przedsiębiorstwach, rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych, tworzenie terenów inwestycyjnych, energetykę opartą na źródłach odnawialnych, edukację odpowiadającą na potrzeby regionalnego rynku pracy, aktywizację bezrobotnych, zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

Możliwość uzyskania wsparcia finansowego w ramach RPO WP 2014-2022 mają następujące podmioty:

1. Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa
2. Jednostki Samorządu Terytorialnego

¹² rpo.wrotapodlasia.pl

3. Służby publiczne inne niż administracja
  - Instytucje integracji i pomocy społecznej
  - Instytucje kultury i sportu
  - Instytucje odpowiedzialne za ochronę środowiska czy gospodarkę wodną
  - Instytucje rynku pracy
  - Lasy Państwowe, parki krajobrazowe i rezerваты przyrody
  - Zarządcy dróg
  - Jednostki doradztwa rolniczego
4. Instytucje ochrony zdrowia
  - Niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej mające umowę z NFZ
  - Publiczne zakłady opieki zdrowotnej
5. Instytucje wspierające biznes
  - Instytucje finansowe
  - Instytucje otoczenia biznesu
  - Izby gospodarcze
  - Organizacje zrzeszające pracodawców
6. Instytucje nauki i edukacji
  - Jednostki naukowe
  - Ośrodki kształcenia dorosłych
  - Przedszkola i instytucje opieki
  - Szkoły i inne placówki oświatowe
7. Partnerstwa
  - Porozumienia przedsiębiorstw
  - Konsorcja naukowo-przemysłowe
  - Partnerstwa Publiczno-Prywatne
8. Przedsiębiorstwa realizujące cele publiczne
  - Kolej
  - Organizatorzy i operatorzy transportu towarowego
  - Podmioty zarządzające terenami inwestycyjnymi
  - Przedsiębiorstwa świadczące usługi publicznego transportu zbiorowego
9. Organizacje społeczne i związki wyznaniowe
  - Centra aktywności zawodowej
  - Kluby sportowe, centra sportu
  - Kościoły i związki wyznaniowe
  - Niepubliczne inwestycje kultury i sportu
  - Niepubliczne podmioty integracji i pomocy społecznej
  - Organizacje pozarządowe
  - Podmioty ekonomii społecznej
  - Wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe
  - Związki zawodowe

Część środków finansowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego, skierowana będzie na przedsięwzięcia typowo inwestycyjne a część na działania systemowe. Z ochroną środowiska związane będą następujące obszary działań:

1. Efektywność energetyczna, odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna:

- budowa i przebudowa infrastruktury służącej do produkcji i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych;
  - termomodernizacja w budynkach użyteczności publicznej, wielorodzinnych budynkach mieszkalnych oraz instalacje odnawialnych źródeł energii w modernizowanych energetycznie budynkach;
  - przedsięwzięcia dotyczące systemów sterowania, instalacji i urządzeń technicznych a także zmian technologiczne w istniejących obiektach, instalacjach i urządzeniach technicznych mające na celu poprawę efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach;
  - instalacja efektywnego energetycznie oświetlenia w gminach lub obiektach użyteczności publicznej;
  - budowa, przebudowa liniowej i punktowej infrastruktury transportu zbiorowego (np. zintegrowane węzły przesiadkowe, drogi rowerowe, parkingi Park&Ride i Park&Bike).
2. Ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów
- budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych dla ścieków komunalnych oraz wody deszczowej, oczyszczalni ścieków i systemów zaopatrzenia w wodę;
  - budowa lub rozwój zakładów odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, a także instalacji do zagospodarowania komunalnych osadów ściekowych;
  - unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest;
  - ochrona różnorodności biologicznej poprzez budowę, modernizację i doposażenie ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej, kampanie informacyjno-edukacyjne;
  - poprawa stanu środowiska miejskiego poprzez inwestycje przyczyniające się do likwidacji istotnych problemów gospodarczych i społecznych na obszarach zdegradowanych.
3. Transport
- budowa i rozbudowa kluczowej infrastruktury drogowej regionu, czyli dróg wojewódzkich umożliwiających połączenie do sieć TEN-T oraz dróg lokalnych (gminnych i powiatowych), gdy zapewnią konieczne bezpośrednie połączenia z siecią TEN-T, przejściami granicznymi, portami lotniczymi, terminalami towarowymi bądź centrami lub platformami logistycznymi;
  - budowa, modernizacja i rewitalizacja sieci kolejowej wraz z infrastrukturą dworcową poza siecią TEN-T.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020¹³

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 (PROW 2014-2020) został opracowany na podstawie przepisów Unii Europejskiej, w szczególności rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 oraz aktów delegowanych i wykonawczych Komisji Europejskiej. Zgodnie z przepisami Unii Europejskiej, Program jest wkomponowany w całościowy system polityki rozwoju kraju, w szczególności poprzez mechanizm Umowy Partnerstwa. Umowa ta określa

¹³ Źródło: www.minrol.gov.pl

strategię wykorzystania środków unijnych na rzecz realizacji wspólnych dla UE celów określonych w unijnej strategii wzrostu „Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” z uwzględnieniem potrzeb rozwojowych danego państwa członkowskiego.

Celem głównym PROW 2014 – 2020 jest poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich.

Program będzie realizował wszystkie sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014 – 2020, a mianowicie:

- Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich.
- Poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych.
- Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie.
- Odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa.
- Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym.
- Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

SPIS TABEL:

Tabela 1. Słownik skrótów.	4
Tabela 2. Dane dotyczące bezrobocia na terenie Gminy Kuźnica (stan na 31.XII.2016 r.).....	9
Tabela 3. Rodzaje oraz źródła zanieczyszczeń powietrza.....	33
Tabela 4. Przeciętny skład spalin silnikowych (w % objętościowo).....	36
Tabela 5. Klasyfikacja stref zanieczyszczeń powietrza.....	38
Tabela 6. Wynikowe klasy strefy podlaskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej za 2016 r. dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia....	40
Tabela 7. Wynikowe klasy podlaskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej za 2016 r. dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin.....	40
Tabela 8. Dopuszczalne poziomy hałasu w zależności od przeznaczenia terenu.....	44
Tabela 9. Jednolite Części Wód Powierzchniowych znajdujące się na obszarze Gminy Kuźnica.....	51
Tabela 10. Stan JCWP zlokalizowanych na terenie Gminy Kuźnica.....	52
Tabela 11. Charakterystyka JCWPd nr 32.....	53
Tabela 12. Charakterystyka JCWPd nr 52.....	54
Tabela 13. Charakterystyka JCWPd nr 53.....	54
Tabela 14. Wyniki oceny stanu wód podziemnych na terenie Gminy Kuźnica.....	54
Tabela 15. Wyniki pomiarów wód podziemnych na terenie Gminy Kuźnica w 2016 roku.....	55
Tabela 16. Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie Gminy Kuźnica (stan na 2016 r.).....	59
Tabela 17. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Kuźnica (stan na 2016 r.).....	59
Tabela 18. Charakterystyka ujęć wody na terenie Gminy Kuźnica.....	59
Tabela 19. Surowce naturalne występujące na terenie Gminy Kuźnica.....	62
Tabela 20. Użytkowanie powierzchni ziemi na terenie Gminy Kuźnica (stan na rok 2014).....	66
Tabela 21. Gminy należące do Regionu Centralnego województwa podlaskiego.....	70
Tabela 22. Pomniki przyrody zlokalizowane na obszarze Gminy Kuźnica.....	74
Tabela 23. Struktura lasów Gminy Kuźnica w roku 2016.....	75
Tabela 24. Wykaz kierunków interwencji, celów oraz zadań wyznaczonych w ramach POŚ.....	83
Tabela 25. Harmonogram rzeczowo-finansowy zadań wyznaczonych w ramach POŚ.....	94
Tabela 26. Harmonogram wdrażania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kuźnica.....	103

SPIS RYSUNKÓW:

Rysunek 1. Położenie Gminy Kuźnica na tle powiatu sokólskiego.	7
Rysunek 2. Położenie Gminy Kuźnica na tle podziału fizyko-geograficznego Polski wg Kondrackiego.	8
Rysunek 3. Podział Województwa Podlaskiego na strefy.	37
Rysunek 4. Największe rzeki Gminy Kuźnica.	51
Rysunek 5. Lokalizacja JCWPd nr 32, JCWPd nr 52 oraz JCWPd nr 53 na tle Gminy Kuźnica.	53
Rysunek 6. Obszary zagrożone suszą na terenie RZGW w Warszawie, wraz obszarem Gminy Kuźnica.	57
Rysunek 7. Podział województwa podlaskiego na regiony gospodarowania odpadami komunalnymi wraz z instalacjami do przetwarzania odpadów.	69
Rysunek 8. Gmina Kuźnica na tle Obszaru Chronionego Krajobrazu Wzgórza Sokólskie.	74
Rysunek 9. Lasy Gminy Kuźnica.	76